

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:154

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:154 Återinförande av skatter
av Boriana Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 december 2021

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2021/22:160

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:160 Ekonomisk jämställdhet
av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 december 2021

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:162 En förstärkning av Tullverket
av Kjell Jansson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 18 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 december 2021

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till justitieutskottet:

RiR 2021:30 Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2021/22:4341 till skatteutskottet

2021/22:4342 till utbildningsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkande

2021/22:KU6 Förstärkt skydd för väljare vid röstmottagning

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

2021/22:AU6 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2021/22:SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

2021/22:SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Utbildningsutskottets betänkande

2021/22:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

§ 6 En möjlighet för vissa försäkringsföreningar att tillämpa anpassade rörelseregler

Prot. 2021/22:45
14 december

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU35

En möjlighet för vissa försäkringsföreningar att tillämpa anpassade rörelseregler (prop. 2021/22:37)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Utbildning och universitetsforskning

*Utbildning och
universitetsforskning*

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU1

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tänkte börja med det där som jag alltid glömmer, nämligen att önska god jul, eftersom detta kanske är sista gången jag står i talarstolen för det här året. God jul, alla som tittar! Utskottets kanslipersonal vill jag också önska god jul och tacka för det gångna året.

Den 24 november fastställde riksdagen budgetramen för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, som är det som vi ska debattera i dag. Då blev det majoritet för ett ändringsförslag från M, KD och SD.

En budget är en helhet, och det som vann majoritet var en väldigt liten del av helheten. Resten är man uppenbarligen inte överens om, utan det är en väldigt liten bit som man har enats om. Det duger inte riktigt, menar jag.

Under sju års tid har vi sett en S-ledd regering som har samtalat, kompromissat och nått enighet till och med över blockgränserna. Så leder man ett land.

Jag är ändå glad, för den lilla delen innebär ändå att det vi i dag debatterar i stort handlar om den S-ledda regeringens budget, och den är ganska intakt.

Inom utgiftsområde 16 ligger fokus på fyra saker som vi lägger resurser på och pekar ut riktningen för. Det handlar om väldigt mycket pengar, nästan 100 miljarder.

Det första av de fyra områdena handlar om resurser till mer kunskap och ökad jämlikhet i förskolan och i skolan. Vi lägger till exempel en ny skolmiljard. Vi förstärker likvärdighetsbidraget, som är så oerhört viktigt och ger mest till dem som behöver det allra mest. Vi inför ett socioekonomiskt viktat statsbidrag för förskolan. När det gäller förskolan lägger vi också pengar på uppsökande verksamhet och satsar på språkutveckling.

Vi stärker elevhälsan i det gemensamma skolvalet. Det är viktigt att ha en mötesplats där barn med olika bakgrund möts, och därför vill vi ha ett gemensamt skolval där alla verkligen kan välja skola. Vi ger mer stöd, så att man kan undervisa i mindre grupper, och vi ökar tillgången till skolbibliotek. Detta var några exempel från det första området.

Det andra området handlar om stärkt kompetensförsörjning och utbildning som leder till jobb. Där fortsätter vi att bygga ut det stora Kunskapslyftet, som handlar om utbildningsplatser. Det kan till exempel gälla kombinationsutbildningar där man kan både jobba och plugga samtidigt om man har kommit hit till Sverige från ett annat land. Det handlar om fler platser i folkhögskolan. Det handlar om yrkessvenska för anställda i välfärden som kommer från andra länder och mycket, mycket mer.

Den tredje området handlar om en tillgänglig högskola, livslångt lärande och ett nytt omställningsstudiestöd. Ett högskolepedagogiskt lyft för att man verkligen ska kunna bo överallt i hela Sverige och ändå plugga på högre utbildning är jätteviktigt.

Vi gör satsningar på fler lärare. Vi vet ju att lärare är det som leder framåt, och därför behöver vi satsa på att få fler lärare. Vi gör också en frihetsreform som handlar om att kunna plugga mitt i livet med 80 procent av lönen under ett helt år. Det är en fantastisk reform. En stärkt studenthälsa hör också till området.

Det fjärde området handlar om höjda anslag till forskning vid våra lärosäten och rymdforskning. Det handlar om höjda direkta anslag och om en nivåhöjning på rymdforskningen.

Det är klart att har vi utmaningar när det handlar om utbildningen. Vi har en likvärdighet som brister, och det försöker vi att göra någonting åt. Vi har ökad segregation. Vi har en lärarbrist.

Det är i dag ett faktum att det för dina resultat och din väg framåt i livet spelar en roll vilken familj du är född i. Det är fullständigt oacceptabelt att det ser ut. Vi har ett skolval som sorterar barn. Vi har en resursfördelning som segregerar och som är orättvis utifrån det ansvar man tar.

Vi har en skola där barns och ungas resultat är affärshemligheter. Vi har ett skolsystem där resursstarka hem kan välja bort andra barn. Och vi har politiska partier som inte vill göra någonting åt de systemfel som vi ser i den svenska skolan i dag.

Vi har i dag en skola där alla barn inte tillåts att lyckas. Men det finns också ljusglimtar, och dem tänkte jag fokusera det sista av mitt anförande på.

Vi riksdagsledamöter har ju förmånen att kunna göra många studiebesök när det inte är pandemi. Under pandemin gjorde vi många digitala studiebesök.

Jag har själv gjort många studiebesök, både digitala och andra, och jag tänkte ta upp två av dem. Det ena gjorde jag så sent som i förra veckan på Bergsjöskolan i Göteborg. Det var ett fantastiskt studiebesök. Jag var tillsammans med mina kollegor från Göteborg.

Bergsjöskolan ligger i ett utsatt område. Eleverna på skolan pratar 49 olika språk. År 2014 hade man en gymnasiebehörighet på 18 procent. I dag är den över 60 procent.

Skolan ingår i ett projekt som finns i Göteborg och som heter Skolan mitt i byn. Det betyder att skolan är öppen på kvällar och helger, och man har mycket föreningsverksamhet. Det är många vuxna som alltid är där.

Man har en skolledning med rektor Monzer El-Sabini som verkligen har satsat på relationer. Alla har relationer oavsett om man är vuxen eller om man är barn. Alla pratar med alla. Alla är måna om alla. Alla barn är allas barn. Man har höga förväntningar på alla barn. Skolan har personal som har stannat kvar och som har jobbat där i många år. Och man satsar

på språket. Man har ett forskningsprojekt – ett ULF-projekt – om språket. Man använder nämligen de språk som barnen har med sig in i skolan. Det ställs inte krav på att barnen ska kunna svenska först, utan man använder hemspråket. Och forskningen visar att det är väldigt lyckosamt.

Jag blev mycket imponerad när jag var där. De har en bit kvar. Men med sina förutsättningar har de kommit väldigt långt.

Det andra exemplet som jag tänkte ta upp är från Forshagaakademien i Forshaga i Värmland. Där har man startat en individbaserad yrkesutbildning för elever med funktionsnedsättning och en språkstörning. Fokus är kunskap, att alla barn och unga faktiskt har förmågor och att alla barn och unga kan någonting.

Eleverna på detta nystartade program har av tradition vårdats hela sitt liv. Men nu får de en chans att faktiskt ta plats på en arbetsmarknad, självklart med stöd. Två dagar i veckan är de ute på praktik. De har med sig personal. Målet är att de ska ta plats på den ordinarie arbetsmarknaden efter att de har gått på Forshagaakademien. Skolan gör skillnad.

Per Johansson som är skolchef på Forshagaakademien och Monzer El-Sabini som är rektor på Bergsjöskolan gör verkligen skillnad här och nu, trots de förutsättningar som de har och trots utmaningarna. De ser utanför boxen. Jag tycker att det är fantastiskt. Vi behöver faktiskt visa att det finns de som lyckas med barn också.

Fru talman! Jag vill tydliggöra att vi socialdemokrater inte deltar i beslutet om anslag till utgiftsområde 16, och jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Avslutningsvis: De högerkonservativas kaksmula till budget – jag måste ändå kalla den så – visar vad kommande val kommer att handla om. Det är ett val mellan mer till dem som redan har och ökad jämlikhet samt mer rättvisa. Och det är du som väljer.

(Applåder)

Anf. 2 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna medger att det finns utmaningar i svensk skola.

När jag i går funderade på vilka nödvändiga beslut vi har fattat i denna riksdag de senaste sju åren som förbättrar svensk skola kunde jag inte komma på ett enda konkret beslut som gör att fler barn klarar svensk skola och att fler lärare går till en trygg arbetsplats.

Fru talman! Jag tycker att det är sju förlorade år i svensk skola. De som blir lidande är hela samhället, tillväxten i Sverige och självklart de enskilda individerna.

Men det som gjorde mig upprörd och som gjorde att jag måste ställa en fråga var när Gunilla Svantorp talade om det gemensamma skolvalet och antydde att Socialdemokraterna tänker fortsätta med det gigantiska sociala experimentet att låta Skolverket ta över skolvalet och ta bort besluten från köksborden.

Fru talman! I vår budget talar vi om att Skolverket inte ska genomföra Socialdemokraternas förslag till förändrat skolval. Vi säger nej till det i vårt budgetförslag. Skolvalet ska fortfarande skötas av kommunerna och av familjerna hemma vid köksborden.

Min fråga till Gunilla Svantorp är helt enkelt: Tänker Socialdemokraterna obstruera mot riksdagens beslut, eller är det bara så att Gunilla Svantorp inte har läst vårt budgetförslag?

Anf. 3 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ganska fräckt av ledamoten Axén Olin att stå här i talarstolen och säga att ingenting har hänt på sju år, att ingenting har blivit bättre och att allt är precis lika dåligt som det var för sju år sedan. Jag tycker faktiskt att det är ganska fräckt, inte minst med tanke på att ledamoten Axén Olin sitter i en mängd olika insynsråd för våra skolmyndigheter. Jag sitter i ett av dem och har tidigare suttit i ett annat. Varje gång vi är där får vi redovisningar av vad man har gjort från myndigheten och vad som leder framåt. Men ledamoten har uppenbarligen inte hört någonting av det.

Denna regering har gjort en mängd olika insatser under de gångna åren, bland annat samverkan för bästa skola. Vi har likvärdighetsbidraget, och vi har en mängd olika saker. Inte minst har vi i stället för att sänka skatterna, som Moderaterna hela tiden gör, satsat på att ge kommuner och regioner mer i statsbidrag. Det är ganska mycket pengar. Vi är uppe i 22 ½ miljard kronor just nu som gör skillnad inte minst för skolan och äldreomsorgen.

Kom därför inte och säg att vi inte har gjort någonting under dessa år som har lett framåt och som har gjort det bra.

När det handlar om skolvalet pratar jag om vad Socialdemokraterna vill, och jag pratar om vad folket vill. Det finns en stor motvilja mot det skolssystem som vi har i dag. Jag tror inte ens att Moderaternas väljare tycker om den segregation och brist på likvärdighet som det skolvalssystem som vi har i dag innebär, där vissa skolor helt enkelt kan välja bort barn.

Jag vill skicka tillbaka frågan: Ser inte Kristina Axén Olin någonting som inte är bra med det skolvalssystem som vi har i dag? Är allting tipp-topp?

(Applåder)

Anf. 4 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Vart fjärde barn i Sverige klarar inte skolan. Mer än vart fjärde barn i årskurs 6 har icke godkänt i något eller några ämnen. Det kan väl ändå inte vara ett bevis på att skolan går åt rätt håll?

Fru talman! Gunilla Svantorp kan inte säga ett enda konkret beslut som vi har fattat här – inte en enda proposition – för att verkligen förbättra skolresultaten och se till att alla barn klarar skolan. Det har tillsatts en massa utredningar, men inga konkreta beslut har fattats här. Regeringen kan inte ens presentera ett förslag om resursskolor för barn med olika neuropsykiatriska diagnoser som gör att familjer slipper oro sig.

Gunilla Svantorp svarar inte på om Socialdemokraterna tänker obstruera. De vill föra ett gigantiskt experiment och flytta hela skolvalet från kommunerna till Skolverket, där man ska besluta om var barn ska placeras. Och det ska inte vara överklagningsbart.

Inte ens Socialdemokraterna i SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, stöder detta.

(Applåder)

Anf. 5 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag vill tala om att vi i mitt parti är *ett* parti. Vi har en partikongress som fattar beslut om vad vi ska jobba med framöver. Så ser det ut hos oss. Vi har alltså inte socialdemokrater i SKR kontra socialdemokrater i riksdagen, utan vi har samma socialdemokrater som har ett partikongressbeslut att jobba utifrån.

Kristina Axén Olin kallar det som är på gång ett gigantiskt experiment. Vad är friskolesystemet om inte ett gigantiskt experiment, som det dessutom inte fanns något som helst underlag kring – det var 28 sidor? När vi tar fram utredningar i dag är det tusentals sidor med bakgrundsfakta, forskning och nuläge. Men när friskolesystemet infördes var det 28 sidor som togs fram. Vad är det om inte ett gigantiskt experiment?

Återigen: När Kristina Axén Olin står och säger att det inte har hänt någonting på sju år och att man inte har sett en enda proposition är det skandalöst dåligt.

(Applåder)

Anf. 6 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag kan fortsätta på ämnet från föregående replikskifte.

Gunilla Svantorp pratar mycket om att det satsas på mer kunskap och mer jämlikhet. Men vad är det egentligen som har hänt under de år som Socialdemokraterna har haft makten och har kunnat styra skolan?

Har det varit fantastiska skolresultat, som höjts till skyhöga nivåer? Har vi kunnat se att Sverige som kunskapsnation träder fram starkt och har en ljusnande framtid? Nej. Vi ligger stilla, och i vissa ämnen går vi till och med bakåt.

Har regeringen lyckats lösa lärarbehörigheten? Har man lagt fram skarpa förslag för att komma till rätta med det? Nej. I stället ser vi ett problem med att många lärare som i dag är verksamma i skolan inte vill arbeta i skolans värld.

Varför vill de inte det? Ja, det är det tredje området som Socialdemokraterna inte har lyckats lösa, nämligen ordning och reda i klassrummen. Ska det vara så svårt att ta fram regelverk och riktlinjer för vad som ska gälla i ett klassrum? Ska det vara så svårt att inte hela tiden skydda dem som stökar, bråkar, mobbar och utövar våld och hot mot andra elever eller mot lärare? Detta borde vara prio nummer ett för en handlingskraftig regering, men det har Gunilla Svantorps partikamrater inte lyckats med under de här sju åren.

Har man lyckats höja läraryrkets status? Har man gjort krafttag där?

Det finns punkt efter punkt som vi kan rada upp där ingenting händer. Detta är den mest handlingsförlamade regering som det här landet någonsin har sett.

(Applåder)

Anf. 7 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Nej, det här är inte den mest handlingsförlamade regering som någonsin har setts, Patrick Reslow. Precis som jag sa har vi haft sju år med mycket samtal, mycket diskussioner över blockgränserna och ett avtal som innehöll 73 punkter – i praktiken var det 243 punkter – som vi kom överens om. Det som finns i avtalet betar vi nu av undan för undan.

Eftersom vi tycker att det är viktigt att ha ordentliga underlag som är baserade på forskning tar det tid att få fram de propositioner som ska komma fram, speciellt när det är flera partier som ska vara med och delta. Jag tycker nog alltså att vi har gjort ett väldigt gott arbete utifrån de förutsättningar vi har haft.

Däremot kan man titta på den, som jag uttryckte det förut, lilla kaksmula till ändringsförslag för budgeten som M, KD och SD lade fram. I det finns det till exempel ingenting om ordning och reda i klassrummet, vilket Patrick Reslow anklagar oss för att inte ha. Ledamoten vet mycket väl att en sådan proposition är på väg fram. Det fanns med i januariavtalet, och propositionen kommer så småningom. Det finns dock inte med i det som ni blev sams om och som ni lade fram, Patrick Reslow. Man kan ju ställa frågan varför det inte finns med där?

Sedan måste jag ändå ställa frågan till Patrick Reslow, som säger att det inte har hänt någonting, att allt är uruselt och att många lärare inte vill jobba i skolan längre: Funderar Patrick Reslow aldrig på om det kan vara skolsystemet som gör att lärare inte längre känner att de vill jobba i skolan? Kan det vara själva systemet som gör att de känner att det inte går? Vad de än gör blir det ju inte rätt, för resurserna fördelas fel. Funderar Patrick Reslow aldrig i de banorna?

(Applåder)

Anf. 8 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Där har vi Gunilla Svantorps och Socialdemokraternas riktigt stora problem: Man vill bara prata system.

Socialdemokraterna pratar *bara* system. Man pratar inte om de saker som är viktiga för lärare och elever, som att det ska vara ordning och reda i klassrummen, att läraren ska ha auktoritet och kunna utöva den i klassrummet, att läraryrket ska ha hög status och så vidare. Det är bara systemen. Allt är friskolans fel. Det är 19 procent av eleverna som går i friskolor, så de styr över resten av eleverna. Det är bara systemtänk hos Socialdemokraterna, och detta är det stora problemet.

Tänk i stället så här: Man har haft sju år på sig i den här rundan, men det var ju många fler år innan dess som vi såg problemen. Ändå får vi hela tiden samma svar: Det kommer förslag. Men det är *nu* vi behöver förslagen – inte i går, inte i förrgår och framför allt inte för sju år sedan.

Anf. 9 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Patrick Reslow kan efterfråga att det ska komma saker, men uppenbarligen är det inte så enkelt att få till det man själv vill när man ska samarbeta med flera olika partier. Patrick Reslow har ju själv inte lyckats få till det han tycker är viktigt i den lilla kaksmulan till ändringsbudget. Det är alltså inte så himla enkelt.

Patrick Reslow säger att vi hela tiden vill prata system. Ja, det är klart att vi måste prata system, för systemet påverkar vad som händer i klassrummet. Så är det ju: Systemet påverkar vem som vill bli lärare, systemet påverkar ledarskapet och systemet påverkar finansieringen. Systemet är jätteviktigt för att vi ska ha den bästa skolan, och därför måste vi prata om systemet.

(Applåder)

Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag har en konkret fråga om något som är väldigt viktigt för att man ska lära sig något i skolan, nämligen fysiska läromedel. Det hörs så att säga på namnet att det är ett medel för lärande.

I dag uppger nio av tio lärare att de saknar resurser att köpa in de läroböcker som eleverna behöver, och detta trots att läroböcker av hög kvalitet har bevisad betydelse för elevernas inläring. Bristen på resurser till läroböcker innebär – håll i er nu – att en lärare i Sverige i genomsnitt lägger 80 timmar per år på att göra hemgjorda läromedel. Denna avsaknad av resurser, vilken vi inte minst märker nu under pandemin, gör att det är väldigt svårt för föräldrar att till exempel hjälpa barn med skolarbetet hemmavid.

Trots detta prioriterar regeringen inte läroböcker i skolan, fru talman. Det är smått obegripligt att man inte gör det. Den summa som i snitt läggs per elev i skolan per år motsvarar ungefär vad en prenumeration på Kalle Anka kostar i Sverige, men regeringen prioriterar inte detta.

Vi i Liberalerna har i vår budget en mycket stor satsning på att ge kommuner och skolor möjlighet att köpa in tryckta läroböcker; vi ökar anslaget med motsvarande 50 procent per elev de kommande tre åren.

Min enkla fråga till Gunilla Svantorp är: Varför gör regeringen ingenting åt detta? Är det rimligt att Sveriges lärare ska lägga 80 timmar per år på att producera hemgjorda läromedel? Hur kvalitetssäkrar man i sådana fall dem? Det är väl bättre med läromedel som är framtagna av läromedelsföretag och bokföretag som är kvalitetssäkrade och så vidare. Det är klart att det gynnar alla i förlängningen.

Anf. 11 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag har absolut ingen annan åsikt än den Fredrik Malm har i den här frågan. Jag tycker också att läromedel är oerhört viktigt, och vi har en utredning på gång som jag tror kommer att visa det.

Vi har haft ett januariavtal ihop med Fredrik Malms parti under de senaste åren. I det har olika partier listat vad som har varit viktigt i skolan, och jag har inte sett att Fredrik Malms parti har listat den här frågan som viktig under de år vi har jobbat med frågan. Men jag tycker att det är bra att vi är fler partier som vill göra någonting åt det här, för jag tycker precis som Fredrik Malm att det inte är rimligt att man ska sitta och göra egna läromedel.

Jag hoppas därför verkligen att partierna i den här kammaren kommer fram till att detta är viktigare att lägga pengar på än till exempel på sänkta skatter eller någonting annat.

Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det är förstås väldigt positivt att Socialdemokraterna instämmer i detta. Problemet är att man inte gör någonting åt det. Det händer ju ingenting.

Det rimliga är väl att de hundratusentals elever som går i svensk skola får tryckta läroböcker och att lärarna inte ska behöva sitta hemmavid på kvällarna och i praktiken göra egna läroböcker. De borde ha möjlighet att köpa in detta. Det är väl också rimligt, och extra viktigt, att det finns fysiska läroböcker nu när vi är på väg in i en ny våg under pandemin. Det

finns ju en risk att det kan bli distansundervisning igen framöver, och därför är det oerhört viktigt.

Jag är bekymrad över att regeringen till synes tar så lätt på detta. De kommunala anslagen går uppenbarligen till andra saker, för många kommunpolitiker prioriterar tyvärr inte detta. Det är därför de riktade anslagen behövs.

Anf. 13 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Som jag inledde med förut har vi ingen annan åsikt. Ifall Liberalerna tyckte att det här var det allra viktigaste kanske man skulle ha kunnat använda en del av det som man stred allra hårdast för i januariavtalet, nämligen att ta bort värnskatten, till att säga att det är viktigare med skolböcker till alla barn. Men det gjorde man inte. Det här är ett nytillkommet påfund som nu är allra viktigast.

Jag tycker också att det är jätteviktigt att alla barn, inte minst ur likvärdighetssynpunkt, har fysiska skolböcker. Jag hoppas att vi kommer att landa i detta gemensamt här i kammaren så småningom, när utredningen kommer.

(Applåder)

Anf. 14 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att önska alla i utbildningsutskottet, det fantastiska kansliet för utbildningsutskottet och all personal runt om i Skolsverige som arbetar med elever och studenter varje dag en riktigt god jul.

Centerpartiet deltar inte i beslutet med anledning av att vårt budgetförslag föll i riksdagen för några veckor sedan, och jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

För Centerpartiet är det viktigt att varje elev möts av höga förväntningar och ges det stöd som krävs för att kunna nå kunskapsmålen i skolan och förverkliga sina drömmar. Alldeles för många elever lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet, och alldeles för många lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg.

Vi har en lärarbrist i svensk skola som har blivit än mer påtaglig, och lärare tvingas ägna alltför mycket tid åt annat än att förbereda och genomföra undervisning. Många skolor präglas också av en otrygg och stökig miljö.

Det här är en utveckling som måste vändas. Det behövs reformer som syftar till att höja kunskaperna i skolan, ge eleverna och lärarna arbetsro i klassrummet och säkerställa att alla skolor håller en hög kvalitet och ger alla elever möjlighet till en god undervisning.

För att lyckas med det krävs det att vi får fler lärare, och det kan vi få genom att höja statusen i yrket och se till att de har en god arbetsmiljö och bättre möjlighet till kompetensutveckling, till exempel via professionsprogrammet som håller på att införas.

Det behövs tidiga insatser, bland annat i förskolan, för att möta de elever som har svårast förutsättningar och riskerar att senare i skolan inte lyckas med kunskapsresultaten. På så sätt kan vi få en likvärdig skola. Även där är personalen viktig, och därför är det viktigt att vi säkerställer att det finns karriärvägar och möjlighet till kompetensutveckling för för-

skollärare. Vi från Centerpartiet vill också se ett barnskötarlyft för att få fler utbildade i förskolan.

Centerpartiet ser också ett behov av bättre statistik, uppföljning och insatser för att möta problematisk skolfrånvaro. När vi diskuterar skolan vill jag särskilt lyfta fram att ungas psykiska hälsa är ett växande problem som vi behöver möta. Vi behöver göra mer insatser, inte minst för att stärka elevhälsan som spelar en nyckelroll i sammanhanget. Med bättre hälsa kan eleverna också få bättre kunskaper.

Skolinspektionens granskning av trygghet och studiero i skolan visar att den upplevda tryggheten i skolan har minskat de senaste tio åren. För att skapa mer trygghet och studiero i skolan vill Centerpartiet stärka lärarens position i klassrummet, ge bättre möjligheter att agera mot stökiga elever och stärka inspektionerna av de skolor där tryggheten brister allra mest.

Fru talman! Sveriges elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet som ökar individens möjligheter i samhället och den personliga friheten och som leder till jobb. Skolan ska, utöver att utgå från läroplanen och kursplanen, lägga en stabil grund för elevernas kommande etablering på arbetsmarknaden och för det livslånga lärandet.

Vi har stora utmaningar på svensk arbetsmarknad där alltför många människor inte har ett jobb att gå till och där företag har ett skriande stort behov av kompetens för att kunna fortsätta utveckla sina verksamheter. Där har utbildningssystemet en nyckelroll för att vi ska kunna svara upp mot den kompetensbrist som finns i många branscher. Det handlar såväl om gymnasiala yrkesutbildningar och yrkesvux som om den högre utbildningen för att vi ska klara detta och klara den svenska konkurrenskraften framåt.

För att lyckas med detta behövs flera åtgärder. Vi behöver se till att yrkesutbildningarna, som under alltför lång tid har lockat för få elever, lockar fler elever för att möta de behov som finns. Vi behöver se till att samverkan med det omgivande samhället och näringslivet fungerar bättre så att utbildningarna blir mer relevanta för arbetsmarknaden.

På kort sikt är det viktigt att vi också säkerställer att det finns möjlighet inom komvux att yrkesväxla och utbilda sig inom de bristyrken som finns, såväl inom offentlig sektor som inom privat sektor.

För att stärka utbildningars koppling till arbetsmarknaden och möjligheten för människor att söka sig till utbildningar som leder till jobb behöver också studie- och yrkesvägledningens roll stärkas.

Fru talman! Yrkeshögskolan har Centerpartiet varit med och byggt ut både under allianstiden och i samarbete med den nuvarande regeringen inom ramen för januariavtalet. Det är viktiga utbildningar som möter arbetsmarknadens behov och utgår från företagen och från arbetsmarknadens behov av kompetens.

Vi behöver se till, inte minst med anledning av det omställningsavtal som nu råder med bättre förutsättningar att kunna omskola sig senare i livet, att möjliggöra både korta och långa utbildningar inom yrkeshögskolan.

Jag vill i detta sammanhang passa på att lyfta den situation som uppkom under innevarande år med en ny rättstolkning gällande moms för inhyrda utbildare, som är en grund för utbildningarnas flexibilitet och möjlighet att vara arbetsmarknadsnära. Det är bra att regeringen och myndig-

heten har varit konstruktiva i detta och att det nu i budgeten finns resurser för en momskompensation. Det här är en fråga som har varit mycket angelägen för Centerpartiet.

Fru talman! Eftersom jag är den enda från Centerpartiet som deltar i debatten i dag vill jag avsluta med att även tala lite kort om forskning och högre utbildning. Det är ett spännande och vitt område som berör många områden, och jag tänkte peka ut några delar som vi ser som viktiga från Centerpartiets sida.

I det budgetförslag som vi lade fram fanns en satsning på ett nationellt centrum för kvinnofrid och ett kunskapsuppdrag för att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Vi hade också förslag på att ge mer långsiktiga förutsättningar för strukturerad samverkan inom högre utbildning med satsningar på lärcentrum så att högre utbildning av god kvalitet ska kunna komma fler människor till del.

Att just stärka kvaliteten inom den högre utbildningen är den viktigaste frågan framåt inom den högre utbildningen för att stärka svensk konkurrenskraft och möjliggöra för näringslivet att få den kompetens som det finns behov av.

Det är även nödvändigt för Sverige att fortsätta attrahera och behålla högutbildad kompetens. Därför tycker jag också att det är angeläget att regeringen agerar och går från ord till handling när det gäller det som pekades ut i den forskningspolitiska propositionen om att möjliggöra för fler doktorander att stanna i Sverige med anledning av den uppkomna situationen kopplad till just utländska doktorander.

Vi vill från Centerpartiets sida verka för att lärosätena ska bli mer autonoma och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter sina förutsättningar. Vi vill även stärka den akademiska friheten. Utan oberoende forskning och utbildning har vi svårare att identifiera, förstå och lösa samhällsproblem. Den akademiska friheten måste bevaras och stärkas. Utan den begränsar vi kommande generationers strävan efter kunskap.

Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera utgiftsområde 16 som handlar om statens budget för utbildning och universitetsforskning.

I Vänsterpartiets grundförslag fanns flera stora satsningar på utbildningsväsendet.

Förskolan ska vara en rättighet och en möjlighet för alla barn. Därför menade vi att det behövdes reformer för förskolan som skulle ge ökad tillgänglighet och förbättrad kvalitet. Vänsterpartiet föreslog därför en satsning på 2 miljarder kronor för att öka personaltätheten, förbättra kvaliteten, öka möjligheterna till fortbildning och minska gruppstorleken i förskolan och ytterligare 500 miljoner kronor till motsvarande insatser i fritidshemmen.

Vi föreslog att det riktade statsbidraget till lärarassistenter skulle göras om till ett mer generellt stöd för personalförstärkning, för att betona att det behövs mer personal i skolan men att huvudmännen själva ska få avgöra och bedöma sina behov.

Fru talman! Investeringar i läromedel har minskat under de senaste åren. För att förbättra den situationen i varje fall något föreslog vi ett statsbidrag till läromedel som skulle uppgå till 550 kronor per elev i grundskolan, till en sammanlagd kostnad för staten på 300 miljoner kronor.

För att göra studier till en möjlighet för fler föreslog vi en satsning på kurslitteratur till vuxenstuderande på 300 miljoner kronor. Listan kan göras längre.

Fru talman! På grund av budgethanteringen och det som hela Sveriges befolkning kunde följa för ett par veckor sedan kommer inte heller vi att delta i beslutet. Vänsterpartiet har gjort ett särskilt yttrande där vi framför våra synpunkter.

Fru talman! Det är lägre löner, färre behöriga lärare, ökad skolsegregation, minskad jämlikhet, politisk vänskapskorruption och problem med att hitta skolors ägare. Sverige är enda landet i världen med detta system. Det är vinster, sämre tillgång till elevhälsa, färre skolbibliotek och lägre löner för behöriga lärare. Listan kan göras lång.

Alla dessa saker har en sak gemensamt: Sverige och dess friskole-system. Vi är världens enda land som har det här systemet. Vi är världens enda land som tillåter den här typen av laglig korruption. Vi är världens enda land som tillåter att jämlikheten minskar på våra skolor och att segregationen ökar.

Anställning av obehöriga lärare sätts i system för att spara pengar och göra vinster. Vi är världens enda land där fyra enskilda koncerner kan ta ut 400 miljoner kronor i vinst på två år. Då är det enbart vinstutdelningen och inte alla de vinster som har fördelats till andra bolag inom samma koncerner. Dem kan vi inte riktigt se. Vi har inte den möjligheten. Det är bland annat på grund av att vissa partier inte vill ha en offentlighetsprincip i svensk skola. När jag säger vissa partier menar jag samma partier som står bakom den servettkiss som nu ligger till grund för budgeten.

Fru talman! Man kan undra varför ett system får fortsätta när det kritiserats av forskningen, lärare och övrig skolpersonal samt föräldrar och när en stor majoritet av samtliga partiets väljare är emot det. Svaret är till en början kanske inte så enkelt. Men när man börjar gräva i det blir det ändå inte så svårt att förstå.

Nyligen sålde man i Stockholm ett antal skolfastigheter från Stockholms stad, som styrs av borgerligheten plus Miljöpartiet, till ett byggnadsbolag som ägs av en före detta socialdemokratisk politiker.

Personen som var sakkunnig för Moderaterna på Regeringskansliet under regeringen Bildt, och som var en av dem som skrev fram utkastet till friskolereformen, var senare med och bildade Friskolornas riksförbund och blev senare en av grundarna för en av Sveriges största skolkoncerner.

En före detta centerpartistisk riksdagsledamot som satt i riksdagen med ansvar för bland annat utbildningsutskottet, som ordförande, blev därefter segmentchef på en av Sveriges största skolkoncerner.

En före detta högt uppsatt miljöpartistisk riksdagsledamot med ansvar bland annat för skolfrågor tillträdde som vd för en av dessa skolkoncerner.

En före detta socialdemokratisk minister blev styrelseledamot i skolkoncerner, hade aktier värda flera miljoner kronor och berikade sig på det.

En före detta folkpartist och liberal som hade högt uppsatta uppdrag i både riksdagen och partistyrelsen var med och grundade en av dessa skolkoncerner.

Är det någonting som folket undrar där hemma om varför systemet inte förändras har de en del av svaret här.

Är det någonting som kostar är det den här typen av risktagande, som inte dessa bolag gör utan som vi gör med våra barns framtid när vi låter skolkoncerner förstöra det svenska skolväsendet.

Fru talman! Det är ungefär som Ebba Grön sa hela tiden.

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt
staten och kapitalet, dom sitter i samma båt
fast det är inte dom som rör, som rör så att svetten lackar.

Den 11 september 2022 kan ni som rör i svenska skolan så att svetten lackar välja en ny väg, en väg bortom kapitalets intressen, en väg bortom löften som vissa partier enbart kommer med när det närmar sig val. Det är en väg bortom new public management, en väg bortom det skolsystem som tyvärr särskiljer sig från dem i resten av världen på ett negativt sätt. Men då måste en ny politisk inriktning komma till.

Anf. 16 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Daniel Riazat berättar här inledningsvis om sitt budgetförslag.

Fru talman! Vart fjärde barn i svensk skola klarar inte skolan. Vi har 45 000 utbildade lärare som har valt bort att jobba i skolan. Varannan lärare, enligt en rapport som kom för någon vecka sedan, är utsatt för fysiskt våld av elever. Sju av tio lärare upplever sig hotade av elever.

Tusentals barn och familjer som har sina barn på resursskolor i Sverige är ständigt oroliga över att skolan ska läggas ned eftersom skolformen ännu inte har skrivits in i lagen. Slutligen, fru talman, lämnade 16 038 elever årskurs nio i somras utan grundskoleexamen och möjlighet att gå på gymnasiet. Det var 16 038 elever.

Fru talman! Jag måste fråga Daniel Riazat: Är detta friskolornas fel? Är det verkligen friskolereformen som är skyldig till att så många barn inte klarar skolan, att det är så stökigt i skolan att hälften av lärarna har blivit slagna under skoltid och att 45 000 lärare väljer att inte jobba i skolan? Jag måste fråga Daniel Riazat och Vänsterpartiet: Är det friskolornas fel?

Det stämmer att Sveriges friskolesystem är unikt. Vi är nämligen det enda land i världen som inte tillåter skolavgifter utan ser till att alla skolor ska vara gratis för alla barn. Det gäller oavsett om man väljer Montessori, Waldorf, Engelska Skolan eller en kommunal skola.

Fru talman! Min fråga till Daniel Riazat är därför: Är det friskolornas fel att det ser ut som det gör i svensk skola och att 16 038 elever inte klarar skolan? Vill Daniel Riazat och Vänsterpartiet ta ut avgifter igen?
(Applåder)

Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Många av de uppgifter som Kristina Axén Olin framförde här stämmer. Jag kan börja med den sista frågan. Är det friskolornas fel att det ser ut som det gör? Nej, det är bland annat Kristina Axén Olins och hennes partis fel att det ser ut som det gör.

Vi har ett system där koncerner kan komma in i det svenska skolväsendet och slå ut de ideella friskolorna, de små friskolorna på landsbygden och de friskolor som drivs av stiftelser och av icke vinstdrivande aktörer. Det är vad som händer i dag.

Vi har ett system som tar elever från de kommunala skolorna, vilket medför enorma ekonomiska problem för kommunerna. Vi ska komma ihåg att dessa friskolor inte etableras på grund av att det finns ett behov i dessa kommuner; det kan man konstatera i kommun efter kommun. De etableras på grund av att lagstiftningen ser ut som den gör.

Därför måste vi gå till grundorsaken. Vilka är det som ligger bakom att det ser ut som det gör? Självklart kan jag vara förbannad på dessa koncerner – och det är jag också – men i grunden är det ju deras politiska representanter som sitter framför mig här. Det är bland annat er i det blåbruna blocket som jag måste adressera.

Vi kan konstatera att vi har en situation där före detta politiska företrädare en efter en går in i de här koncernerna, och liksom av en slump råkar dessa skolkoncerner etableras överallt. De råkar få elever som inte behöver lika mycket resurser i skolan, så att det går att göra större vinster, och de placerar pengar i nya bolag. Jag menar att detta är orsaken. Vi har ett ohållbart system.

Vad gäller lärarna kan man för övrigt konstatera att de började färden bort från skolan under den tid då ni satt i regeringen, Kristina Axén Olin, så det är ingenting som är nytt.

Barn som inte klarar grundskolan är absolut ett stort bekymmer, men ska man lösa det måste också marknadslogiken bort.
(Applåder)

Anf. 18 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Daniel Riazat väljer att inte svara på mina frågor. Vart femte barn i Sverige går i en friskola. Daniel Riazat är skyldig dessa familjer ett svar.

Det är 240 000 familjer som står i kö till Engelska Skolan. Är Vänsterpartiets besked att vi ska införa avgifter igen, eller ska alla friskolor stängas? Ska vart femte barns skola bara försvinna? Eller vad är Vänsterpartiets lösning när det gäller friskolereformen?

Jag tycker att Vänsterpartiet är skyldigt att ge svenska folket ett svar på frågan: Tänker Daniel Riazat och Vänsterpartiet införa avgifter igen i svensk skola så att det bara är de som har råd att betala som kan hitta en annan lösning för barnen? Det gäller till exempel de barn som går på resursskolor, som nästan allihop är friskolor. Ska de ha avgifter igen? Eller, fru talman, vad är det Vänsterpartiet och Daniel Riazat menar att lösningen är?

(Applåder)

Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är oerhört svårt att svara på en fråga när den som har ställt frågan inte vill höra svaret.

När det kommer till frågan om Engelska Skolan eller friskolor överlag har Vänsterpartiet en väldigt tydlig politik: Vi är inte emot friskolor. Vi är emot den marknadslogik som råder inom det svenska skolväsendet. Den gör inte enbart att friskolorna blir sämre, utan den gör också att de kommunala skolorna blir sämre. Den gör att de ideella aktörerna blir sämre och att de får sämre förutsättningar. Det är det vi ser i dag.

Det är lustigt att Kristina Axén Olin på något sätt skryter om Engelska Skolan, som är en av de skolor där flest elever anser sig vara otrygga i

skolan. De anser sig till och med vara mer otrygga gentemot personalen än gentemot andra elever. Det kanske inte är någonting att skryta med när det kommer till frågan om trygghet i skolan, som Kristina Axén Olin nämnde.

(Applåder)

Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag noterade att Daniel Riazat i sitt inlägg citerade Ebba Grön och *Staten och kapitalet*. Det finns en annan låt av Ebba Grön som Vänsterpartiet kanske skulle behöva lyssna på. Den heter *Die Mauer*. Jag läser ur texten: Halt! Här får ingen passera. Här kommer ingen förbi. Men med en k-pist är det svårt att diskutera.

Om man går bakåt i tiden finns det en hel del för Vänsterpartiet att se över. Partiet har i närmare 70 år ägnat sig åt att förtrampa den individuella friheten i landet, och inte bara i Sverige utan också i en vidare internationell kontext. Men under de senaste 20–25 åren, när Vänsterpartiet ändå har varit ett demokratiskt parti, har man ägnat sig åt att systematiskt försöka förvrida skoldebatten till att enbart fokusera på de fristående skolorna.

Låt mig säga, fru talman, att vi har här att hantera en situation där vi tycker att det är viktigt att föräldrar och elever får välja själva. Det tycker inte Vänsterpartiet, men det tycker jag som liberal.

Samtidigt behöver vi ett system för valfriheten som är rimligt och som inte är vilda västern. Vi har i vårt parti föreslagit till exempel en skärpt ägarprövning. Vi vill se över kösystemet för fristående skolor. Vi vill inte ha konfessionella skolor och så vidare. Men vi är inte beredda att gå fram med en politik som fullständigt skulle knäcka ryggen på detta system.

Den fråga som Daniel Riazat måste svara på är varför han i praktiken vill tvinga en stor del av de 400 000 elever som i dag har valt bort en skola tillbaka till exakt de skolor som de här eleverna och deras föräldrar har valt bort. Det är någonstans inte rimligt. Vänsterpartiet säger att man står på de små människornas sida. Det är vanliga elever och föräldrar som har valt de här skolorna. Har Vänsterpartiet ingen som helst förståelse för det?

(Applåder)

Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det är någonstans 2021 års liberalism att på något sätt recensera musiker utifrån vad man tycker borde stoppas eller utifrån sina åsikter. Jag vet inte hur mycket det går ihop med de liberala värderingarna att göra på det sättet.

Vad gäller konfessionella skolor, som ledamoten Fredrik Malm nämnde, stämmer det inte ens att Liberalerna vill stoppa dessa friskolor. Liberalerna vill stoppa nyetablering av friskolor som drivs på konfessionell grund. Om du inte visste det, Fredrik Malm, så vet du det nu.

När det kommer till frågan om de 400 000 elever som går i de fristående skolorna har Vänsterpartiet aldrig någonsin sagt att de ska tvingas in någon annanstans. Däremot är vi överens med Liberalerna om att vi behöver en statligt styrd skola. Om Liberalerna också är för det borde ni förstå att elever som går på skolor som i dag drivs av Internationella Engelska Skolan också bör gå i den statliga skola som ni själva driver. Eller vad menar ni med en statlig skola – menar ni att det bara ska heta statlig skola

och att det ändå ska finnas banker i Luxemburg som äger skolorna? Är ett förstatligande av skolan någonting som ni på allvar föreslår?

Ursäkta om det här låter fel, fru talman, men när det kommer till beskedet om valfrihet är det bara floskler. Valfriheten i dag är inte barnens. Den valfrihet som finns i dag ligger i Luxemburg. Den ligger på börserna. Det är de som väljer barnen; det är inte barnen som väljer dem.
(Applåder)

Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är riktigt korrekt av Daniel Riazat att anklaga mig för att citera Ebba Grön. Det var ju han själv som började göra det, och jag kontrade bara med en annan text.

Fru talman! I sakfrågan måste man ändå kunna begära en viss rimlighet i debatten. Sverige har 4 805 grundskolor. Av dessa drivs 42 av Internationella Engelska Skolan, och drygt 800 drivs av olika andra fristående aktörer. Resten är kommunala skolor.

Vi införde ett system på 90-talet som innebär att elever och föräldrar har möjlighet att välja en annan skola. Jag tycker att det är rätt viktigt. Man tillbringar ändå ungefär tolv år i skolan, och då borde man väl i alla fall kunna ha lite inflytande över var man vill tillbringa dessa tolv år. Sedan ska vi självklart ha rimlighet i regelverken.

Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Om jag också hade tillhört ett parti som har en hel del ledamöter som har lämnat politiken för att göra pengar på våra barns utbildning kanske jag hade stått här och pratat som Fredrik Malm gör. Men tack och lov gör jag inte det eftersom jag tillhör ett av de få partier som inte är involverade i detta.

Svaret är väldigt enkelt: lägre löner, fler obehöriga lärare, sämre jämlikhet och mer segregation. Svaret är också problem med att hitta skolans ägare, minskad insyn och världens enda land med detta system. Det är med andra ord ett misslyckat skolsystem, och det blir också det sista svaret på Fredrik Malms fråga.

Vi står på barnens sida. Vi står på elevernas sida. Vi står för deras rätt till kunskap och bildning. I ett marknadssystem är inte detta möjligt, och vi kommer därför att göra allt för att sänka det här systemet.

Anf. 24 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Man borde egentligen vara lite förvånad, men man blir ju inte det när Daniel Riazat ställer sig i talarstolen och än en gång börjar med sin gedigna klasskamp retorik, som hämtad från svunna tider. Det intressanta är att mitt i denna klasskamp retorik, där angrepp sker mot allt privat ägande, sitter kompisarna i Socialdemokraterna och klappar förtjust med.

De rättigheter som springer ur ägandet måste begränsas och ägandet i sig övergå till gemensamma former. Så står det i Vänsterpartiets partiprogram. Detta är ju superkommunism – ägandet ska övergå till gemensamma former. Det är inte konstigt att Daniel Riazat inte vill ha fristående skolor som drivs i aktiebolagsform. I Daniel Riazats värld ska det ju inte finnas några företag som drivs i aktiebolagsform. Allting ska ägas gemensamt, och detta sitter nu Socialdemokraterna här och applåderar och håller med om.

I Daniel Riazats värld finns inte privata företag. Det är stat och kommun som ska äga och driva allting. Då är det inte konstigt att man för en skev debatt och har en skev utgångspunkt för debatten när det gäller fristående skolor.

Det Daniel Riazat här står och säger är en attack mot alla som väljer. Det är inte så att skolorna väljer ut vilka barn som ska gå där. Det är ett självständigt, fritt, individuellt val av föräldrar och elever, och det är viktigt att det sker.

Frågan till Daniel Riazat är: Varför säger inte Daniel Riazat som det är, att han inte vill se några som helst privata inslag på någon sektor i hela samhället? Vad Daniel Riazat vill se är att stat och kommun sköter allt, och därför får detta också konsekvenser för skolpolitiken.

Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Var ska man börja? Här har vi en ledamot som först företrädde ett parti som sprang ärenden åt Svenskt Näringsliv och nu tillhör ett annat parti, som springer ärenden åt Friskolornas riksförbund. Jag kan förstå att det ibland är svårt att sätta sig in i vad alla partier tycker i olika frågor. Det finns ju tusentals sidor att läsa. Men Patrick Reslow kanske borde göra det bättre än vad han gjort med sina kvitton tidigare i riksdagen.

Då handlar det bland annat om att läsa vad Vänsterpartiet faktiskt har skrivit. Det vi har skrivit är att vi vill se bättre gemensamt ägande – absolut. Vi har skrivit att fristående skolor ska kunna finnas men att de inte ska drivas i aktiebolagsform. Vi har skrivit att vi vill värna de friskolor som drivs i icke vinstdrivande organisations- och bolagsformer.

Detta, menar jag, är ingenting konstigt alls. Det är någonting som en majoritet av befolkningen håller med om.

Patrick Reslow är företrädare för ett parti som gick till val på att stoppa vinster i välfärden. Kom ihåg det, Patrick Reslow! Du kommer aldrig att kunna säga till väljarna att så inte var fallet. Ni gick till val på att ta bort vinsterna i välfärden. Därefter, fru talman, ändrade sig Sverigedemokraterna i den frågan efter några middagar med Svenskt Näringsliv och några andra intresseorganisationer. Att låtsas som någonting annat blir bara märkligt eftersom den historien redan finns där ute.

Det Patrick Reslow gör här i dag, fru talman, är att företräda kapitalintressen som inte har någonting att göra i skolans värld. Det är inte landsbygdsskolorna som Sverigedemokraterna värnar. Det är inte de ideellt drivna skolorna och föräldrakooperativen. De som här försvaras av Sverigedemokraterna är de största aktörerna. Det är Academedia. Det är Internationella Engelska Skolan. Det är Barbara Bergström.

(Applåder)

Anf. 26 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamöterna om tonen i debatten och ämnet för debatten.

Anf. 27 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna står på föräldrars och elevers sida, Daniel Riazat. Det vi försvarar i den här debatten är föräldrars och elevers rätt att välja sin skola. Det är föräldrars och elevers rätt att framför intressen från politiker och tjänstemän välja vilken skolgång som är bäst för

dem. Daniel Riazat kan stå och prata om andra saker och försöka låtsas att det inte är så, men det är detta det handlar om.

Daniel Riazat står upp för att det är stat och kommun som ska bestämma fullt ut. Föräldrar och elever ska inte ha något att säga till om. Vi sverigedemokrater står på föräldrars och elevers sida.

Anfall är också alltid bästa försvar. När man saknar argument för sin sak, och när nu den egentliga meningen med Daniel Riazats anförande uppdagas, kommer man som vanligt med osakligheter och smädelser som inte är förankrade i någon verklighet. Jag tycker att det är oanständigt, Daniel Riazat.

Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tar inte råd från Sverigedemokraterna, och därför kommer jag att bortse från vad Patrick Reslow anser vara oanständigt eller inte.

I den här frågan vill jag dock vara väldigt tydlig. Jag är vänsterpartist, och jag har ingenting att dölja när det kommer till frågan om marknads-skolan. Vänsterpartiet arbetar aktivt för att avskaffa det systemet, som flertalet politiska partier i denna riksdag är beroende av – av olika skäl. Vi kommer inte att tillåta att barn fortsätter att säljas på börsen, som i dag. Vi kommer inte att tillåta att det är för många obehöriga lärare i skolan, att man har sämre och lägre löner, att jämlikheten minskar och att segregationen ökar. Det är den politiken som de blåbruna och Patrick Reslow fö-reträder.

Jag kan stolt säga att Vänsterpartiet absolut anser att vinsterna måste förbjudas och att aktiebolag inte ska kunna bedriva skolverksamhet. Barn är inte varor, utan de har rätt till utbildning och kunskap.

(Applåder)

Anf. 29 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi har två talare från Liberalerna här i dag. Det är dels jag, dels min kollega Maria Nilsson, som i sitt anförande kommer att ta upp det som rör den högre utbildningen – forskning, universitet och annat.

Jag vill också instämma i det som flera talare har tagit upp och önska både vår eminenta ordförande Gunilla Svantorp och vårt mycket kompetenta kansli på utbildningsutskottet en god jul. Gunilla har med sitt värm-ländska lugn skänkt en del julstämning över utskottet, vilket är väldigt po-sitivt.

Jag har bara tjänstgjort i utbildningsutskottet i några månader och ser framför mig att vi kommer att ha många debatter framöver. Detta är min första stora utbildningspolitiska debatt i riksdagen på många år.

Vi har från Liberalernas sida en budgetmotion, givetvis, som den som tittar på detta kan googla fram för att läsa mer ingående om våra förslag och hur vi i dessa allokeringar resurser i statens budget. Vi har också ett sär-skilt yttrande i det betänkande som vi nu har att debattera, eftersom vår budget inte vann majoritet vid voteringen i riksdagen.

Jag vill också inledningsvis, fru talman, tacka Sveriges gymnasieelever för det enormt stora ansvar de har tagit under den pandemi som nu har plågat inte bara Sverige utan hela världen under flera år. Det är ett jättelikt socialt och utbildningspolitiskt experiment de har råkat ut för till följd av pandemin.

Jag tror att många i Sverige inte riktigt förstår hur pass tufft det har varit för gymnasieeleverna i Sverige. Många av dem som tog studenten i våras har alltså i praktiken läst på distans halva sin gymnasietid. Sveriges Elevkårer har tagit fram rapporter och enkäter som faktiskt är ganska förskräcklig läsning. Elever vittnar där om hemmasittande och om hur de har utvecklat social fobi, social ohälsa och så vidare. Detta får förstås väldigt stora och allvarliga konsekvenser inte bara för den psykiska ohälsan utan självklart också för skolresultaten.

Nu är vi på väg in i en ny våg i pandemin. Vi ser hur våra grannländer inför omfattande restriktioner. Det vi såg när vågen kom förra våren, 2020, var att gymnasieeleverna i stort sett var de som skickades hem först och kom tillbaka sist. Vi måste självklart försöka att så långt det är möjligt hålla våra skolor öppna, men vi vet givetvis inte hur pandemin och de nya mutationerna kommer att slå.

Med detta sagt, fru talman, vill jag säga att ett av de absolut största problemen för svenskt skolväsen, och en av de största utmaningar som vi nu står inför, handlar om likvärdigheten i den svenska skolan.

Med likvärdighet menar vi liberaler inte riktigt samma sak som socialister gör – att det handlar om likriktning – utan vi menar att alla måste få möjlighet att nå sin fulla potential. Det handlar dels om att höja golvet för dem som inte riktigt har lyckats ännu, dels om att förmå att krossa taket för de elever som har hållits tillbaka. Det finns en ganska stor grupp i svensk skola som presterar väldigt bra och som skulle behöva mer utmaningar från sin skola. Detta kräver förstås likvärdiga förutsättningar.

Fru talman! Det vi ser nu i Sverige – och detta har löpt över ganska lång tid – är att skolpengen varierar mycket kraftigt mellan olika kommuner. I en del skolor finns det, som jag nämnde i ett tidigare replikskifte, knappt fysiska läromedel. Den socioekonomiska omfördelningen skiljer sig mycket stort mellan kommuner, och bedömningar om särskilt stöd likaså. Kunskapsresultaten i Sverige skiljer sig väldigt mycket åt mellan stora städer och glesbygd, vilket nyligen påvisades i en rapport från Svenskt Näringsliv.

Huvudorsaken till denna bristande likvärdighet i svensk skola och till dessa stora skillnader är den kommunalisering av svensk skola som skedde hösten 1989. Den har varit en olycka för det svenska utbildningsväsendet. Den har bidragit till försämrade kunskapsresultat och sänkt läraryrkets status. Den visar varje dag hur många kommuner misslyckats med skolan, som ändå måste vara en av de verkliga kärnuppgifterna för det offentliga.

Vi behöver återigen få ett statligt huvudmannaskap för skolan, men tyvärr står flera partier i vägen för detta. De är – för att uttrycka det i klartext, fru talman – mer lojala med sina kommunalråd, som har misslyckats, än med de elever och lärare som har svikits i det här systemet.

Vi har från Liberalernas sida en rad förslag på hur likvärdigheten kan stärkas redan nu, i väntan på ett förstatligande. Förortslyftet, som vi har föreslagit, innehåller mängder av förslag för att lyfta de utsatta områdena. Vi föreslår också en nationell skolpeng och i väntan på detta i alla fall en riksnorm för skolpengen. Vidare vill vi se fokus på lärarbehörighet, stärkt språkundervisning, sommarskola, budgetsatsningar på fysiska läroböcker, skärpta insatser mot betygsinflation och mycket annat. Dessa reformer brådskar verkligen.

Faktum är att bristen på likvärdighet i den svenska skolan i dag är så stor att Lärarförbundet för några veckor sedan meddelade att de inte längre kan dela ut utmärkelsen Bästa skolkommun. Deras ordförande skriver så här i Expressen: "Så många kommuner underpresterar så kraftigt att skillnaderna i skolkvalitet blivit oacceptabla. En ranking tjänar inte längre något positivt syfte."

Fru talman! När man tittar på de stora problemen med studiero och ordning i svensk skola är det förvånande att det görs så lite och att man ser ett så svagt engagemang, framför allt från vänstersidan, för att stärka studieron samt ordning och reda i svensk skola.

Vem slår det hårdast mot om det är kaos i korridorerna i skolan, med mobbning och mycket grovt språkbruk, om elever kommer och går som de vill, om de inte lyssnar på lärarna och så vidare? Jo, det slår hårdast mot de elever som har det tuffast i skolan, som inte har Vilhelm Moberg och Selma Lagerlöf som trängs med varandra i bokhyllan hemma och som inte har föräldrar som sätter dem i en annan skola eller som har råd att betala för extraundervisning. Det är de som är mest utsatta och som har det svårast som drabbas mest om skolan sviker.

När Liberalerna ansvarade för skolpolitiken under åtta år i alliansregeringen genomfördes mängder av reformer för svensk skola. Vi fick en ny skollag, nya läroplaner, nya kursplaner, fler nationella prov, skriftliga omvärden och betyg från årskurs 6. Rätten till särskilt stöd stärktes, speciallärarutbildningen återinrättades och det gjordes satsningar på mattelyft och läslyft samt på mer undervisning för nyanlända elever.

Det infördes ett förstelärarsystem och lektorer, med statligt finansierade stora lönelöft. Det infördes lärarlegitimation, skärpta behörighetsregler och nya lärarutbildningar med tydliga inriktningar. Rektorsutbildningen gjordes obligatorisk. Yrkeshögskolan inrättades. Lärare och rektorer fick ökade befogenheter. Kraven på tillgång till elevhälsa blev tydligare. Man fick också möjlighet att förlänga skolplikten för nyanlända elever.

Sedan hände praktiskt taget ingenting, fru talman. Efter valet 2014 tog Socialdemokraterna och Miljöpartiet över, och faktum är att det enda jag minns av de första åren av det rödgröna regeringsinnehavet efter 2014 på skolområdet är Gustav Fridolins handhjärta. Det är mycket märkligt att reformtakten har varit så oerhört svag, fru talman.

Det ska dock sägas, på regeringens pluskonto, att man på senare tid har lagt fram några relevanta förslag. Men alla dessa förslag har varit saker som Liberalerna har krävt ska genomföras inom ramen för vårt budget-samarbete. Det har handlat om förslag på mobilförbud på skolorna och en utredning om statlig skola samt om förslag på att göra det lättare att stänga av elever som stör och att göra det enklare att stänga skolor med stora brister.

Sanningen är, fru talman, att de enda reformerna av betydelse på skolområdet i Sverige de senaste åren är sådana som Socialdemokraterna och Miljöpartiet har genomfört därför att Liberalerna har tvingat dem att genomföra dem. Alla de egna förslagen tycks de ha låst in i något kassaskåp i Regeringskansliet, förmodligen av märket Franz Jäger, vilket gör att det är oerhört svårt att dyrka upp det där skåpet och hitta förslagen. Vi vet inte ens vad som gömmer sig i detta skåp i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag beklagar att jag har dragit över min talartid med några minuter – så kan det bli i julnatten.

(Applåder)

Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! För att på något sätt visa att vi också kan vara överens vill jag börja med att säga vad vi är överens om. Vi är överens om att nästan allting som Socialdemokraterna och regeringen har lagt fram på skolområdet de senaste åren har kommit från Liberalerna.

Här måste jag dock gå tillbaka till det negativa och säga till dig, Fredrik Malm, att detta inte är någonting att vara stolt över. Att man är stolt över sådant som ingen i skolvärlden har efterfrågat, såsom mobilförbud och liknande, kanske ett parti på 1,8 procent kan stå och skryta om från talarstolen, men jag skulle nog råda er att inte göra det.

Min första fråga är varför Liberalerna låtsas som att de inte har haft något som helst ansvar på riksplanet för skolpolitiken och det som händer i svensk skola.

Min andra fråga är varför de låtsas som att de inte är med och styr majoriteten av Sveriges kommuner. Liberalerna är i dag med och styr väldigt många av Sveriges kommuner. I majoriteten av dessa kommuner sker det stora nedskärningar.

När Liberalerna satt i regeringen, vilket Fredrik Malm står här och skryter om, fick de i princip hela skolvärlden emot sig på grund av de reformer som genomfördes. I dag är också en majoritet av Liberalernas väljare emot exempelvis vinstuttagen i skolan och marknadsskolan.

Frågan blir helt enkelt: Vem är det som Fredrik Malm egentligen företräder här? Och varför avsäger han sig sitt och Liberalernas ansvar för majoriteten av Sveriges skollagar de senaste 30–40 åren?

Det är Liberalerna som är ansvariga för bland annat att elever inte går ut med fullständiga betyg. Det är Liberalerna som är ansvariga för att icke-frågor prioriteras framför systemfrågor.

Vi vill också se ett förstatligande av skolan, fru talman, men det är inte seriöst att kalla det förstatligande när man vill ha kvar Academedia och Internationella Engelska Skolan.

Anf. 31 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Daniel Riazat sa att vi i Liberalerna inte tar något ansvar. Jag rabblade upp en rad olika reformer som vi har genomfört.

Sedan sa Daniel Riazat att vi fick alla emot oss. Men varför har regeringen inte rivit upp ett enda av dessa förslag om de var så dåliga? Sossarna har haft sju år på sig att riva upp alla de förslag vi genomförde, men de har inte rivit upp dem.

Sanningen är ju att de här förslagen är bra och rätt viktiga. Det inser man bredare i det politiska landskapet, även om retoriken kan låta lite anorlunda.

Fru talman! Daniel Riazat nämner sedan specifikt frågan om mobiltelefoner i skolan. Låt mig uppehålla mig vid det en aning. För två månader sedan var det ett stort reportage i Sveriges Radio. De hade skickat ut en enkät till flera tusen skolledare i Sverige och frågat om man upplever att mobiltelefoner kan vara ett problem i skolan när det gäller lärarnas arbetsmiljö och när det gäller mobbning, kränkningar och trakasserier elever

emellan. Svaren var ohyggliga. Hundratals rektorer – jag tror att det var 800 eller någonting – svarade att det skapar stora problem för lärarna i skolan.

Sveriges Radio intervjuade då ett antal lärare, och de beskrev hur de även nere på mellanstadienivå tvingas gå in och hantera konflikter mellan elever till följd av vad elever skriver till eller om varandra på Snapchat och Instagram. Även nere i åldrarna tio och elva år ser vi en ökad frekvens av mobbning, trakasserier och så vidare till följd av mobilanvändandet. Det kan inte vara rimligt att det förekommer i skolan. Man är där för att bli undervisad.

Jag är förvånad över att Vänsterpartiet är så slappa när det gäller detta.
(Applåder)

Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Mobilförbud var bara ett exempel som jag tog upp. Eftersom det sedan tidigare har funnits möjlighet för skolledare att förbjuda mobiltelefoner i skolan är det märkligt att låta hela sitt svar handla om den frågan.

Min egentliga fråga, som Fredrik Malm vägrade att svara på, gällde de negativa saker som har hänt i den svenska skolan och om det parti som de senaste 40 åren har haft i särklass mest inflytande över svensk skolpolitik inte har något som helst ansvar. Har inte Liberalerna, före detta Folkpartiet, ett ansvar?

Ni har varit med och tagit fram läroplanerna. Ni har varit med och tagit fram skollagarna. Ni har varit med och styrt Utbildningsdepartementet i Sverige under ett stort antal år, och ni är med och styr majoriteten av Sveriges kommuner. Vart försvinner ansvaret för de negativa delarna?

Och varför springer Liberalerna ärenden åt de stora skolkoncernerna i stället för åt barnen?
(Applåder)

Anf. 33 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Sanningen är att de reformer som har genomförts för att höja kunskapsresultaten och stärka studieron i skolan inte har varit tillräckligt långtgående. Man ger alltså en skolledare möjligheten att ställa fram en låda och säga: Här lägger ni mobiltelefonerna. Men det behövs ett tydligare lagstöd. Det efterfrågas också av många föräldrar, av många elever, av många skolledare och av lärare. Det finns andra länder som har avsevärt tuffare linje när det gäller de frågorna.

Samma sak gäller skolans kompensatoriska uppdrag. Min bild är mycket tydlig på det området. Jag menar att skolan behöver vara avsevärt mer kompensatorisk för till exempel de elever som är nyanlända och har stora behov av extra undervisning. Många kommuner är, till följd av kommunaliseringen, tyvärr inte det i dag.

Det finns alltså en hel del ytterligare man kan göra. Men jag har noterat att Vänsterpartiet inte är en partner i det arbetet.

Anf. 34 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt ta någon replik, men jag blev ganska irriterad över Fredrik Malms anförande. Det är märkligt att man, som Daniel Riazat nyss sa, inte tar något som helst ansvar för den påverkansmög-

lighet man ändå har haft, inte minst under de åtta år som man satt med i Fredrik Reinfeldts regering och sedan under den tid vi hade januariavtalet tillsammans. Där har Liberalerna haft stort inflytande och har ibland kanske också bromsat takten för att man har velat fundera lite längre på olika saker.

Det är många saker som är på väg fram. Det vet Fredrik Malm. Många saker som vi har diskuterat under flera år är på väg fram, inte minst när det handlar om trygghet och studiero.

Jag blev lite fundersam på det Fredrik Malm sa om likvärdighet och ganska ilsken över att man påstämplar Socialdemokraterna att det för oss skulle handla om likriktning. Det gör det verkligen inte. Det handlar om att alla barn, oavsett vad de har med sig hemifrån, ska ha samma möjligheter i livet.

Fru talman! Våra två partier har genom åren haft samma inställning i mångt och mycket när det gäller just likvärdigheten och det kompensatoriska uppdraget. Jag vill nu fråga Fredrik Malm om det har ändrats. Tycker inte längre Liberalerna att likvärdigheten är viktig, eftersom man inte vill göra något åt systemfelet? Över huvud taget vill flera av partierna i kam-maren inte göra någonting åt systemfelet som skapar olikvärdigheten. Vad vill Liberalerna egentligen göra åt den olikvärdighet som vi ser i dag, mer än att skylla på Socialdemokraterna?

(Applåder)

Anf. 35 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det kom ett batteri av frågor, eller vi kan väl snarare kalla det påhopp, från Gunilla Svantorp. Det nämns att Liberalerna inte vill ta ansvar för det som genomförts inom ramen för januariavtalet. Jag tar fullt ansvar för att man har tillsatt en utredning om att förstatliga skolan. Jag tar fullt ansvar för att man går längre när det gäller att stoppa mobiltelefoner i skolan. Jag tar fullt ansvar för att det ska bli lättare att stänga av elever som stör undervisningen. Jag tar absolut fullt ansvar för det och vill inte fly från det. Faktum är att jag är mycket nöjd med att ha lyckats få fram de sakerna. Jag tror i och för sig att partier som står en bit till höger om Liberalerna också skulle kunna sätta den typen av reformarbete.

Fru talman! Det är ändå lite magstarkt att säga att Liberalerna, som lämnade skolministerposten 2014, bär ansvar för de problem vi har nu. Det är lite förvånande att Socialdemokraterna efter snart två mandatperioder vid makten inte tar något som helst ansvar för sjunkande skolresultat och bristande lärarbehörighet. Så sent som i morse kom det uppgifter från Skolverket om att det år 2035 kommer att vara brist på 12 000 lärare och förskollärare i Sverige.

Liberalerna vill inte ha någon socioekonomisk omfördelning och likvärdighet, säger Gunilla Svantorp. Men sanningen är att det finns en kommun i Sverige som sticker ut när det gäller just det; Stockholms stad är den kommun som, tror jag, satsar allra mest i landet på socioekonomisk omfördelning. De utsatta områdena har i stort sett dubbelt så hög skolpeng. Det råkar vara Alliansen och Miljöpartiet som bestämmer i Stockholm, och Socialdemokraterna har suttit i opposition i två mandatperioder.

Anf. 36 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Fredrik Malm säger att Liberalerna tar fullt ansvar, och han räknar upp det som de har velat få och fått igenom i januariavtalet. Det som skiljer oss åt är att Socialdemokraterna, som är ett statsbärande parti, tar ansvar för helheten. Det gör vi faktiskt. Det som vi har suttit runt samma bord och kommit överens om tar vi också ansvar för, även om vi självklart inte gillar allt. Det är stor skillnad.

Jag vill avsluta med att ställa en viktig fråga. Det handlar om tilliten till skolpersonalen, till dem som jobbar i klassrummet varje dag och gör skillnad varje dag. Jag tog i mitt anförande upp skolchefen Per i Forshaga och rektorn Monzer i Göteborg. De känner att de har tillit. De ifrågasätts inte även om de kliver utanför ramen.

Har Liberalerna egentligen tillit till skolpersonalen? Eller vill man hela tiden vara inne och peta?

Anf. 37 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det sista förstår jag inte riktigt. Vi vill ha behöriga och duktiga lärare, och vi vill att lärarna ska ges större befogenheter och kunna vara starkare auktoriteter i skolan. Vi vet att det behövs för att kunna utveckla skolan. Vi vill ge lärarkåren större möjligheter. Det är detta som Socialdemokraterna och andra partier har tyckt varit jobbigt. Man har i årtionden beskyllt Liberalerna och gamla Folkpartiet för att vara elaka, hårda och auktoritära och har sagt att det skulle vara stigmatiserande att ge lärare och skolledare just sådana befogenheter. Jag förstår det alltså inte.

Fru talman! När det gäller att ta ansvar för januariavtalet är det klart att vi tar ansvar för alla punkter som vi kritar på, även för värnskatten, för att stoppa vapenexport till Jemen och för att ha enprocentsmål i biståndet. Men den här debatten handlar om just skolan.

Anf. 38 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Häromdagen visade TV4 en undersökning som de har låtit göra. Man gick igenom alla domar och åtal de senaste sex månaderna för brott som ofta begås i gängmiljö – mord, mordförsök, grova vapen- och narkotikabrott. Sedan valde man ut de förövare som var under 24 år och försökte hitta en gemensam nämname.

Fru talman! Dessa personer har en djupt oroväckande gemensam nämname, och det är att 80 procent av dem inte har klarat grundskolan.

Ett par dagar tidigare gjorde Dagens Nyheter en ännu större genomlysning, där man gick till botten med alla som blivit häktade, åtalade eller dömda för skjutvapenbrott sedan 2017. Vet fru talmannen och ni andra vad DN:s kartläggning kom fram till som den gemensamma nämnamen för alla dem som blivit åtalade och dömda sedan 2017? En majoritet har inte klarat grundskolan.

Fru talman! Det har varit sorgliga sju år. Socialdemokraterna har inte tagit fram några konkreta förslag för att se till att fler unga klarar skolan. I juni var det 16 038 elever som stod på skolavslutningen i grundskolan och inte fick grundskoleexamen. Jag tjarar om dessa elever, fru talman. För dessa elever är framtiden mörk, och vi vet alla vilken framtid de riskerar. Det är inte en framtid som vi moderater accepterar och vill att våra barn och unga ska hamna i.

Det var alltså 16 038 elever utan grundskoleexamen, utan behörighet att börja i gymnasiet. Det finns ingen arbetsmarknad i dag om man inte ens har grundskoleexamen, så av alla mål vi har för skolan, vad vi än diskuterar, finns det absolut inget viktigare än att se till att alla barn och unga klarar skolan.

Nu kommer dessutom larmrapport efter larmrapport om sådant som vi har pratat om tidigare i dag på morgonen. Enligt Skolverket har 40 000 elever mer än 5 procent ogiltig frånvaro i år. Hälften av lärarna har blivit utsatta för fysiskt våld av elever. Sju av tio lärare har blivit hotade av elever. Och 75 procent av lärarna säger att de inte har tillräckligt med läromedel i minst ett ämne.

Vi kan räkna upp område efter område och se att kurvorna går åt fel håll. Och vad som kanske är ännu mer alarmerande enligt Pisaundersökningen som Sverige deltog i är att vi är sämst i hela världen när det gäller skillnaderna mellan svenskfödda och utlandsfödda elever, trots att vi exkluderade för många.

Fru talman! Svensk skola är i behov av en rad reformer. I den här budgeten har vi dock inte haft möjlighet att göra de fullödiga förslagen när det gäller skola och utbildning, men vi hoppas att vi får förtroendet av väljarna och av alla föräldrar till skolelever efter nästa val. Då får vi återkomma med alla förslag för att vända trenderna i svensk skola och se till att alla barn klarar skolan.

Skolan är i behov av mycket mer kunskapsfokus. Alla barn ska mötas av stora och höga förväntningar, och de ska kunna nå sin högsta potential. Både lärare och elever ska självklart mötas av trygghet och studiero.

Några viktiga beslut har vi dock med i den budgetreservation som vann, fru talman. Det ena förslaget är att vi behöver fler timmar. Svensk skola har motsvarande ett helt år färre timmar än snittet i Europa när det gäller grundskolan. Jämför vi med oss med Danmark har vi motsvarande ett och ett halvt år färre lektioner under vår grundskola än vad de har under sin nioåriga grundskola. I det här budgetförslaget beslutar vi att vi ska fylla på svensk skola med en timme mer om dagen redan från lågstadiet.

En annan nödvändig och akut åtgärd är att vi måste se till att Skolinspektionen kan granska alla skolor och säkerställa att de är av hög kvalitet. Det ska inte finnas några dåliga skolor i Sverige. Vi ska inte behöva läsa i tidningen eller få information av Säpo om avarter i svensk skola, utan självklart ska Skolinspektionen kunna granska alla skolor, göra oanmälda besök och se till att våra skolor är fina.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas förslag till budget.
(Applåder)

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! ”Jag köper inte riktigt det här med socioekonomiskt, att det på något sätt skulle vara en faktor som gör att det inte är möjligt för det stämmer ju inte”.

Varifrån kommer detta citat? Det kommer från Kristina Axén Olin, som menar att socioekonomiska förutsättningar inte på något sätt bidrar till hur det går för barn i den svenska skolan.

Forskningen är dock väldigt tydlig. Mammornas utbildningsnivå, klasstillhörighet och bostadsområde är faktorer som avgör hur det går för

barnen i svensk skola i dag, och eftersom vi lever i ett klassamhälle får det allt större betydelse för varje dag som går.

Ändå säger Moderaternas högsta ansvariga i skolfrågor att hon ”köper inte riktigt det här med socioekonomiskt, att det på något sätt skulle vara en faktor som gör att det inte är möjligt för det stämmer ju inte”.

Fru talman! I vilken värld har Moderaterna mer kompetens i dessa frågor än vad Sveriges samlade skolforskare har? Hur kan Kristina Axén Olin uttala sig på det sättet?

Anf. 40 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Sverige har sämst resultat i hela världen när det gäller skillnaderna mellan utlandsfödda elever och svenskfödda elever. Socialdemokraterna har styrt i sju år, och den nyss avgångna skolministern har som tidigare gd för Skolverket och därmed ansvarig för svensk skola varit en av de mäktigaste i över tio år. Vi har sämst resultat i hela världen.

Tycker inte Daniel Riazat att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet borde fundera på vilka reformer man har gjort? Varför sticker svensk skola ut så kapitalt i världen gällande skillnaderna mellan utlandsfödda och svenskfödda elever?

Fru talman! I går besökte jag Husbygårdsskolan, en fantastisk skola som har lyckats vända resultaten. Samtliga lärare och rektorer där säger att det enskilt viktigaste som man har gjort för att vända resultaten i Husbygårdsskolan är att man numera möter eleverna med höga förväntningar. Alla elever ska mötas med höga förväntningar och nå sin högsta potential.

Flera skolor på Järvafältet har äntligen börjat vända resultaten och se till att allt fler blir behöriga. Det vet säkert Daniel Riazat, eftersom hans syster är rektor på en friskola på Järvafältet.
(Applåder)

Anf. 41 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Ena sekunden anklagas jag för att vara kommunist och inte vilja ha företag, i nästa sekund hänvisar man till att jag har en syster som äger en friskola. Det är väldigt märkligt.

Fru talman! Nu är jag inte socialdemokrat. Ledamoten får framföra sin kritik direkt till Socialdemokraterna, men jag kan säga att så pass mycket koll har jag att jag vet att svensk skola inte har sämst resultat i världen. Det är märkligt att en talesperson för Sveriges näst största parti uttalar sig på det sättet.

Husbygårdsskolan ligger för övrigt bredvid min lägenhet, så jag vet hur det är på den skolan.

Men min fråga gällde inte detta. Varför anser inte Kristina Axén Olin, precis som samtliga forskare och folk inom professionen, att socioekonomiska förutsättningar är avgörande för hur det går för barn i svensk skola? Vi måste därför gå till grunden med problemen, nämligen att förändra vårt samhälle ekonomiskt och socialt.

Anf. 42 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Vi moderater tycker att alla barn är lika viktiga och att alla barn ska klara skolan. Det spelar ingen roll om man har behov av en resurs-skola – en friskolereform som regeringen har vägrat skriva in i lagen – om man kommer från ett socioekonomiskt utsatt område, om man har problem

hemma eller var man bor i Sverige. Alla barn ska mötas av höga förväntningar och få den hjälp och det stöd de behöver så att de kan klara skolan. Det är Moderaternas Sverige.

Anf. 43 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Alla barn är lika viktiga, säger Kristina Axén Olin. Ja, det är vi nog många som tycker.

Jag vill ändå spinna vidare på det som Daniel Riazat sa. Det var därför jag begärde ordet. Jag blev mycket fundersam och upprörd när jag såg inslaget där Kristina Axén Olin viftade bort faktorn socioekonomisk bakgrund. Forskningsrapport efter forskningsrapport visar att de socioekonomiska faktorerna är det som vi verkligen måste utgå från, inte minst när vi finansierar vår svenska skola.

Kristina Axén Olins inledning om de elever som misslyckas och riskerar att hamna i gängkriminalitet är något som upptar mångas tankar – mina också. Det är därför som vi verkligen försöker se till att satsa mer på dem som behöver mest, till exempel med det likvärdighetsbidrag som vi har infört.

Vad tycker Kristina Axén Olin egentligen om likvärdighetsbidraget? Ser hon att det ändå har gett resultat för de barn som hon ivrar så mycket för i sina tal?

Kristina Axén Olin och hennes kamrater vill i sitt ändringsförslag ha fler skoltimmar. Ser inte Kristina Axén Olin att det finns en risk för att det ökar olikvärdigheten när vi vet att de legitimerade lärarna inte alltid finns på de skolor där de största behoven finns? Hur tänker Kristina Axén Olin om detta?

Anf. 44 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det finns mycket forskning som handlar om vad barn behöver i skolan och vad som fungerar för en god pedagogik. Tyvärr är det intressant att just när det gäller skolområdet verkar det inte som att forskningen är särskilt viktig. Man famlar ofta och säger att det inte finns forskning, men det finns mycket forskning som visar hur barn lär sig bäst i skolan. Det är helt klart så att barn behöver lugn och ro i skolan. De behöver duktiga lärare, och de behöver mötas av höga förväntningar.

Fru talman! När man besöker skolor i områden där betygssnittet är lågt möts man ofta av lärare och rektorer som i dag säger att de har gjort fel. De har inte mött barn i utsatta områden med höga förväntningar, utan de har utgått från att det är omöjligt.

Fru talman! Därför är det så otroligt viktigt att inte se till det som kallas socioekonomisk bakgrund eller lägga lägre förväntningar på barn som kommer från ett annat land. Alla barn ska mötas av lika stora förväntningar och kunna nå sin högsta potential. Vi måste låta barn lyckas i Sverige oavsett bakgrund.

Det är inte bara jag som påstår att Sverige har sämst resultat i hela världen när det gäller skillnaden mellan inhemskt födda barn och utlandsfödda barn, utan OECD visar i slutrapporten efter Pisa – trots att för många hade exkluderats – att Sverige hade sämst resultat i hela världen.

Så vill inte vi moderater att det ska vara. Alla barn ska få mötas av höga förväntningar och kunna nå sin högsta potential i svensk skola, inte slås ut så som sker i Socialdemokraternas skola.

Anf. 45 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Vid besök och dialog – som Kristina Axén Olin talar om i sitt inlägg – drar man nya lärdomar. Det är spännande, och det är ett av våra huvuduppdrag.

Men när man läser Moderaternas budgetmotion ser man att där står att Moderaterna vill ta bort regeringens satsning på kvalitetsdialoger med skolans huvudmän. Jag är nyfiken på varför Moderaterna vill det. Det handlar just om att sitta vid samma bord och diskutera utmaningarna, som Kristina Axén Olin hela tiden lyfter fram. Varför vill inte Moderaterna att det ska genomföras?

Kristina Axén Olin frågade i sin replik på mitt anförande om Socialdemokraterna tänker obstruera om skolvalet. Jag vill bara påminna Kristina Axén Olin om att i gällande budget föreslår regeringen 70 miljoner kronor för ett förändrat urval och ett gemensamt urvalssystem för 2022. Det har inte de nuvarande partierna ändrat på.

Anf. 46 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det är bra att Gunilla Svantorp igen ställer frågor om skolvalet eftersom Gunilla Svantorp uppenbarligen inte har läst texten. Även om vi från de partier vars budget har gått igenom har kvar pengarna till Skolverket har vi skrivit att man *inte* ska ändra skolvalssystemet och ta bort det från kommunerna eller hitta på några nya kriterier. Det står i texten i den del av budgeten som handlar om Skolverket.

Sedan tar Gunilla Svantorp upp en alldeles ny fråga som vi har inte har pratat om här över huvud taget, och den kommer jag inte att hinna svara på. Men det jag kan försöka svara på är frågan om likvärdighetsbidraget, som jag tycker är intressant. Där har det redan varit miljarder, och i Socialdemokraternas budget utökas det med ännu fler miljarder. Men det har inte gjorts någon utvärdering av bidraget. Har det lett till ökade resultat? Har det lett till förbättrade resultat för eleverna? Det vore bra, fru talman, om man utvärderar om bidrag som omfattar miljardbelopp fungerar eller inte.

(Applåder)

Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först och främst yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Om nio månader går svenskarna till valurnorna för att bestämma landets framtid. En av de allra viktigaste frågorna i det valet är skolan. En god och högkvalitativ utbildningsnivå är viktig för vårt land om vi ska konkurrera i den snabba utveckling som präglar vår samtid. Kunskap och bildning går hand i hand med utveckling och ekonomisk tillväxt.

Men svensk skolpolitik hänger inte riktigt med i utvecklingen. Nästan dagligen påminns vi om att det finns stora problem att ta itu med om Sverige i framtiden ska vara en framgångsrik kunskapsnation. Det är stök och bråk i klassrum. Det är hot, våld och mobbning på skolorna. Det är sjunkande status för läraryrket. Det är negativ kunskapsutveckling över tid. Skolor drivs av islamister som skickar pengar till islamistiska organisationer utomlands. Det sker medvetet fusk i internationella kunskapsmätningar för att dölja de verkliga problemen. Allt detta är det Sverige som

i dag styrs av Socialdemokraterna och det parti som numera bara pratar om kunskap i stället för att ge verkliga förutsättningar för den.

I september 2022 är det viktigt att skolpolitiken får en kursändring. Det är också det som är grunden för den gemensamma budget som i dag har lagts fram av Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Grunden för en lyckad skolgång läggs redan i förskoleåldern. En trygg och inspirerande miljö stimulerar lusten att lära, och den väcker också nyfikenheten hos barn. Den fria leken, fri från politiskt korrekt genuspedagogik och normkritik ska vara i centrum. Barn ska få vara just barn, även om de successivt ska förberedas för kommande skolgång.

Det är också en viktig uppgift att komma till rätta med den extremt höga arbetsbelastningen, underbemanningen och de ökande ohälsotalen bland förskolepersonalen. Tillsammans med M och KD har vi därför föreslagit ytterligare förstärkningar av anslaget till just förskolan.

I grundskolan råder en annan verklighet. Vi har varit inne på delar av det under debattens gång.

Otryggheten i grundskolan breder ut sig. Enligt Skolinspektionens skolenkät för 2010–2020 uppgav var femte elev i årskurs 9 att man kände sig otrygg i skolan 2020. Förändringen har gått i negativ riktning. I årskurs 9 har andelen trygga elever minskat med över 10 procentenheter mellan 2010 och 2020.

I enkäten framkommer även att en av tre grundskollärare uppger att en stor del av undervisningstiden går till att upprätthålla ordningen i klassrummet 2020, mot en av fyra 2012. Det är ingen bra utvecklingstrend.

Lärarna har också helt förlorat sin auktoritet. En tredjedel av lärarna i grundskolan ser hot och våld som ett stort problem, och nära en femtedel av högstadielärarna har funderat på att sluta på grund av hot och våld från elever och föräldrar.

En studie av Lärarnas Riksförbund vittnar om en mycket pressad arbetsmiljö för många lärare, inte minst i grundskolan. Det var 75 procent som uppgav att deras arbetsbelastning är alltför hög, och drygt 80 procent ansåg att deras arbete är psykiskt påfrestande. Var fjärde lärare menar att de minst en dag i veckan känner att de är på bristningsgränsen för vad de orkar med, och nästan var femte uppger att de känner så minst flera gånger i veckan. Vi har alltså inte bara problem med att rekrytera lärare till skolan; vi har även problem med att behålla utbildade lärare i skolorna.

Lika illa är det med kunskapsutvecklingen i skolan. Regeringen hävdar envist i nästan varje debatt att elevernas kunskaper har förbättrats sedan 2012. Men då ska vi komma ihåg att Pisaresultatet 2012 var en all time low.

Om vi i stället studerar kunskapsutvecklingen över längre tid och går tillbaka till 2000 eller in på 1990-talet kan vi se att resultaten är sämre i dag än de var då – inte minst år 2000, då svenska femtonåringar presterade väsentligt bättre än OECD-genomsnittet på samtliga ämnesområden.

Vårterminen 2021 lämnade 116 000 elever grundskolan, och ungefär var fjärde elev saknade fullständiga betyg – 25 procent av eleverna. Sett över tid är det också en större andel elever som saknar betyg i kärnämnen i dag jämfört med för 25 år sedan. Det är alltså en negativ trend över tid.

Det här borde, tillsammans med det jag nämnde tidigare, föranleda en politik som helt och hållet fokuserar på att skapa bättre förutsättningar för lärande och öka kunskapsresultaten. Men så är inte fallet.

Skoldebatten handlar om något helt annat. I stället för att ägna sig åt att ta tag i de problem som präglar svensk skola och som på allvar hindrar kunskapsutvecklingen är Socialdemokraterna mer intresserade av att ägna sig åt socialistisk propaganda.

Attacken görs inte mot de skolor som har problem utan mot välfungerande skolor som levererar resultat. I stället för att tala klarspråk och säga rakt ut att de vill förbjuda fristående skolor lindar de in det i argument om skolpeng och vinstförbud. Effekten blir densamma. De flesta fristående skolor kommer att läggas ned.

Fristående skolor utarmar den kommunala skolan, sägs det i denna propaganda. Men att det bara är 19 procent av eleverna som går i en fristående skola, oftast en liten sådan, sägs det sällan något om. Inte heller nämns det att det också i kommuner utan fristående skolor är svårt för kommunala skolor att få ekonomin att gå runt – eller att flertalet fristående skolor har ytterst små marginaler, om ens några.

Det här är Socialdemokraterna såklart mycket väl medvetna om. Men för att dölja bristerna i den egna skolpolitiken är det så lätt att använda skräckpropaganda för att vigla upp opinionen.

Socialdemokraterna använder sig också alltmer av uttrycket ”ta tillbaka kontrollen över välfärden”. Känn på den! Ta tillbaka kontrollen över välfärden. I alla fall för mig är detta något som ger en känsla av 70- och 80-talens debatter om löntagarfonder, när planen var att en gång för alla totalt socialisera samhället. Och visst är det samma typ av socialism som nu avses.

Med ”ta tillbaka kontrollen” menas ju inget annat än att makten ska flyttas från elever och föräldrar till politiker och byråkrater. Det är politiker och tjänstemän som enligt socialdemokratin ska bestämma skolvalet, inte föräldrar och elever.

Det socialistiska tänkandet känner heller inga som helst gränser. Barn ska lottas in i skolor och klasser. Kvotering ska tillämpas, och elever ska bussas till skolor i andra områden i stället för till den skola som ligger närmast hemmet. Så blir konsekvensen av det socialistiska skolvalet: När elever ska placeras ut på olika skolor måste även elever från närområdet placeras på andra skolor längre bort. Det är social ingenjörskonst när den är som allra sämst.

För oss sverigedemokrater är valfriheten viktig. Det är elever och föräldrar som ska välja skola, ingen annan. Det betyder inte att vi inte ställer krav på fristående aktörer – eller kommunala, för den delen. Men kritiken måste riktas mot de skolor som inte sköter sig, skolor där undervisningen är undermålig och resultaten inte är bra, och inte mot populära skolor där lärare och elever trivs, skolor som fungerar och som levererar resultat.

Just därför måste vi skärpa Skolinspektionens uppdrag och förtydliga och förstärka det. Vi har valt att höja anslaget till Skolinspektionen i vår gemensamma budget.

Det är dags att den skolpolitiska debatten handlar mer om innehållet än om driftsformer. Vad är det som gör att vissa skolor är mer framgångsrika än andra? Varför lyckas även skolor i socioekonomiskt mycket svaga områden vända resultaten när det görs särskilda insatser i form av förstärkningar av ledarskapet eller lärarkåren? Varför lyckas vissa skolor så väl med att bekämpa skolk, öka närvaron och upprätthålla ordning och reda i klassrummen?

Det är just här den socialdemokratiska politiken har misslyckats totalt, och inte blir det bättre av att tala om andra saker än de verkliga problemen. Tvärtom är det ledarskapet i skolan, lärarens auktoritet, högt ställda förväntningar på eleverna, förmågan att anpassa undervisningen även för elever som är särbegåvade, bekämpandet av skolk och stök och upprätthållandet av ordning och reda i klassrummen som är grunden för en framgångsrik skola. Det är detta skoldebatten måste handla om.

Fru talman! Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna har nu en gemensam budget för utgiftsområdet. Den innehåller förändringar i ett antal anslagsområden. Men framför allt innehåller den riktlinjer för en ny skolpolitik som är fokuserad på kunskap och ordning och reda och som slår vakt om pluralism och valfrihet. Det är en bra varudeklaration inför valet nästa år.

(Applåder)

Anf. 48 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna vill ha en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter. Det är lättare sagt än gjort, och det kräver att varje elev ses som den individ den är och ges förutsättningar att utvecklas efter sin förmåga – även den särbegåvade eleven som behöver extra stimulans för att inte tappa motivationen och eleven som behöver särskilt stöd för att över huvud taget klara av skolans kunskapskrav.

Den här situationen och problematiken har försvårats av pandemin som vi gått igenom.

De resultat vi ser i skolan i dag är inte tillfredsställande. Vem av oss kan acceptera att en fjärdedel av alla elever som går ut grundskolan saknar fullständiga betyg? Eller att 17 procent av eleverna som går ut grundskolan saknar godkänt betyg i kärnämnen och därmed inte kan söka vidare till gymnasiet?

Jag har ju ett förflutet som regionpolitiker och har jobbat mycket med folkhälsofrågor. I sådana sammanhang talar man mycket om friskfaktorer och skyddsfaktorer, det vill säga sådant som minskar riskerna för olika former av ohälsa.

Forskning visar att fullgjorda grundskolestudier med godkända betyg är den starkaste skyddsfaktorn mot olika former av utanförskap – inte bara arbetslöshet utan även långtidssjukskrivning, ekonomisk och social utsatthet och kriminalitet.

Detta i sig ger alla skäl i världen att lägga stora resurser på att varje elev ska klara av skolan, inte genom att sänka kraven utan genom att sätta in de resurser som eleven behöver för att klara betygens kunskapskrav.

De senaste åren har vi kristdemokrater gång på gång lyft det faktum att svenska elever har mindre antal undervisningstimmar än OECD-snittet. Av dessa undervisningstimmar är dessutom ett inte föraktligt antal lärarlösa lektioner, trots all kunskap som finns om att det är just lärarledd undervisning av en erfaren, yrkesskicklig pedagog som är den viktigaste förutsättningen för elevens lärande.

Dessutom är det viktigt att grunden läggs tidigt. Därför är riksdagens beslut häromveckan att anta den budgetreservation som Kristdemokraterna till att börja med arbetade fram tillsammans med Moderaterna så viktigt. Genom den läggs nu grunden för att successivt utöka antalet undervis-

ningstimmar med start i lågstadiet. Detta ger barnen helt nya förutsättningar.

Likaså är det ökade statsbidraget för att minska barngruppernas storlek i förskolan oerhört viktigt. En förskola med alltför många barn per vuxen skapar inte den lugn, den trygghet och den pedagogiska miljö som barnet behöver för att utvecklas efter sin förmåga. Är det alltför många olika vuxna som alternerar i grupperna med de allra minsta barnen kan det påverka anknytningen och därmed påverka barnets utveckling på ett negativt sätt.

Det är på vetenskapligt baserad grund som Skolverket har tagit fram riktvärdena för hur många barn det som mest bör vara i grupper i förskolan. Ändå ligger gruppstorlekarna i många fall långt över riktvärdena. Det ökade statsbidrag som KD-M-SD-budgeten nu ger bidrar till att kommunerna kan börja arbetet med att minska barngrupperna. Jag kan för övrigt lägga till att Kristdemokraterna vill lagstifta om ett maxtak på tolv barn i småbarnsgrupperna, för att ge ännu mer dignitet åt riktvärdet.

Fru talman! Svensk skola ska vara av god och likvärdig kvalitet, oavsett vem som driver skolan. Varje barn ska få den stöd det behöver för att lyckas, oavsett vilken skola man går i och föräldrarnas utbildningsbakgrund. I dag är det inte så. Det finns skolor där hälften av eleverna inte klarar grundskolan med godkända betyg. Detta är förstås helt oacceptabelt.

Skolinspektionen är den myndighet som granskar att skolorna följer skollagen och sköter sitt uppdrag. För de skolor som har stora utmaningar behövs tätare uppföljningar och även möjlighet att göra oanmälda kontroller för att följa upp att upprättade åtgärdsplaner verkligen följs och ger avsedd effekt och att skolan är på rätt väg. Då behövs mer resurser till Skolinspektionen, och det ges i och med att vi nu i KD-M-SD-reservationen har lagt in mer pengar till Skolinspektionen. Det är alltså en satsning på en mer likvärdig skola.

Jag vill så här i slutet av mitt anförande passa på att vederlägga något som passerat tidigare i debatten och vill därför citera några rader i KD-M-SD-reservationen, som vann riksdagens majoritet häromveckan:

”Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Föräldrarna ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig något nytt i en trygg miljö. En skola med höga ambitioner för alla är också förutsättningen för Sverige som kunskapsnation. Sverige ska ha en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Skolan ska präglas av höga förväntningar och tydliga krav. Varje elev ska ges rätt förutsättningar att nå kunskapsmålen. Alla ska kunna känna sig trygga och vara en del i en gemenskap i klassrummet, på skolgården och i korridorerna.”

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 49 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Som alla vet är det Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas gemensamma rambudget som med passivt stöd av Centerpartiet och Liberalerna beslutats av riksdagen. Inom forskningsområdet har partierna inte gjort några ändringar jämfört med regeringens förslag, och det är ganska underhållande att läsa respektive budget om forsk-

ningsresurser. Man förstår att de tre högerpartierna inte har kunnat enas. Höj anslaget till Vetenskapsrådet, tycker Moderaterna. Sänk anslaget till Vetenskapsrådet, föreslår Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Höj anslaget till rymdforskning, tycker Sverigedemokraterna. Sänk det – rymdforskning är inte så viktigt, menar Kristdemokraterna.

Liberalerna och Centerpartiet, å andra sidan, sänker alla anslag jämfört med regeringens förslag. Våra lärosäten och den svenska forskningen ska bli mer effektiv, få stärkt kvalitet och nå världsklass genom sänkta anslag, är partiernas logik. Men Vänsterpartiet menar att vi inte får mer och bättre forskning och utbildning genom nedskärningar – tvärtom.

Fru talman! Vänsterpartiet lägger som sagt var inte fram några förslag om sänkta anslag inom högskoleområdet. Vi lägger fram flera förslag om ökningsar. Inom forskningsområdet föreslog vi i vår budgetmotion en fördubbling av anslaget till Vetenskapsrådet för att finansiera forskning och utveckling av alternativa metoder till djurförsök.

Jordbruksverket driver ett 3R-center. 3R står för replace, det vill säga ersätta, reduce, det vill säga begränsa, och refine, det vill säga förfina, och innebär att djurförsök ska ersättas eller begränsas. 3R-centrets roll är bland annat att vara en samlande arena för kunskap och samarbete om 3R-frågor både i Sverige och inom EU. Centret bidrar till att sprida kunskap om hur man kan forska utan djurförsök och minimera djurens lidande. Men för att man ska kunna sprida kunskap om att forska utan djurförsök måste det också finnas kunskap att sprida. Det är därför Vänsterpartiet föreslår ett utökat anslag till den forskningen.

Vi föreslog också en utökad satsning på virusforskning, både för att öka beredskapen och forskningen om virus och vaccin och för att öka forskningen om pandemiers påverkan på samhället i stort. Det kan handla om psykisk ohälsa, isolering, tilltro till myndigheter och påverkan på demokratin.

Fru talman! Samtidigt som fler antagits till våra lärosäten har det varit svårare att studera när mycket av studierna under pandemin fått skötas digitalt. I Vänsterpartiets budgetmotion hade vi flera förslag som hade kunnat förbättra den studiesociala miljön. Vi föreslog bland annat en kraftig satsning på studentkåren, både för det studiesociala arbetet och för att stärka det studentfackliga arbetet. Studentkårens arbete är viktigt för studenternas välbefinnande och därmed deras möjlighet att klara sina studier.

Många forskarstuderande har bromsats i sitt arbete av att hela högskolesektorn under en tid globalt stått stilla på grund av pandemin. För att möjliggöra en förlängning av doktorandtiden för dem som drabbats av pandemins konsekvenser har vi avsatt medel till lärosätena för förlängningar.

En annan av våra satsningar är att höja ersättningen per student med 1 000 kronor. En sådan höjning skulle öka kvaliteten på utbildningarna och öka möjligheten att stödja dem som behöver stöd för att genomgå en högskoleutbildning. Tyvärr brister både det pedagogiska stödet och det extra stödet. Jag tror på en breddad rekrytering och på att alla ska ha möjlighet att studera på högskolan, men då måste vi också ha en högskola som har resurser och möjlighet att ta emot studenter med skiftande bakgrund och erfarenhet.

Om fler ska våga söka en högre utbildning och rekryteringen breddas måste också stödet till studenter med funktionsnedsättning byggas ut. Därför utökar vi stödet till Specialpedagogiska skolmyndigheten, som beviljar en del av stödet till studenter med funktionsnedsättning. Efter att Vänsterpartiet föreslagit ökat stöd till studenter med funktionsnedsättning och flera gånger tagit upp frågan i riksdagen, där den dåvarande högskoleministern bedyrade att mer resurser inte behövdes, har regeringen ändå i denna budget gjort en satsning på just studenter med funktionsnedsättning. Det gäller både det pedagogiska stödet och särskilt utbildningsstöd. Tack för det!

I dag är det få funktionsnedsättningar som ger rätt till anpassade högskoleprov. Personer med funktionsnedsättning samt diabetiker kan få anpassade provsituationer men kan inte garanteras det. För att fler ska få rätt till anpassade högskoleprov och anpassade provsituationer ökar Vänsterpartiet UHR:s budget för högskoleprovet.

Personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade bland dem med högre utbildning och bland personer med gymnasieexamen. Alla ska ha likvärdiga möjligheter att göra högskoleprovet. Allt annat är diskriminerande. Även i denna del har regeringen i viss mån lyssnat på V och ger nu de synskadade möjlighet att göra högskoleprovet även på våren, vilket vi också tackar för.

Vi ser en risk att avgiften för högskoleprovet kan komma att höjas eftersom provet är underfinansierat i dag. Vänsterpartiet lägger resurser för att undvika en sådan avgiftshöjning för högskoleprovet, då det riskerar att leda till att färre väljer att skriva provet.

En av högskolans viktigaste uppgifter är att minska snedrekryteringen, och här är högskoleprovet och alternativa antagningar viktiga. Alla ska kunna känna att de har möjlighet att studera vidare om de vill.

I vårens behandlingar av motioner kommer vi att återkomma med förslag för en bättre högskola.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet deltar inte i beslutet eftersom vår budget föll, utan jag hänvisar till Vänsterpartiets särskilda yttrande.

Jag vill avsluta med att önska alla närvarande och de som lyssnar en god jul.
(Applåder)

Anf. 50 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Först skulle jag vilja rikta ett varmt välkommen till Anna Ekström i hennes nya roll som minister med ansvar för högre utbildning och forskning. Jag hoppas att vi kommer att få se Anna Ekström debattera dessa frågor här i kammaren inom kort. Hon kommer definitivt inte att ha långtråkigt i sitt nya uppdrag. Därtill finns det – tyvärr, får man kanske säga – alltför mycket att göra.

Fru talman! Som liberal värnar jag alltid om utbildning och bildning. Det är viktigt både för den enskilda individens utveckling och för utvecklingen i samhället i stort. Utbildning och bildning ska, lika mycket som kultur, kunna stå på egna ben utan att i alla lägen behöva vara direkt nyttoskapande.

Jag kommer att göra några nedslag i Liberalernas politik för högre utbildning och forskning. Vi har i två timmar debatterat ungdomsskolan. Det är oerhört viktigt. Vi får inte glömma bort ungdomsskolans betydelse för

högre utbildning och inte minst för forskning. Grunden för detta är kvalitet. Kvalitet i ungdomsskolan borgar för kvalitet i högre utbildning och forskning.

När studenter som har bristfälliga förkunskaper eller svaga skriv- och läsfärdigheter väljer att studera i den högre utbildningen har det en hämmande effekt för vilken nivå undervisningen kan bedrivas på. Den högre utbildningen ska vara just högre och inte behöva rusta studenter med grundläggande kunskaper och färdigheter. Detta ska ungdomsskolan göra. Det är därför kvaliteten i ungdomsskolan alltid måste vara i centrum. Liberalerna menar bland annat att vi, förutom att stärka kvaliteten i ungdomsskolan, behöver fortsätta att utveckla högskolepedagogiken. Det är ett ämne som vi pratar ganska sällan om men som har mycket stor betydelse för lärandet inom högre utbildning.

Fru talman! Om Sverige ska kunna konkurrera som kunskapsnation måste det finnas en god tillgång till högre utbildning i hela landet. Vi blir ibland anklagade för att vara något elitistiska i vår politik för utbildning, högre utbildning och forskning, men jag vill poängtera att detta är viktigt. Dagens arbetsmarknad ställer krav på att individer kan ställa om mitt i livet, fördjupa sin kompetens och så vidare, och detta underlättas av tillgång till högre utbildning i hela landet.

Vi är av den bestämda uppfattningen att vi ska värna den högre utbildningens kvalitet genom att aldrig tillåta fler utbildningsplatser om det sker på bekostnad av kvaliteten. Kvaliteten är alltid i centrum, och vi ser att det inom flera områden finns en omfattande brist på universitetslärare, vilket förhindrar att vi kan expandera och bygga ut utan att kvaliteten i undervisningen försämras. Mer behöver göras för att öka tillgången till universitetslärare för att säkerställa att alla nya studenter får en högkvalitativ utbildning, oavsett var i landet det sker.

I våras beslutade riksdagen om den forskningsproposition som Liberalerna tillsammans med Centerpartiet och den dåvarande regeringskonstellationen samarbetade om. Vi står naturligtvis bakom forskningspropositionen, men jag skulle vilja ta detta tillfälle i akt att ställa några frågor till regeringen, om den hade varit här, om hur det går med några av de delar som vi var särskilt angelägna om att få med.

I forskningspropositionen konstateras att det ska tas fram kriterier för när en högskola kan komma i fråga för att ombildas till ett universitet. Ombildningar ska inte vara resultatet av socialdemokratiska vallöften, utan det behöver finnas en objektiv process. Frågan är om denna objektiva process är igång någonstans på Regeringskansliet. Vi hade gärna sett resultatet av den.

Vi var också angelägna om att ytterligare stärka begreppet akademisk frihet och skriva in det i grundlagen. För att detta ska vara möjligt krävs en parlamentarisk utredning, konstateras det i forskningspropositionen. Vi har under det senaste året sett hur akademisk frihet blir ett slagträ i den politiska debatten, från vänster till höger, men dess betydelse är alltför stor för att detta ska få fortsätta. Begreppet behöver därför utredas, renodlas och skrivas in i grundlagen. Vi hoppas att regeringen går vidare med detta arbete också under våren.

Fru talman! Modern forskning blir alltmer beroende av avancerad utrustning – datakapacitet, renrum, avancerade teleskop och så vidare. Det kallas forskningens infrastruktur. Vi har två stora och mycket välrenommerade materialforskningsanläggningar i ESS och MAX IV. Vi är stolta över det, men mer behöver göras kopplat till ESS och MAX IV för att vi ska kunna ta till vara deras fulla potential. Vi vill se en viljeinriktning hos regeringen om att detta är viktigt också i fortsättningen för Sverige som spjutspetsnation inom forskningen.

Fru talman! Forskning är grunden för svensk konkurrenskraft, svensk tillväxt och svensk välfärd. Betydelsen av den kan aldrig överskattas. Jag hoppas att Anna Ekström som ny minister för detta område kommer att ta tillfället i akt att verkligen fördjupa, fortsätta och utveckla arbetet under den tid som återstår innan vi förhoppningsvis byter regering.
(Applåder)

Anf. 51 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Egentligen begärde jag inte replik för att vi är mycket oense, utan jag gjorde det mer för att få en chans att prata lite forskning, för det hinner man inte med när man bara har åtta minuters talartid för hela detta stora område.

Men det är några grejer som ledamoten sa som jag vill problematisera lite grann. Maria Nilsson sa, när det gäller tillgången till högre utbildning, att det inte får ske på bekostnad av kvaliteten och att vi kanske ibland anklagar Liberalerna för att inte vilja bygga ut. Men vi har ett kvalitetssystem som säkrar detta när vi gör en utbyggnad. Ibland säger kvalitetssystemet: Ni har för få disputerade universitetslärare och så vidare. Då får man pausa sin utbildning. Vi har alltså ett kvalitetssystem redan i dag. Menar ledamoten att det systemet inte räcker till? Vi uppfattar det som att Liberalerna ibland vill stoppa den viktiga utbyggnaden, som hänger ihop med att vi ska kunna kompetensförsörja hela landet.

Precis som ledamoten sa handlar den högre utbildningen om både utbildning och bildning, men vi ser nu att vi har en väldigt stor brist på till exempel lärare, som vi har pratat om tidigare under de två timmar som vi har stått här. Vi har också brist på sjuksköterskor. Ofta vill de som bor på något annat ställe i landet inte resa till Lund eller Uppsala för att utbilda sig. De vill ha lite närmare till sin utbildning. Därför har utbyggnaden gjort stor skillnad när det gäller att se till att vi faktiskt har kompetent personal i de områden som jag nämnde.

Jag vill alltså problematisera lite grann. Tycker inte Maria Nilsson att vi har ett väl utbyggt kvalitetssystem?

Anf. 52 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Gunilla Svantorp, för frågan! Jag tror absolut att vi har ett kvalitetssystem. Det betvivlar jag inte, och det ifrågasätter jag inte. Men jag är ute efter detta: En utbildning till sjuksköterska på ett ställe i landet måste vara likvärdig med den utbildningen på ett annat ställe i landet. Där är disputerade universitetslärare av avgörande betydelse. Vi kan inte bygga ut högskolan och den högre utbildningen i en sådan takt att vi inte hinner med att också utbilda universitetslärare, så att det blir fler disputerade som kan undervisa de nya studenterna. Blir det ett glapp där kommer kvalitetsbristerna att uppstå.

Gunilla Svantorp nämnde lärarutbildningen. Vi är inte för att man ska komma till rätta med lärarbristen genom att bygga ut lärarutbildningen, för vi ser att de platser som finns i dag inte är översökta, om man säger så. Vi behöver hitta andra sätt att komma till rätta med den alarmerande lärarbrist som finns i dag.

Anf. 53 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är helt överens om att vi behöver fler vägar för att få människor med den utbildning som efterfrågas – lärare, sjuksköterskor och så vidare – i hela landet. Därför är det viktigt att vi också har praktknära forskning. Det krävs att man inte har jättelångt till en högskola för att man ska kunna ha den praktknära forskningen.

Vi har också haft ett försök som nu har permanentats med ULF-pengar – utveckling, lärande, forskning. Det har varit jätteviktigt. Där har man kunnat följa vad som händer. Står Liberalerna fortsatt bakom den satsningen? Den är viktig för hela landet.

Anf. 54 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Ja, vi har ett avsnitt i vår motion för högre utbildning som handlar just om praktknära forskning och vikten av densamma. Det är klart att vi ser det behovet också, men skillnaden mellan Liberalerna och Socialdemokraterna är väl att vi i alla lägen sätter kvaliteten i främsta rummet. Jag kan inte alltid se att Socialdemokraterna gör detsamma.

Det var väldigt glädjande att Anna Ekström, när hon tillträdde sitt nya uppdrag, just fokuserade på kvalitet i högre utbildning. Jag tar det som ett tecken på att Socialdemokraterna sent omsider börjar upptäcka att det är det som alltid måste stå i centrum för högre utbildning och forskning.

Anf. 55 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag tänker börja med att prata lite om vår högskolepolitik och forskningspolitik ur ett bredare perspektiv. Vi har lagt fram en gemensam budget, men jag tänkte ändå snudda lite vid vår egen politik på området.

Först ska jag kommentera ett par saker som har sagts här. Att vi inte har fler gemensamma förslag på utbildningssidan beror mest på tidsbrist. Det beror inte på att vi har olika åsikter, vilket vi i och för sig har, vilket är fullt naturligt. De åsiktsskillnaderna är inte i närheten av dem mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna, till exempel när de tecknade januariavtalet, så jag tror inte att detta är något större problem.

Maria Nilsson tog upp ombildningen av högskolor till universitet. Jag har hört ryktas att det är ytterligare en högskola som ska bli universitet. Snart har vi inga högskolor kvar utan bara universitet. Det kan vara en politik man kan föra och en åsikt man kan ha. Vi sverigedemokrater vill ha en skillnad mellan högskolor och universitet, och vi tycker inte att vi kan ha universitet överallt i hela landet. Vi tror att det är en fördel att ha en skillnad och att vi på så sätt kan sprida lärosätena mer över landet. Högskolor har mindre krav på sig än universitet. Därmed kan man sprida högskolorna mer över landet och få fler studenter.

Jag gluttade lite i Forskningsbarometern under hösten. Det är alltid intressant läsning. Internationellt ligger vi hyfsat bra till forskningsmässigt enligt många parametrar. Enligt Forskningsbarometern satsar vi betydligt

mer pengar per capita på forskning än de fem toppländerna inom OECD. Men vi ligger betydligt lägre i andel citeringsgenomslag. Där ligger vi på plats 13 i världen. Vi är inget av de fem toppländerna i OECD, och det är med dem vi ska jämföra oss, tycker jag. Man kan väl fråga sig hur viktigt och relevant det är med citeringsgenomslag och publiceringar, men det finns i alla fall en förbättringspotential.

Som jag tidigare har sagt ligger Sverige väl till när det gäller andel av bnp till forskning och utveckling, men vi har en större andel anslag och medel som kommer från det privata näringslivet än genomsnittet i västvärlden. Det är faktiskt en ganska betydande skillnad. Vad händer om välvilligheten från den privata sektorn tryter? Här är det viktigt att regler och lagar är anpassade efter ett näringsliv som satsar mycket på forskning och utveckling. Jag tänker då på skatteregler och andra lagar. Det är jätteviktigt att vi bibehåller andelen till forskning och utveckling från den privata sektorn.

Jag vill också påpeka vikten av att vi återupptar forskningen kring kärnenergi. Det finns inget explicit förbud mot denna forskning, som talare har sagt i talarstolen här. Men när regeringen har gett signaler om att kärnenergin är passé minskar såklart intresset. Kärnenergin kommer att behövas i framtiden, vilket inte minst denna vinter har visat, med skyhöga elpriser. Vi måste bevara vår kompetens på området inför framtiden. Vi var en gång nästan världsledande på detta område. Nu halkar vi efter, och det är mycket oroande och mycket sorgligt.

Ett av de länder Sverige samarbetar mest med inom forskningen är Kina. Där ligger vi faktiskt på samma nivå som Norge, vilket jag tror förvånar några här. Då kommer man ju osökt in på aspekter om säkerhet och läckage av viktig information.

Hur ser egentligen säkerheten ut vid våra lärosäten, och hur mycket av vår inhemskt producerade kunskap läcker till Kina på oegentliga grunder? Jag tror att svaret är lite oroande. Vi vet ju att Kina spionerar genom andra kanaler. De styr sina företag genom inhemsk lagstiftning. Spionerar de då inte genom de studenter som de i vissa fall kanske skickar hit? Här finns det arbete att göra. Oavsett vilken regering vi får efter 2022 måste vi ta tag i de här problemen.

Jag har tidigare tagit upp något som även Maria Nilsson var inne på, nämligen att både den här regeringen och tidigare regeringar alltför ensidigt har satsat på kvantitet i stället för kvalitet när det gäller högskoleplatser i teoretiska ämnen. Det ska ju vara en balans mellan dessa båda, men när man ensidigt satsar bara på kvantitet blir kvaliteten lidande. Det vill jag med bestämdhet påstå.

Samtidigt har samhället ett skriande behov av yrkesutbildat folk. En del av dem som går teoretiska högskoleutbildningar skulle kunna gå en praktisk utbildning, kanske yrkeshögskola eller något liknande. Det skulle både de själva och samhället vinna på.

Avslutningsvis, fru talman: Jag är medveten om att vissa utbildningar kräver mer resurser och pengar än andra. Så måste det vara, och så kommer det alltid att förbli. Det är ju beroende på utbildningarnas natur. Men när jag tittar i regeringens senaste budget börjar jag i alla fall att fundera lite.

Ersättningen för en helårsstudent på medicinutbildningen är 66 600 kronor. För naturvetenskaplig eller teknisk utbildning är den 56 000 kronor. För design, å andra sidan, är den 159 000 kronor, och för den allra dyraste utbildningen, operautbildningen, är den hela 327 000 kronor om året.

Det går alltså fem medicine studerande på varje operastudent. Detta borde man se över, tycker jag. Jag är väl medveten om utbildningarnas olika natur och att de kräver olika mycket resurser. Men vad gör de på operautbildningen som gör att den kostar fem gånger mer än medicinutbildningen?

Jag har dragit över min talartid, men jag vill ändå passa på att önska presidiet och alla ledamöter en god och vilsam jul.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 56 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Tillsammans med resten av världen kämpar Sverige sedan mer än ett och ett halvt år mot covid-19-pandemin. Läget är fortfarande osäkert, men ekonomin återhämtar sig snabbt, fler kommer åter i arbete och nya möjligheter att lösa samhällsproblem skapas.

Den gröna återstarten av svensk ekonomi fortsätter med den här budgeten. Satsningarna ska ta Sverige framåt efter pandemin, samtidigt som vi bygger ett grönare och mer hållbart samhälle.

Klimatförändringarna är vår tids största hot mot mänskligheten och de globala ekosystemen. Världen och Sverige är i stort behov av åtgärder för att hantera bränder, stormar, torka och skyfall som beror på klimatförändringar och som utsätter både människor och ekosystem för stora skador.

Vi socialdemokrater är redo och villiga att ta oss an uppgiften att klara klimatkrisen och begränsa uppvärmningen till 1,5 grader enligt Parisavtalet. Det finns fortfarande tid att vända utvecklingen.

Regeringens budgetproposition innehåller kraftfulla åtgärder för att minska klimatutsläppen och främja omställningen till ett fossilfritt välfärdssamhälle. Alla relevanta politikområden behöver integreras i klimatfrågan och ta hänsyn till de skilda förutsättningar som råder för människor och företag i olika delar av landet. Om vi jobbar tillsammans kan vi klara klimatutmaningarna samtidigt som vi kan ge möjligheter till nya jobb och värna vår välfärd.

Fru talman! Industrin står i dag för en dryg tredjedel av utsläppen i Sverige. Att minska dessa utsläpp är avgörande för att nå klimatmålen. Samtidigt är industrin också en central del när det gäller att minska utsläppen genom att ta fram nya lösningar och innovationer. För att främja en sådan utveckling vill regeringen stärka satsningen på Industrikivet.

Näringslivets vilja att satsa på klimatomställningen är stor. Bland annat har Industriklivet bidragit till utveckling av fossilfritt stål och framställning av grön vätgas. Utöver att främja klimatomställningen inom industrin bidrar satsningen också till att stärka svensk export och Sveriges konkurrenskraft.

Viktigt för att klara klimatomställningen är också att vi fortsätter utveckla nya tekniker som möjliggör negativa utsläpp. Därför inför regeringen ett driftsstöd för avskiljning, infångning och lagring av biogen koldioxid, bio-CCS, genom att använda så kallade omvända auktioner.

Fru talman! Det sker som sagt en grön industrivåg i Sverige. Men allt fler identifierar kompetensbrist som den stora utmaningen för industrins fortsatta klimatomställning. Efterfrågan väntas öka på bland annat tekniker, servicepersonal och ingenjörer för batterifabriker, vätgasanläggningar, nya fossilfria produktionsmetoder och förnybar elproduktion. Regeringen föreslår därför ett nytt statligt finansierat kompetenslyft för klimatet som ska främja näringslivets klimatomställning och omställningen till en cirkulär ekonomi.

Fru talman! Klimatklivet är klimatpolitik i praktiken. Det är ett stöd till lokala och regionala klimatinvesteringar. Med det har cirka 3 600 projekt beviljats stöd och över 65 000 laddpunkter kommit på plats, och hundratal företagsdrömmar om grön omställning har kunnat förverkligas. Nu förstärker vi stödet så att utsläppen kan minska snabbare och laddinfrastrukturen fortsätta byggas ut.

Biogas är också ett viktigt verktyg för klimatomställningen. Biogas görs från restprodukter och avfall och spelar en viktig roll i omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi i Sverige. För att öka produktionen av biogas föreslår regeringen ett biogasstöd på 500 miljoner kronor.

Fru talman! Den biologiska mångfalden minskar globalt, ekosystemtjänsterna försämras och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. Det behövs insatser för att formellt skydda värdefulla naturområden.

Enligt oss socialdemokrater behövs i Sverige både brukande och skydd av skog. Den skyddade skogen ska vara väl utvald och finnas i hela landet. Det är av stor vikt att vi har en hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Nationellt behöver vi ett mångsidigt brukande som bidrar till att stärka skogarnas motståndskraft mot skadedjur, svamp, storm och torka. Och vi behöver tillväxt för att skapa och upprätthålla höga naturvärden och biobaserade produkter och tjänster.

Regeringen har föreslagit en stor satsning på skydd av värdefull natur. I detta ingår också en möjlighet till ersättning till markägare för skydd av skog.

Därför är det beklagligt att Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna gör en omfattande neddragning av anslaget för skydd av värdefull natur. Effekten blir att myndigheterna måste prioritera fjällskog, eftersom den har ett särskilt skydd. Det innebär att skydd i andra delar av landet blir åsidosatt, och det skadar den biologiska mångfalden vid kuster och i skärgårdar. Det blir mindre stadsnära skydd och mindre skydd av ädellövskog.

Det minskade anslaget innebär även att markägares möjligheter till ersättning för skydd av skog avsevärt försämras. Det minskade anslaget riskerar att få allvarliga konsekvenser.

Fru talman! Vi socialdemokrater tror på en aktiv miljö- och klimatpolitik för framtidens gröna jobb, för omställning i hela landet och för en trygg välfärd. I ett fossilfritt välfärdsland ska alla – oavsett vem man är och var man bor – kunna leva, utvecklas och förverkliga sina drömmar. Det är den socialdemokratiska visionen om det gröna folkhemmet.

Avslutningsvis yrkar jag under punkt 1 bifall till reservationen. Under punkt 2 hänvisar jag till vårt särskilda yttrande.
(Applåder)

Anf. 57 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för ett intressant anförande. Det är många saker i anförandet som jag är glad över och som finns med i Socialdemokraternas budgetförslag, även om det inte är det som i helt oförändrad form har gått igenom i riksdagen. Till exempel är satsningarna på bio-CCS något som har varit viktigt för Centerpartiet, och vi noterar med glädje att de finns kvar.

Det är fint att vissa saker överlever januariavtalet. Även om det har slutat verka är det roligt att se att nyttan som vi gjorde tillsammans där fortsätter även framåt i tiden.

Jag ska ta upp ett något komplicerat och impopulärt ämne i min replik. Det rör just budgeten för skydd av värdefull natur. Jag känner inte på något sätt att jag behöver försvara andra partiers budgetförslag där. Men jag noterar att anslaget för skydd av värdefull natur ökar i alla budgetförslag i år liksom det ökade tidigare år när vi tillsammans förhandlade om en budget.

Den fråga som jag har till Marlene Burwick är: Varför är det så angeläget att just detta anslag inte bara bibehålls på samma nivå utan utökas? Det råder inte brist på angelägna miljöåtgärder att vidta. Vi vet att vi skulle behöva ha en mer offensiv politik vad gäller cirkulär ekonomi och vad gäller övriga insatser för biologisk mångfald, till exempel åtgärderna för att bevara värdefull natur som vi i Centerpartiet har med i vår budgetmotion.

Detta är nog de flesta inte med på. Men det är två olika budgetposter. Det är primärt den som handlar om att införskaffa ny mark och avsätta mer mark för formellt skydd. Men det är ganska mycket mindre pengar till det som handlar om att faktiskt ta till vara det som redan är skyddat och se till att de värden som fanns där från början inte försvinner, vilket tyvärr är en situation som vi har runt om i landet.

Detta är jag alltså genuint intresserad av. Varför är det så viktigt att denna post, i stället för andra åtgärder, inte bara bibehålls utan utökas?

Anf. 58 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek för frågan. Det är självklart att väldigt många av de frågor som vi har förhandlat många timmar om när det gäller januariavtalet finns kvar. Januariavtalet innehöll nämligen så mycket bra klimat- och miljöpolitik. Regeringen kommer under våren bland annat att komma med en handlingsplan för plast, som jag vet att ledamoten är djupt engagerad i.

Det är alltså klart att regeringen kommer att leverera väldigt många åtgärder inom detta område, och det finns också med i budgeten.

Men när det gäller detta område har det varit väldigt omfattande diskussioner mellan olika partier för att ta fram en proposition om skogen. Och det är klart att det finns många olika ingångar i detta.

Från Socialdemokraternas sida tycker vi att det är otroligt viktigt att vi kan balansera skogspolitiken i fråga om både skydd och brukande. Vår ingång har varit att vi behöver se till att vi har tillgång till skydd av skog i hela landet. Det finns ett stort behov av det. Vi har haft många diskussioner i denna kammare också om ersättning till skogsägare. Då har många andra partier haft ett ganska högt tonläge i denna fråga. Då behöver det också finnas resurser för att klara av den politiken. Och det var det som regeringen ville göra men som nu inte finns med i denna budget. Det är klart att de 2 miljarder som budgeten sänks med kommer att göra en väldigt stor skillnad på detta område. Det tror jag att ledamoten själv inser.

Anf. 59 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Återigen är det väldigt glädjande att de goda delarna i januariavtalet fortsätter. En av dem är just att utredningen om att stärka äganderätten i skogen och att se till att vi långsiktigt stärker förutsättningarna för svenskt skogsbruk realiserar. Jag hoppas verkligen att vi får se att vi har brett stöd för detta i kammaren. Men det är en annan sak än den budgetpost som vi diskuterar just nu. Det är två olika frågor.

Jag ifrågasätter inte *att* vi har ett skydd av värdefull natur. Och jag ifrågasätter inte att en del av detta skydd är formellt även om jag hoppas att de frivilliga avsättningarna blir norm, precis som sägs i skogspropositionen, och att den delen uppvärderas.

Men frågan kvarstår: Varför är det så viktigt att utvidga just detta? Det är klart att de som får sin mark exproprierad och de vars privata mark blir naturreservat ska ha ersättning för det. Men detta är också kommuniserande kärnl.

Vi kan också säga: Det är kanske inte mer formellt skydd som är det allra viktigaste. Och det är inte fler naturreservat som är det allra viktigaste. Lika viktigt är det med andra miljöåtgärder och att vi skyddar det som vi redan har avsatt.

Anf. 60 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! När det gäller det sistnämnda håller vi socialdemokrater helt med. Det är klart att vi kommer att arbeta på det sättet.

Om vi lägger fram en viktig proposition i Sveriges riksdag är det också kopplat till att man har en finansiering för att kunna klara av denna proposition. Jag hoppas verkligen att vi kommer att ha bra diskussioner om denna proposition här. Men vi behöver också, som sagt, se att den har finansiering.

Nu kommer vi att ha en annan budget som gäller på detta område. Jag hoppas därför att Centerpartiet kommer att hjälpa till för att vi verkligen ska kunna fatta kloka beslut på detta område.

Anf. 61 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Marlene Burwick för hennes anförande.

Även jag tänkte uppehålla mig några minuter vid skogsfrågan. Jag kan börja med att konstatera att det är ganska hårda ord från Socialdemokraterna, vilket är lite märkligt. Det nämndes pengar för ersättning vid nekad

avverkning av fjällnära skog. Där föreslår Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna exakt samma anslagsnivå som regeringen föreslog i sin budgetproposition.

Vi kan också konstatera att det finns mer pengar i årets budget jämfört med föregående års budget för ytterligare skydd av värdefull natur, precis som Naturvårdsverket hade önskat i sitt budgetunderlag.

Vad vi säger nej till är de 2 miljarder som regeringen lite oklart har lagt in i sin budgetproposition men som vi ändå får anta syftar till att tvångsöverta en väldigt stor areal mark från alla våra svenska skogsägare, inte minst i den fjällnära skogen.

Då har jag en fråga till Socialdemokraterna. Hur mycket skog anser Socialdemokraterna ska undantas från produktion? Hur ska vi i så fall få fram all den bioråvara som vi vill ha fram för att kunna bygga hus i trä, göra kläder av träfiber och köra bil på restprodukter från skogen? Hur ska vi få fram all denna råvara om vi ska minska vår skogsproduktion?

Frågan blir ju om det yttersta målet är att minska skogsproduktionen i Sverige. Någon annan slutsats kan man nämligen inte dra om vi ska fortsätta undanta mark från produktion i den takt som Socialdemokraterna verkar vilja se framåt.

Anf. 62 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jessica Rosencrantz!

Det är som om ledamoten inte lyssnade på mitt anförande. Det jag sa var att det enligt oss socialdemokrater behövs både brukande och skydd av skog i Sverige – både brukande och skydd. Jag pratade också om vikten av en tillväxt för att skapa och upprätthålla såväl höga naturvärden som biobaserade produkter och tjänster.

Det är just den här dubbla sidan i skogspolitiken som det är så viktigt att vi kan stå för i Sveriges riksdag. Vi behöver ha ett hållbart skogsbruk. Vi socialdemokrater ser självklart skogen och biobaserade produkter som en viktig del av klimatomställningen. Det är helt självklart för oss. Men eftersom skogen också är en viktig kolsänka ser vi även vikten av att ha skydd av natur.

Min fråga tillbaka blir därför: Vill Moderaterna över huvud taget skydda skog i hela landet, eller är det enbart fjällnära skog som Moderaterna vill skydda? Och hur ser Moderaterna på den sida av skogspolitiken som också är viktig, det vill säga att vi måste kunna både bruka skogen hållbart och skydda skogen?

Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Marlene Burwick för svaret, även om jag inte uppfattade att det var ett särskilt konkret svar.

Låt mig konstatera att vi kan vara överens om att vi självklart måste bruka men även skydda en hel del värdefulla områden. Det är därför, kan vi konstatera, som mellan en fjärdedel och en tredjedel av all skogsmark – lite beroende på hur man räknar – redan i dag är undantagen från produktion i Sverige. Det är alltså inte så att Sverige i jämförelse med andra länder ligger efter när det gäller att skydda natur.

Vi ska skydda natur, men det måste också finnas gränser om vi samtidigt värnar en bioekonomi. Om vi ska tränga ut fossila alternativ med hjälp av skogsprodukter kan vi inte skydda hur mycket mark som helst; snarare behöver vi ha en tilltro till våra 300 000 privata skogsägare, som varje dag lyckas kombinera produktion med naturhänsyn – och har gjort så i generationer.

Min fråga tillbaka är därför: Vill ni minska skogsproduktionen i Sverige, Marlene Burwick? Är det Socialdemokraternas politik? Då är det nämligen bra att säga det. Hur mycket areal vill ni undanta från produktion? Är det en yta motsvarande till exempel hela Västmanland, som Skogsutredningen föreslog?

Anf. 64 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Nej, vi vill inte minska skogsproduktionen.

En grundläggande del av vår socialdemokratiska skogspolitik är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar. Vi har också sett till att äganderätten till skog stärks och värnas, och för oss är det även viktigt att se till att det finns tillräckliga resurser för ersättning till markägare. Det är en otroligt viktig del i den samlade skogspolitik som vi står för.

Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Marlene Burwick!

Jag noterade att Marlene Burwick tog upp det gröna folkhemmet. Det är någonting som Göran Persson talade om på sin tid, och jag tycker att det är ett sympatiskt uttryck. Det understryker ju på något sätt att vi ska ha stora, gröna ambitioner på miljöområdet men att vi även ska ha rättvisa.

Innan Socialdemokraterna hamnade i regeringsställning deklarerade man genom nuvarande statsminister Magdalena Andersson att det redan var för dyrt att tanka. Några skattehöjningar skulle det inte bli. Vi vet hur det gick: Det blev skattehöjning på skattehöjning – och sedan kom reduktionsplikten, som nu ökar priset på till exempel diesel med mellan en halv och en hel krona varje år.

Detta drabbar hela samhället, och naturligtvis drabbar det företagare och människor på landsbygden. Framför allt drabbar det människor i lantbruket. Vad är Socialdemokraternas budskap till dessa människor och näringsidkare? Ska världens dyraste diesel bli ännu dyrare? Är det kompatibelt med det gröna folkhemmet, eller är man kanske beredd att se över reduktionsnivåerna nu när nästa kontrollstation närmar sig?

Anf. 66 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Martin Kinnunen!

För oss socialdemokrater är klimatfrågan den absolut största ödesfrågan, och vi vet att utsläppen från trafiksektorn står för ungefär en tredjedel av utsläppen. Vi måste göra allt vi kan för att minska de utsläppen, och det gör vi på olika sätt. Det är klart att elektrifieringen är en väldigt viktig del, men det handlar också om att kunna ställa om tanken på alla de miljontals bilar som i dag finns i Sverige och som behöver vara med och ställa om.

Därför är reduktionsplikten väldigt viktig, och jag är glad att det finns en bred enighet i Sveriges riksdag kring den. Med de signaler vi sänder till industrin och näringslivet betyder det en ökad produktion av biobränslen i Sverige, vilket förstås också är viktigt ur ett prisperspektiv.

Vill man klara av klimatomställningen – och vill man även se till att hela Sverige är med i den klimatomställningen – behöver man se till att vi kan genomföra reduktionsplikten på ett bra sätt och skicka de signaler till näringslivet som betyder att produktionen ökas och att vi därmed får ett ökat utbud av biobränsle. Det leder på sikt till lägre kostnader.

Anf. 67 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det låter ju bra att vi ska öka utbudet så att priset minskar. Men nu har Socialdemokraterna suttit vid makten i snart åtta år, och vi ser att andelen importerade biobränslen är densamma. Produktionen i Sverige har visserligen ökat något, men efterfrågan ökar betydligt mer.

Efterfrågan kommer också att öka ännu mer framöver. Det finns ingen realistisk plan för hur vi ska kunna bli i närheten av självförsörjande, utan vad vi ser är ju årliga prisökningar. Det kommer inte att kunna åtgärdas med fler satsningar i Sverige, utan efterfrågebalansen i Europa ser ut på detta sätt: Vi ser varje år prisökningar för dieseln med omkring 75 öre. Är det en rättvis politik där vi får med oss alla? Är detta det gröna folkhemmet – att vi ska ha världens dyraste diesel i Sverige?

Anf. 68 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! När det handlar om omställningen behöver vi som sagt se till att vi har möjlighet att ställa om hela transportsektorn. Vi vet som sagt att elektrifieringen är på bred frammarsch, men det kommer att ta tid innan vi har ställt om hela transportsektorn. Vi behöver även andra verktyg för att klara av det.

Jag har en fråga tillbaka till Sverigedemokraterna, som ändå talar om att man vill se ett grönt folkhem. Det är ju helt omöjligt att klara av det om man inte ser till att hela Sverige kan vara med i omställningen och om man inte kan se till att det finns tillgång till biodrivmedel så att alla kan vara med och ställa om. Det är det Sverigedemokraterna förvägrar det svenska folket.

Anf. 69 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Det här är inte bara en debatt om miljöbudgeten, utan det är också den årliga påminnelsen till mig och mina kollegor här i riksdagens kammare om att vi gör för lite för att uppnå våra klimat- och miljömål.

När vi tittar på etappmålen i resultatredovisningen kan vi se att vi bedömer att vi når fyra av målen. Det är fyra mål där vi inte kan lämna någon bedömning, det vill säga att vi inte kan säga om vi når dem eller inte. Resterande mål uppnås inte.

Varje år under den här mandatperioden som jag har stått i kammaren under denna debatt har jag påmint om att detta är mål som skulle vara uppnådda innan min generation behövde börja ta tag i dem. Det har vi inte klarat av. Jag tror att det är bra att vi får den årliga påminnelsen om att vi, även om det finns mycket att vara stolta över när det gäller svensk miljö- och klimatpolitik, inte är där vi själva i decennier har sagt att vi vill vara.

Det kommer att krävas fler insatser, det kommer att krävas större insatser och det kommer att krävas smartare insatser för att vi ska klara av att nå våra mål. Det är inte politiken ensam som löser det här, men politiken har en oerhört viktig faciliterande roll och en oerhört viktig roll som katalysator för att det svenska miljö- och klimatarbetet ska bli just mer effektivt och mer framgångsrikt. Den påminnelsen vill jag ge kollegorna i kammaren även i år.

Fru talman! Det här är dock inte bara skäl att vara modfälld. Vi ska inte gräva ned oss i sanden, konstatera att slaget är förlorat, ge upp, gå hem, ta jul och glömma bort det här, utan det här kan också ses som en uppmaning till oss att faktiskt göra lite mer och att inse att alla de enkla segrarna inte är vunna än. Det finns fortfarande relativt små insatser som skulle kunna göra stor miljönytta om vi från politikens håll vågar göra dem.

Vi har fortfarande ett jobb som kan göras för att hitta de här effektiva åtgärderna som faktiskt innebär en omställning av samhället men också minskar samhällets påverkan på ekosystemen, den biologiska mångfalden och den svenska naturen. Det finns fortfarande enkla segrar kvar att vinna.

Det är just en del av de här segrarna som jag skulle vilja ta upp. För visst handlar det här om en samhällsomställning – en omställning av hela vår ekonomi och av hur vi ser på naturen, på kretsloppen och på vårt förhållande till dem. Men det handlar också om att göra en del smarta saker som vi borde kunna ha en bred politisk enighet om.

Ett exempel är cirkulärekonomiområdet, som jag är tacksam för att vi fick Sveriges första strategi för. Där radar vi upp ett antal områden där man skulle kunna göra ganska mycket med ganska små politiska insatser. Det handlar om att vända på avfallstrappan och skruva om den till ett mer cirkulärt tänkande. Det kommer att krävas att vi ser över en del lagstiftning, men grunden för den svenska miljöpolitiken måste vara att gå från ett 1900-talstänkande där vi ska få bort, gräva ned eller bränna upp avfall till att faktiskt se på detta som de resurser det innebär – att kolla på kvalitet snarare än ursprung och att riva bort de hinder som de aktörer möter som vill bygga en mer cirkulär ekonomi. Det finns en hel del att göra där, och politiken har en avgörande roll.

Det handlar om att se på de allra mest kritiska råmaterialen, de som är allra viktigast för att vår ekonomi ska fungera och som vi är allra mest beroende av men som vi också har väldigt lite utvinning eller produktion av i Sverige och Europa, vilket gör att vi är beroende av import av dem, inte sällan från diktaturer och skurkstaten eller i bästa fall från länder där arbetsvillkoren är så dåliga att vi nog helst inte vill tänka på hur till exempel våra kritiska jordartsmetaller utvinns.

Här kan vi göra ganska mycket för att öka återvinningen som i dag, till exempel för en del av jordartsmetallerna, är runt 1 procent. Med ganska små insatser skulle vi kunna få upp den återvinningen, vilket gör oss mindre beroende av stater vi inte vill vara beroende av, minskar vår påverkan på klimatet och dessutom ökar den sociala hållbarheten. Det är ett ypperligt exempel på att de olika dimensionerna av hållbarhet – social, ekonomisk och ekologisk – hänger ihop.

Vi har gjort en hel del under den här mandatperioden – Centerpartiet i samarbete med Liberalerna och regeringen – för att öka satsningarna på våtmarker. Det är ett annat exempel på en ganska liten åtgärd där relativt

små summor pengar i en statsbudget räcker långt för att öka den biologiska mångfalden, stärka samhällets krisberedskap och minska vår övergödning.

Från Centerpartiets sida skulle vi gärna vilja se att de satsningarna permanentas men också att LEVA-samordnarna, som gör ett fantastiskt arbete med att knyta ihop pengarna med de markägare som faktiskt ska göra insatserna, får fortsätta göra sitt viktiga arbete. Det är ännu ett bra exempel på en väldigt liten åtgärd som skulle göra en enorm nytta för våra miljömål och för det svenska samhället som helhet.

Fru talman! Jag skulle kunna fortsätta rabbla upp förslag, men åtta minuter är trots allt bara åtta minuter. Ni märker den allmänna trenden. För Centerpartiets del handlar det här om att se möjligheterna, fokusera på det där vi kan göra mest nytta men också våga prioritera resurser dit där de gör mest nytta.

Vi har också gjort en del annorlunda prioriteringar än vad regeringen har gjort i sin budgetproposition som sedan förändrades av högerpartierna och vann gehör här i kammaren. Till exempel tycker vi att det inte är just anslaget till skydd av natur som ska öka, utan vi ökar i stället budgetposterna för de åtgärder som ibland annat de här skyddade områdena syftar till att bibehålla naturvärdena som från början var anledningen till att områdena skyddades.

Fru talman! Vi måste börja göra upp med tanken om att det är statliga myndigheter som kan se var vi gör de bästa insatserna för den biologiska mångfalden i Sverige och för ekosystemen. Och vi måste inse att de inte alltid har resurserna eller kunnandet för att göra det.

I en motion som vi kommer att behandla senare under riksdagsåret har vi motionerat om att man ska avsluta experimentet med att inventera grön infrastruktur. Det är ett tydligt exempel på när man har haft en övertro på vad staten och statliga myndigheter kan göra. Man har dragit igång ett projekt där man försöker definiera det som är allra viktigast. Men i kartmaterialet ute hos länsstyrelserna visar det sig att en majoritet av länens markareal ritas in som på något vis värdefull för den biologiska mångfalden. Om allt är skyddsvärt, fru talman, är ingenting skyddsvärt.

Det här är ändå inte det stora problemet. Det stora problemet är att när man går ut i landskapet och kollar på vad som är inritat stämmer inte kartan med verkligheten.

Fru talman! Jag fick aldrig göra lumpen, och framför allt inte under kalla kriget, men jag har förstått att inriktningen att det är kartan man ska gå på även om kartan inte stämmer med verkligheten kanske inte alltid är klok, allra minst från politikens sida. Det här är ett typexempel på att även om vi skulle vilja det har staten inte kunnandet, resurserna eller möjligheten att tala om för markägare var det riktigt värdefulla finns. Det kommer alltid den som brukar marken att veta bättre.

Fru talman! Det viktiga för politiken är att vi ser till att de faktiskt är med på spåret, som de flesta vill vara, när det gäller att bygga mer av biologisk mångfald och inte mindre. Det är utgångspunkten för de flesta av Sveriges bönder, snart sagt alla, vågar jag säga. Det måste politiken också inse.

Jag har knappt hunnit med att tala om klimat, fru talman, men jag tror att det kommer att göras här i kammaren i dag. Låt mig bara säga avslutande att det är ödesfrågan som binder ihop alla de andra. Det är den stora utmaningen som vi har att lösa, och det är en förutsättning för att vi ska

kunna lösa de andra miljö- och klimatfrågorna. Men resursfrågan, som jag har talat om, är också en aspekt av att lösa klimatutmaningen som vi alltför ofta tappar bort. Det vill Centerpartiet lyfta tillbaka in på kartan. (Applåder)

Anf. 70 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Ganska mycket av det som Magnus Ek pratade om i sitt anförande kan jag skriva under på. Men frågan är hur det förhåller sig i verkligheten med det som han nämnde. Jag tittade på de områden där Centerpartiet vill skära ned i miljöbudgeten, och det är många av de områden som Magnus Ek själv valde att lyfta i sitt anförande.

Det är miljöövervakning och miljöforskning. Kemikalieinspektionen får mindre pengar i Centerpartiets budget. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får en neddragning i Centerpartiets budget, liksom naturligtvis skyddet av värdefull natur, vilket vi har konstaterat sedan innan. Detsamma gäller Havs- och vattenmyndigheten och så vidare.

På väldigt många områden som Magnus Ek pratade om går hans eget parti fram med ganska drastiska nedskärningar. Jag tycker att det är märkligt att Magnus Ek pratade om just de frågorna och skulle vilja veta varför.

Anf. 71 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Ledamoten Tovatt står här och pratar med allvarlig ton om hur vi slaktar en radda med poster i miljöbudgeten under utgiftsområde 20. Det blir lite konstigt, fru talman, för jag är säker på att ledamoten Lorentz Tovatt vet att på de allra flesta av de här punkterna, alla utom en som jag nämnde och som jag kommer tillbaka till, är det felräkningspengar som vi har dragit ned. Det handlar om att det finns vissa åtgärder som vi inte är överens om.

Till exempel vad gäller HaV är det helt enkelt uppdrag som vi inte tycker att myndigheten ska få, och då drar vi ned där och lägger de pengarna någon annanstans. Det är ingenting som på något vis skadar vare sig Sveriges klimat- eller miljöpolitiska arbete. Tvärtom drar vi upp, vilket Lorentz inte nämnde, det som jag tog upp här, alltså framför allt det som ligger för att ta hand om, vårda och bevara det som redan är avsatt som formellt skydd.

Det är ett faktiskt problem att vi bildar naturreservat fast det inte finns skötselplaner och finansieringsplaner färdiga. Vi sätter det i ett formellt skydd men tar inte ansvar för att naturreservaten ska fortsätta skyddas och för att miljövärdena inte ska degraderas, skadas eller försvinna.

Jag är uppvuxen på en gård där man har ett generationsperspektiv på hur man sköter mark. Man måste alltid tänka åtminstone 80 år framåt. För mig är det håll i huvudet att avsätta mark som vi inte är beredda att sköta och vi inte kan förklara vad som ska skötas, hur det ska skötas och hur det ska finansieras. Kunskapen om det behöver ökas innan vi skyddar mer.

När det sedan gäller det som vi faktiskt skär ned på handlar det just om skydd av värdefull skog. Framför allt vill vi minska takten på de formella avsättningarna, och det av ett par olika skäl. Dels måste vi prioritera skötseln, dels är vi inte övertygade om att det är i det formella skyddet vi hittar det mest effektiva miljöpolitiska arbetet, som snarare ligger i frivilliga avsättningar, dels är det en hel del som är undantagen produktion, som vi har varit inne på många gånger tidigare.

Fru talman! Ledamoten Lorentz Tovatt har inte skäl att vara så bekymrad och dystert som han är när han kollar på Centerpartiets budgetmotion.

Anf. 72 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek för svaren.

Det blev enkelt för Magnus Ek att bara fokusera på skydd av värdefull natur. Jag och Magnus Ek drar helt olika slutsatser vad gäller hur man ska skydda värdefull natur, vilket är känt sedan länge. Vi tycker att man ska skydda på riktigt. Det ska finnas kontroll och så vidare.

Magnus Ek valde att inte svara på frågorna om de områden där man gör nedskärningar, och jag räknade inte ens upp alla. Man skär ned med 100 miljoner på kompetenslyft för klimatomställningen, och nu när den tunga industrin ställer om är behovet av mer kompetens inom området centralt. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande får också nedskärningar.

Det är alltså rejäla nedskärningar på punkt efter punkt, inte bara på skydd av värdefull natur, så frågan kvarstår.

Anf. 73 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tror att den som läser protokollet i morgon eller om 50 eller 100 år kommer att se att jag nog svarade på ledamotens fråga.

Jag skulle kunna vända på det hela. Vi lägger 1 miljard till lantbruket, där en hel del handlar om att just kunna bruka marken på ett hållbart sätt. Varför gör inte regeringen det? Det är ju 1 miljard som behövs både för konkurrenskraften och för att vi ska ha ett hållbart jordbruk som skapar biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Man kan vrida och vända på detta. Jag vet varför vi gör våra prioriteringar, och jag svara på var och en, dock inte på en minut. Men det är inget problem.

Frågan tillbaka, som Lorentz Tovatt gärna får svara på i sitt anförande senare, är precis den jag ställde till Marlene Burwick: Varför måste vi år efter år blåsa upp just budgetposten *Skydd av värdefull natur* mer än något annat? För mig börjar det se ut som att vi inte riktigt vet var vi ska göra av pengarna. Vi blåser upp det här området trots att vi vet att andra områden väldigt väl behöver satsningarna. Och vi i den här kammaren är inte alls säkra på om det är just mer och mer av formellt skydd som är det som behövs.

Det här är en svår fråga som man också måste kunna svara på. Men jag har inte hört från regeringen varför denna budgetpost måste ökas kraftigt år efter år.

Anf. 74 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! I Vänsterpartiets budgetmotion, *En röd politik för en grön omställning*, presenterar vi omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden släpar efter och klimatet haverar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för oss alla. Då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de flesta av oss, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen.

I den del av budgeten som vi debatterar här i dag finns en hel del bra förslag från regeringens budget med i den antagna budgeten, som Vänsterpartiet tillstyrker. Det handlar bland annat om satsningar för havs- och vattenmiljön, klimatinvesteringar och Industriklivet. Men det finns också en del som vi menar saknas. Därför har vi i vårt budgetförslag lagt till 4 miljarder extra till det som gick igenom.

Ett av de anslag som vi har lagt till på det här utgiftsområdet handlar om moderna och hållbara städer.

Samtidigt som coronapandemin har slagit och fortsätter att slå hårt mot oss alla har den visat oss att det finns andra sätt att organisera våra liv och vår tid. Vi är ute mer i naturen, luftföroreningarna i flera städer runt om i världen har minskat och biltrafiken har blivit glesare. Flera städer anammade detta och lovade sina medborgare att återstarten efter corona inte skulle bli en återgång till trafikinferno och luftföroreningar. I städer som Milano, Rom och Barcelona har miltals bilväg gjorts om till gång- och cykelvägar. I Paris tog man bort 72 procent av parkeringsytan, och i London ska man införa en av världens största bilfria zoner – bara för att nämna några saker.

Hela Sverige ska ju vara med i omställningen. I våra städer har vi möjlighet att göra stora förändringar snabbt för att till exempel minska biltrafiken, så låt oss börja där! Sveriges städer har stor potential att följa den globala trenden och bygga transporteffektiva städer som minskar utsläppen och stärker jämlikheten. Genom konsekventa satsningar som minskar utrymmet för bilismen kan vi skapa en mer jämlik tillgång till det offentliga rummet och ge alla rätt till tillgängligt och hållbart resande. Det kommer att gynna alla, men särskilt dem med långa inkomster.

Vi föreslår även statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönnare städer. Genom satsningen vill Vänsterpartiet ge stöd till en rad olika områden, till exempel bilfria städer, smarta urbana godstransportlösningar, ombyggnad av kontor till bostäder och omvandling av parkeringar till parker samt ett kraftigt utökat gång- och cykelnätverk.

Fru talman! Utsläppen behöver minska betydligt snabbare än vad som för närvarande sker i Sverige och i hela världen. Investeringsstöden behöver öka för att åstadkomma de systemskiften som krävs i hela landet för att nå klimatmålen. För ny teknik behöver marknaden statliga insatser i form av riskdelning och finansiering för att investera i de fossilfria lösningarna. Inte minst inom transportsektorn finns ett stort behov av investeringar i dessa lösningar.

Vänsterpartiet föreslår därför ett ökat riktat stöd för medfinansiering av klimatinvesteringar jämfört med de föreslagna nivåerna och utöver nuvarande Klimatklivet.

Sedan frågan om skogen, som vi så ofta kommer tillbaka till. För Vänsterpartiet var regeringens föreslagna satsningar på åtgärder för värdefull natur välkomna. Vi är glada att de inte har fallit bort i den nya antagna budgeten.

För att möta det ökade besöksintresset behöver områdena tillgängliggöras på ett sätt som bevarar både natur- och upplevelsevärden. Därutöver krävs riktade restaurerande åtgärder för hotade arter som Sverige har åtagande att bevara. Regeringen har föreslagit en ökning av anslaget för 2022 men föreslår sedan konsekvent en minskning av anslaget för 2023 och 2024. Vänsterpartiet vill i stället se ett fortsatt höjt anslag för att säker-

ställa att restaureringar och anläggningar av våtmarker och även satsningar på naturnära jobb inte går förlorade i framtiden.

Anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* är ett anslag som M-KD-SD-sidan nu med den antagna budgeten dragit ned på stort jämfört med regeringens förslag till satsning, en satsning som vi i Vänsterpartiet tillstyrkte i vår budget. Vi menar att anslaget är ett av de viktigaste kopplat till skogen, biologisk mångfald och omställning. Syftet med anslaget är att se till att det finns medel för utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald likaväl som för friluftsliv.

Det här är ett anslag som en part som är ansvarig för en budget håller högt om denne vill se ersättningar betalas ut till markägare som vill att deras mark skyddas i en eller annan form. Ett högt anslag betyder att fler kan få ersättning men också att mer skog kan skyddas. En låg nivå på den här posten innebär det motsatta, att färre kan få ersättning och därmed att en mindre andel skog kan skyddas. Eftersom Sverige inte når upp till sitt mål för andel skyddad skog är det en högst beklaglig neddragning av anslaget.

Människan är i grunden beroende av ekosystemtjänster från naturen som skapas och möjliggörs av den biologiska mångfalden. Artrikedomen är avgörande för vår generations och kommande generationers livsmöjligheter och är i grunden en förutsättning för fortsatt välfärd.

Det intensiva skogsbruket som pågår i Sverige i dag är en bidragande orsak till förlusten av biologisk mångfald i Sverige, och till vems nytta? Av den produktiva skogsmarken i dag kan endast några få procent betraktas som gammal i biologisk mening. Det påverkar inte bara den biologiska mångfalden utan även sociala och kulturella värden. Det förändrar människors förhållande till skogen och naturen och vår möjlighet att leva som en del av den.

För att uppnå ett hållbart skogsbruk som bedrivs inom naturens ramar och som i nödvändig utsträckning skyddar våra kvarvarande skogar med höga naturvärden behöver Sverige ställa om skogsbruket och bland annat sluta att avverka skogar med höga naturvärden, kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skogen och ge ett långsiktigt skydd för de fjällnära skogarna.

Fru talman! Vi i Sverige må säga att vi har ett hållbart skogsbruk. Men naturen ger oss en helt annan bild. Eftersom våra budgetramar har fallit deltar vi inte i beslutet.

Anf. 75 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Klimatet är vår tids ödesfråga. De närmaste åren kommer det att avgöras om mänskligheten kommer att kunna bromsa in de skepnande utsläppen av växthusgaser och se till att klimatet inte ohjälpligt förändras på ett sätt som kommer att göra livet för framtida generationer svårare, farligare och fattigare. Det är omätliga värden, såväl mänskliga som naturmässiga, som ligger i vågskålen.

Jag tror inte att vi är ensamma, hemma vid vårt runda köksbord med våra tonårskillar, om att ofta diskutera klimatet. Det ligger nära vår själ. Hemma vid köksbordet kommer det många goda, härliga lösningar, tankar och kreativa förslag.

Klimatutmaningarna går att lösa om vi går rätt till väga. I stället för symbolåtgärder behövs en förnuftsbasead politik som underlättar den snabba utvecklingen mot en mer klimatvänlig teknik.

Det behövs tydliga marknadsekonomiska styrmedel och tilltro till människors eget ansvar. Den som förorenar ska betala. Klimatanpassning förutsätter ekoutveckling.

Det är många ord som är lite komplicerade i den här debatten. Men för min egen del, fru talman, har jag valt att identifiera klimatpolitiken som sunt liberalt bondförnuft. Jag kommer tillbaka till det strax.

Vi liberaler är övertygade om att ett lyckat miljö- och klimatarbete måste vara kombinerat med ekonomisk tillväxt och en växande välfärd i Sverige såväl som globalt. Människor måste få möjlighet att ta sig ur fattigdom. Människor som lever ett liv i välstånd måste å andra sidan ha rätt till drömmar. Människor ska kunna bygga och driva växande företag genom vilka idéer och drömmar kan förverkligas. En klimatpolitik som förvägrar människor detta är dömd att misslyckas.

Skydd och vård av natur är vad vi debatterar här i kammaren i dag. Det har legat oss liberaler varmt om hjärtat länge. År 1904 kom den liberale ledamoten Karl Starbäcks motion om att inrätta nationalparker. Jag vill nu här 2021 nämna tre områden i vårt budgetförslag.

Vi börjar med det lite mer tekniska, bio-CCS. Driftsstöd till bio-CCS ökas med 10 miljoner jämfört med regeringens förslag. Ökningen behövs för att hantera att fler aktörer än staten deltar som köpare vid auktionerna vid negativa utsläpp.

Därför höjer vi bemyndigandet kraftigt. Regeringen avsätter 400 miljoner per år för att betala för bio-CCS. Vi sätter målet att 10 miljoner ton CO₂ ska fångas in 2030 och 20 miljoner ton 2035. Det kräver att vi trappar upp satsningen på infångning. I den här budgeten ville vi bemyndiga regeringen att ingå åtaganden om infångning av biogen CO₂ motsvarande 60 miljarder kronor för perioden ända fram till 2042.

Det är många siffror och många ord. Men vi kan inte ha en passiv syn på en teknik som kommer att vara helt avgörande för att vi ska kunna klara 1,5-gradersmålet och kanske även 2-gradersmålet. Vi kommer att släppa ut mycket CO₂. Vi behöver börja samla in igen. Vi kommer inte att kunna komma till nollutsläpp när det gäller metan eller lustgas. De utsläppen behöver vi kompensera.

När det gäller laddinfrastruktur ökas klimatinvesteringarna i vår budget med 1,8 miljarder jämfört med regeringens förslag. Ökningen behövs för att kunna bygga ut laddinfrastrukturen i befintliga byggnader.

Fru talman! Jag har de senaste åren innan min riksdagstid varit i byggbranschen. Jag har sett hur kostsamt det är med byggbranschens åtagande att vid varje parkeringsplats förbereda för laddinfrastruktur.

Nu ska vi lägga till alla de bostäder som finns. Hur mycket dyrare är inte det att komplettera och bygga ut laddinfrastrukturen? Därför lägger vi 3 miljarder på två år, först 1,8 miljarder och sedan 1,3 miljarder 2023.

Det är kostsamt eftersom det är väldigt knepigt att få till det vid befintliga bostäder. Dessutom får man inte glömma att lägga två rör, ett för elen och ett för den digitala kopplingen, för att digitalisera själva styrningen. Det är väldigt dyrt att i efterhand komma på att man har glömt det. Det vet jag av egen erfarenhet.

Sedan vill jag säga några ord om skogen, I have to. Skogen är ett gemensamt rum, fru talman, för friluftsliv, jakten och naturupplevelser. Skogen reglerar vattnet, renar luften, motverkar klimatförändringar och är avgörande för den biologiska mångfalden. I skogen finns unika biotoper och ekosystem som är grunden för många arters överlevnad. Samtidigt är brukandet av skogen något av det viktigaste vi kan göra för att förvalta den.

För oss liberaler är ägandet en väldigt viktig del av den liberala friheten. Men något som kanske är än viktigare är att bruka skogen och på det sättet förvalta den. I min folkpartistiska uppväxt hemma på gården – som jag gärna återvänder till – var skogen precis som djuren en del av livet.

Fru talman! Om vi inte högg ved på lördagen hade vi inget varmvatten på söndagen. Planterade vi inte granplantor den ena dagen så högg vi den andra dagen vindfället efter Gudrunstormen. Gallrade vi inte och höll rent och snyggt bland björkslyet ena dagen så ägnade vi oss åt att dra fram timret med hjälp av vaderspelet på vår traktor, en Volvo Buster 400.

Nu är gården såld sedan en tid tillbaka. Denna höst gjorde jag mitt första återbesök på sju år. Gissa vad det första samtalsämnet var med den nya barnfamiljen som ägde gården. Det var skogen, eller snarare det biotopskyddade området nedanför vår gamla pulkabacke. Jag frågade: Hur hade det gått med de stora granarna? Hade barkborren tagit dem?

När jag sedan talade i telefon med min far om besöket på gården, fru talman, frågade han mig inte hur de hade renoverat huset, vilka fina maskiner som var inköpta eller hur jag upplevde besöket känslomässigt. Jag grät på vägen dit, och jag grät på vägen hem. Det han frågade mig var: Jakob, hur mår de gamla granarna nere i backen? Det var det viktiga.

Skogen är själen för den som brukar den. Den politik som jag möts av i det här huset som inte litat på en skogsägare – precis som om orden biologisk mångfald skulle vara ett nytt begrepp på den här planeten – utan som i stället vill ta själva brukandet ifrån en skogsägare tar också ifrån denna människa en del av hans eller hennes själ.

Liberalism är mångfald, i livet så som i skogen.
(Applåder)

Anf. 76 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Tänk er en miljöbudget på 4–5 miljarder kronor! Det känns väldigt främmande, eller hur? Men det är egentligen inte så främmande, för det var en realitet innan Miljöpartiet hamnade i regeringen. Det var den nivå som Alliansen hade lagt sig på när det gäller ambitionerna i miljö- och klimatarbetet.

Det beklämmande var att man inte hade någon ambition att höja över huvud taget. Det stod helt enkelt still under åtta år. Det var den ambitionsnivå man låg på.

Sedan hände något: Miljöpartiet kom in i regeringen, och 4–5 miljarder har nu blivit 22 miljarder. Det är ungefär en femdubbling av miljöbudgeten. Det visar svart på vitt att någonting skedde vid maktskiftet.

Det här innebär väldigt mycket för Sverige och för klimatarbetet. Det innebär till exempel att Boliden nu kan ställa om sina gruvor till eldrift tack vare Industriklivet, som högerpartierna bekämpade tidigare men som de nu har accepterat, vilket jag tycker är väldigt kul.

Det innebär att Ovako nu satsar på grön vätgas i sin stålvärming, också tack vare Industriklivet. Det innebär förstås också att Hybrit, som är

ett världsledande projekt, kan bli verklighet. Som en liten parentes vill jag passa på att säga att det inte bara är Industriklivet som har underlättat för Hybrit utan också de två miljöpartistiska reformerna reformen av EU:s utsläppshandel och utbyggnaden av vindkraft i norra Sverige. Det är dessa två reformer som också ligger som en bas för att Hybrit och andra industri-etableringar nu ska kunna bli verklighet.

Det innebär att det nu kryllar av omställningsprojekt runt om i landet tack vare Klimatklivet. Det är nästan 500 projekt bara i jordbruket och nästan 100 000 laddstolpar till följd av regeringens olika laddinfrastrukturstöd. Biogas ploppar upp runt om i vårt land i form av produktionsanläggningar och mackar. Nu ser vi en ofantligt stor utbyggnad av flytande biogas för tung trafik, vilket är avgörande för klimatet. Vi vet ju att det är den tunga trafiken som det tidigare har varit väldigt tufft att få ned utsläppen från.

Det innebär också att vi har gått från någon enstaka procent laddbart inom nybilsförsäljningen till att nu ligga på 50 procent tack vare regeringens och Miljöpartiets bonus malus, som har revolutionerat Sveriges nybilsförsäljning och gjort att vi nu ligger tvåa i världen vad gäller elektrifiering av transporterna. Det är en helt otrolig insats, som inte hade blivit av om inte Miljöpartiet hade satt sig i regeringen. Den förra regeringen ville i stället lyssna till Volvo när de sa: Nej, vi vill inte ha bonus malus! Då stoppade den förra regeringen systemet.

Fru talman! Klimatpolitiken och miljöpolitiken är dock bredare än bara ett utgiftsområde. Nu har den blåbruna servettskissen gått igenom i sin helhet, och det har skett tack vare ett passivt stöd från C och L i den här kammaren. Det innebär samlat ett hårt slag mot miljö- och klimatpolitiken. Låt mig ta några exempel.

Mitt i den brinnande situation som vi har just nu med höga elpriser skär man med flera miljarder ned på det effektivaste sättet att minska elkostnaderna, nämligen energieffektivisering. Det här är någonting som förenar högerpartierna; inte heller Centerpartiet vill ha stöd till energieffektivisering. Det är en kraftfull nedskärning.

Man vill även ha färre energi- och klimatstrategier ute i landet. Detta slår mot utbyggnaden av elnätet, som ju är helt central. Det blir svårare att planera för utbyggnad av elnät. Det blir också svårare med nyproduktion. Det är alltså väldigt osmart med tanke på elpriset just nu och med tanke på behovet av ny elproduktion.

Dessa båda och många andra nedskärningar – även den av skydd av värdefull natur – gör att vi riskerar att förlora 34 miljarder kronor i EU-stöd för återstart efter corona. Det riskerar alltså att få väldigt negativa konsekvenser.

Det mest allvarliga är att man nu mitt under klimatnödläget vill göra det billigare att släppa ut koldioxid. Jag vill bara säga till alla som eventuellt lyssnar på debatten: Låt er aldrig luras när högerpartierna pratar om effektiv klimatpolitik! De skrotar den mest effektiva åtgärden av dem alla, det vill säga ett högt koldioxidpris. Det är den mest effektiva klimatpolitik som existerar på planeten, och den riktar man in sig på att skrota. Det är Moderaternas och högerns klimatpolitik – att göra det billigare att släppa ut.

Jag vet att jag har dragit över talartiden, så jag ska försöka runda av nu genom att säga att det som sagt är väldigt stora skillnader i svensk klimat-

politik. Jag är glad över att man från högersidan har börjat förstå värdet av att satsa mer pengar på klimatet. Sedan löser man situationen genom att siffertrixa, flytta lite anslag från andra utgiftsområden och så vidare. Men man har åtminstone börjat satsa lite mer än man gjorde förut, och det är positivt. Men i helheten är det en otroligt stor skillnad mellan framför allt Miljöpartiet och de andra partierna, inte minst högerpartierna.

Med det sagt hänvisar jag till Miljöpartiets särskilda yttrande och yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 77 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag har två huvudpoänger.

Till att börja med läste ledamoten Tovatt i sin replik på mig högt ur tabellverket. Jag tänkte därför att jag skulle bjuda igen lite och ställa en fråga.

Om vi bortser från de 1,7 miljarder som vi drar ned med på skydd av värdefull natur – som jag har redogjort för både i mitt anförande och i det förra replikskiftet – noterar jag att Centerpartiet på detta område lägger lite drygt 731 miljoner mer än vad regeringen gör, där ju Miljöpartiet satt tidigare.

Eftersom det vi räknade bort tydligen var en slakt av miljöbudgeten vill jag gärna höra vad Lorentz Tovatt tänker om att Miljöpartiet – förutom i den budgetpost som framför allt handlar om att ta in naturreservat och att ta mark från privata markägare – faktiskt vill lägga mindre än vad Centerpartiet gör. Jag bjuder alltså tillbaka på detta.

Jag noterar också att Lorentz Tovatt under sitt anförande lade många minuter på att förklara varför det är så himla bra att Miljöpartiet sitter i regeringsställning – när de nu har hoppat av regeringen!

Det är just lite av det här med Miljöpartiets eftermäle i regeringen jag skulle vilja prata om. Jag noterar att det på Miljödepartementet, där det nu har klivit in en ny miljöminister, ligger en hel del utredningar i byrålåden som jag tror vore bra att få på riksdagens bord innan mandatperioden är slut. Det gäller till exempel producentansvaret för textilier och frivalet i avfallsbranschen, som branschen skriker efter – framför allt eftersom Naturvårdsverket har klyddat till allting genom att definiera om och vidga definitionen av kommunalt avfall. Listan kan göras lång.

Min fråga när vi pratar om Miljöpartiets eftermäle i regeringen är därför: Varför har man inte klarat av att få dessa utredningar till riksdagens bord under hela mandatperioden? Varför har vi färdiga utredningar om angelägna saker att göra i miljöpolitiken som man inte har lyckats få fram från Miljöpartiets sida?

Är man kanske till och med lite glad att man nu kliver av regeringen och inte behöver ta ansvar för att förslagen aldrig får komma till riksdagen?

Anf. 78 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek för repliken.

Först ska jag bara säga att det inte stämmer att det ligger en massa viktiga utredningar i byrålådor. Vi har jobbat för högtryck. Departementen har mer eller mindre gått på knäna. De har inte hunnit med eftersom vi har jobbat så aktivt och intensivt.

Vi hade för avsikt att lägga fram en hel del propositioner under våren. Jag hoppas att den nya regeringen gör det. Inte minst vore det otroligt viktigt – tyvärr är det någonting som Centerpartiet och de övriga högerpartierna är emot – att gå vidare med Klimaträtsutredningen vad gäller att kunna säga stopp till fossila investeringar. Det hoppas jag verkligen att den nya regeringen gör.

Vad gäller neddragningar i budgeten stod jag här och försökte få ihop det som Magnus Ek pratar om. Centerpartiets totala neddragningar på UO 20 är 973 miljoner kronor, alltså nästan 1 miljard kronor. Magnus Ek vill få detta till att det är Miljöpartiet som gör neddragningar här. Det är ett väldigt kreativt sätt att räkna på.

Sedan är det precis som Magnus Ek säger: På vissa punkter ligger man lite över regeringen. Det är ingenting revolutionerande; det handlar om att öka på Industriklivet och Klimatklivet lite. Detta är satsningar som Centerpartiet tidigare har varit emot men som man nu välkomnar, vilket jag välkomnar. Det är jättekul att Centerpartiet har insett att miljöpartistisk budgetpolitik faktiskt leder i rätt riktning.

Det här siffertrixandet som Magnus Ek håller på med förstår jag dock inte riktigt. Tvärtom är jag beklämd över att Centerpartiet på totalen gör väldigt drastiska nedskärningar i miljöbudgeten.

Anf. 79 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det finns siffertrixande, och så finns det huvudräkning. Jag ägnar mig inte åt det första, men däremot tycker jag att vi i den här kammaren bör kunna ägna oss åt det andra. Vi lägger 1,7 miljarder mindre på skydd av skog. Det har jag inget emot. Jag tycker till och med att det är bra att vi prioriterar andra saker. Jag noterar också att när vi gör den prioriteringen kan vi lägga mer på annat, och det var det jag ville höra från Lorentz Tovatt: Är inte det bra? Det är ganska enkel huvudräkning som man borde kunna klara av. Han nickar – tack för det, Lorentz Tovatt!

Låt oss då gå vidare till varför propositionerna baserade på utredningar aldrig kommer, propositioner som vore väldigt bra om vi ska få igång cirkulär ekonomi – till exempel om vi ska kunna gå vidare med att återvinna mer textilier, till exempel om vi ska skapa bättre förutsättningar för cirkulär ekonomi och sluta kretsloppen i avfallsbranschen. Då behöver dessa propositioner komma fram.

Jag noterar att svaret är att departementen inte hinner med. När vi då kollar på vilka propositioner man hade aviserat skulle komma till riksdagen innan Miljöpartiet hoppade av regeringen kan vi notera att dessa saknades. Jag tror inte heller att man hade hunnit få in dem innan propositionsstoppet i vår. Det tycker jag bör föras till protokollet.

Anf. 80 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek för replikskiftet.

Att departementen inte hinner med beror ju på att vi har en så hög reformtakt. Det är realiteten. Det återstår att se om den reformtaktan fortsätter även när Miljöpartiet har lämnat regeringen. Jag hoppas verkligen det.

Det Magnus Ek säger när han pratar om budgeten är att om det inte vore för den här neddragningen hade vi satsat mer. Det blir ju konstigt. Man kan göra olika prioriteringar, men en sak vill jag säga: Vi har ju domstolar i det här landet, och de har fattat beslut om att inte minst fjällskogs-

ägare ska få ersättning för sin skog. Det är 700 skogsägare som väntar på ersättning. Det är de pengarna vi lägger till i budgeten, och det är de pengarna Centerpartiet tar bort ur budgeten. Det är där vi är, helt enkelt. Jag förstår inte hur den centerpartistiska logiken går ihop här.

Anf. 81 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Lorentz Tovatt!

Som vanligt pratar Lorentz Tovatt mer om någon annans politik än om sin egen. Jag kommer att ta upp Moderaternas politik i sin helhet i mitt anförande sedan, så låt mig återkomma till den. Men det blir ändå väldigt märkligt att lyssna på Lorentz Tovatt, för det låter som att allting har gått i rätt riktning med Miljöpartiet i regeringen. Har man då missat kritiken från Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet, som konstaterar att utsläppen minskar alldeles för långsamt för att vi ska nå våra klimatmål?

Som det ser ut nu efter regeringens politik under de gångna sju åren kommer vi att missa klimatmålet om en tredjedel av dagens utsläpp. Det motsvarar hela transportsektorns utsläpp. Detta är Lorentz Tovatt stolt och nöjd över, verkar det som.

Framför allt verkar han leva i en parallell verklighet. Jag ser just nu att omställningen utmanas på flera områden, inte minst när det handlar om den energikris som finns runt omkring oss. Jag tror på riktigt att den kan äventyra både företags och människors tilltro till omställningen. Det handlar i grund och botten om att Miljöpartiet har satt ideologiska käpphästar framför klimatet. Det är viktigare för Miljöpartiet att lägga ned fossilfri elproduktion i form av kärnkraft än att rädda klimatet.

Kärnkraften står i dag för en tredjedel av vår elproduktion. Den elproduktionen ska dessutom dubblas till 2045. Detta tror Miljöpartiet på allvar kan lösas enbart med hjälp av vind och sol. Det är ju helt absurt, fru talman. Moderaterna menar tvärtom att vi kommer att behöva både vatten, vind och kärnkraft för att lyckas med omställningen.

Detta är det kanske ensamt största hotet mot omställningen i dag: att vi inte får fram all den rena el som krävs för att de industriprojekt som Lorentz Tovatt nämner ska bli verklighet. De är nämligen inte verklighet i dag. De bygger på en massa mer ren el.

Hur kan Miljöpartiets kärnkraftsmotstånd få gå före klimatet?

Anf. 82 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack för repliken, Jessica Rosencrantz, och välkomna allesammans till Moderaternas kärnkraftsbingo! Det kommer inom de närmaste timmarna att gå ganska snabbt att få bingo om man räknar varje gång man hör ”kärnkraft”. Moderaterna kommer nämligen att fortsätta att säga det gång på gång. Det är deras strategi för att slippa ta ansvar för den faktiska politiken. Moderaterna drar igång kärnkraftscharader så fort man ska prata om klimat- och miljöpolitik. Man vill inte visa vad man har bakom detta, för det är en annan typ av politik.

Låt oss då komma till den politik som faktiskt spelar roll, som faktiskt påverkar de svenska utsläppen. Jag är helt överens med Jessica Rosencrantz om att utsläppen minskar för långsamt. Det kan nästan vem som helst ställa upp på. Frågan är hur vi tar oss till målet. Det var därför jag bland annat fokuserade på Moderaternas politik i mitt anförande. Vi är

nämligen på väg mot våra mål, men Moderaterna är det största hotet mot den politik som tar oss dit.

Vi kan ta Naturvårdsverkets prognoser som exempel. Jessica Rosencrantz har fel när hon pratar om dem, för de visar att med befintlig politik, den förra regeringens politik, tar vi oss i mål vad gäller transportmålet. Naturvårdsverket stryker under att vi klarar målet till 2030 med ny befintlig politik. Det är den politiken som Moderaterna ofta är emot. Bonus malus är en helt central del i att vi ska nå målet till 2030. Moderaterna vill avskaffa bonus malus och minska på omställningen av nybilsförsäljningen.

Det är därför jag tycker att det är viktigt att belysa de olika ingångarna i svensk politik. Här har vi en politik som tar oss närmare målet. Moderaterna står för en politik som tar oss längre ifrån att klara målet. Så enkelt är det.

Anf. 83 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det var inget svar på frågan över huvud taget. Jag tycker att det är oroväckande för omställningen att Miljöpartiet helt ignorerar den energikris som finns runt om oss. Företagen ignorerar den inte. Hushållen ignorerar den inte. Det skadar också tilltron till omställningen. Exempelvis beräknade Konjunkturinstitutet att när man stängde ned Ringhals 1 och Ringhals 2 ökade det utsläppen i Europa med 8 miljoner ton eftersom behovet av fossil kraft ökade i stället.

Att vi potentiellt kommer att nå 2030-målet är tack vare reduktionsplikten. Problemet är hur denna kommer att utvecklas över tid. Miljöpartiet gör ju allt man kan för att begränsa råvarorna till reduktionsplikten, det vill säga biobränslena. Man vill minska på skogsbruket. Vi ser potentiellt att priset nästa år kan öka med 1–2 kronor. Återigen, Moderaterna står bakom detta verktyg. Men så tjarar man om en skattesänkning på 50 öre som egentligen handlar om att kompensera för det faktum att trots att bränslena blir allt bättre, alltmer hållbara och allt bättre för miljön vill denna riksdag fortsätta att höja beskattningen av dem.

Anf. 84 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för replikskiftet!

Nu är det några här inne som har fått bingo vad gäller kärnkraften; Moderaterna håller ju på med kärnkraftsbingo.

Jessica Rosencrantz har verkligen fel i sak när det gäller omställningen. Det som de tunga industriaktörerna explicit säger är att de inte vill ha kärnkraft; de vill ha förnybart.

H2GS säger explicit att de inte vill ha kärnkraft. Deras kunder vill inte köpa stål som är producerat med kärnkraft, utan de vill köpa stål som är producerat med förnybara energikällor. Det är därför H2GS etablerar sig i norra Sverige, där det finns förnybara energikällor.

Vi är mitt inne i en situation med väldigt höga elpriser. Hur kan vi ta oss ur den? Energieffektivisering säger Moderaterna nej till. När man pratar om ny kraftproduktion säger Moderaterna ”kärnkraft om 20 år”. De säger nej till i princip all ny vindkraft i Sverige. Det är ett jättehårt slag mot elpriserna – nästan 60 terawattimmar sägs det nej till i Sverige. Där kan vi snacka om problem med energiomställningen.

(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 december

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Punkt 3 (Tullens befogenheter och verksamhet)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

3. res. 6 (L)

Förberedande votering:

28 för res. 4

17 för res. 6

251 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

120 för utskottet

28 för res. 4

148 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 23 V, 11 MP, 1 -

För res. 4: 28 C

Avstod: 57 M, 54 SD, 1 V, 19 KD, 17 L

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

Ida Gabrielsson (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU11 Riskskatt för kreditinstitut

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Punkt 1 (Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

55 för res. 1
28 för res. 2
213 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

214 för utskottet
54 för res. 1
28 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 57 M, 24 V, 19 KD, 17 L, 11 MP, 1 -

För res. 1: 54 SD

Avstod: 28 C

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

Punkt 2 (Avveckling av svenskt deltagande i Minusma)

1. utskottet
2. res. 5 (L)

Votering:

197 för utskottet
17 för res. 5
82 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 57 M, 24 V, 19 KD, 11 MP, 1 -

För res. 5: 17 L

Avstod: 54 SD, 28 C

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

Prot. 2021/22:45
14 december

Punkt 3 (Förhållningssätt till svenskt deltagande i Minusma)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

239 för utskottet

57 för res. 6

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 54 SD, 28 C, 24 V, 19 KD, 17 L, 11 MP, 1 -

För res. 6: 57 M

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali

Punkt 1 (Fortsatt svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

4. res. 3 (V)

5. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

25 för res. 3

17 för res. 4

254 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

28 för res. 2

25 för res. 3

243 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

53 för res. 1

29 för res. 2

214 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

172 för utskottet

54 för res. 1

70 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 57 M, 19 KD, 11 MP

För res. 1: 54 SD

Avstod: 28 C, 24 V, 17 L, 1 -

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

Prot. 2021/22:45

14 december

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Förhållningssätt till svenskt deltagande i Takuba)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

Votering:

239 för utskottet

57 för res. 6

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 54 SD, 28 C, 24 V, 19 KD, 17 L, 11 MP, 1 -

För res. 6: 57 M

Frånvarande: 15 S, 13 M, 8 SD, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 L, 5 MP

SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU8 Kommissionens meddelande om en ny EU-skogsstrategi för 2030

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU35 En möjlighet för vissa försäkringsföreningar att tillämpa anpassade rörelse regler

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 85 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! I de flesta svenskar bor en skogsmulle som vill kunna njuta av en ren och välmående natur, både i dag och i morgon. Att vi ska ta hand om vår miljö och planet för kommande generationer är en bärande del av den moderata politiken. Omsorgen om en ren natur, våra hav och dricksvatten och välskötta skogar som ägts av familjer i generationer är bara några delar.

En levande och välmående vattenmiljö är något som länge har prioriterats av Moderaterna i våra budgetmotioner. I den budget vi debatterar i dag och vars ramar riksdagen har sagt ja till ingår fortsatta satsningar för rena hav och vattendrag, med en minskad miljöbelastning och ökad biologisk mångfald. Vi ska åtgärda historiska försyndelser som belastar miljön, inte minst Östersjön som vi vet mår dåligt av decennier av vanvård, och vi ska hejda tillförseln av nya giftiga och skadliga ämnen.

Politiken pratar ibland för lite om människan i naturen. Det svenska friluftslivet och den svenska naturen skänker oss möjligheter till rekreation och avkoppling. Vi värnar den unika allemansrätten med både dess rättigheter och skyldigheter. Vi vårdar och utvecklar områden med värdefull natur. I Sverige ska alla kunna njuta av den fina natur vi har – i dag och i morgon. Därför är det också väldigt positivt med ökade tillskott till det svenska friluftslivet.

Fru talman! En av vår tids absolut största miljöfrågor är klimatet. Den senaste FN-rapporten bekräftar de tidigare: Klimatförändringarna är ett hot mot vår framtid. Jorden värms upp, isar smälter och extremväder blir vanligare. Problemen beror på människan och måste lösas av människan.

Sverige har dock klarat och dragit nytta av stora samhällsförändringar förut. Det ska vi göra igen. Industrialiseringen, med början i 1800-talets mitt, skapade många av de svenska företag som vi i dag är absolut mest stolta över och som exporterar till hela världen. Utbyggnaden av kärnkraften under 70-talet gjorde svensk el fossilfri. Digitaliseringen i slutet av 1900-talet skapade nästa våg av svenska innovationer.

Vi gjorde alla dessa förändringar till våra styrkor. Sverige har en unik möjlighet att ta ledningen också i den globala klimatomställningen, men det kräver en politik som skapar rätt förutsättningar.

I dag vill nästan alla vara med och ta ansvar, inte minst företagen. De svenska företagen är på många sätt den nya miljörelsen. Titta på Hybrit, som i en snar framtid tillverkar stål utan kol! Titta på Volvo, som planerar att bara tillverka elbilar 2030! Titta på Cementa, som om vi ger dem rätt förutsättningar skulle kunna vara världens första klimatneutrala cementproducent! Och titta på skogsindustrin, som bit för bit ersätter fossila material och drivmedel med produkter från skogen!

Men i dag sviker politiken dessa företag. De får inte den el de behöver, och de fastnar i snåriga tillståndsprocesser.

Sanningen är att regeringens klimatpolitik under de gångna sju åren är ett misslyckande. Utsläppen minskar för långsamt. Naturvårdsverket konstaterar att vi missar det långsiktiga målet om nettonollutsläpp av växthusgaser till 2045 med en tredjedel av dagens utsläpp. Det är ganska långt från målet och motsvarar hela den svenska transportsektorns utsläpp i dag. De effektiva lösningarna har helt enkelt fått stå tillbaka för symbolpolitik.

Nyckeln till omställningen stavas i hög grad elektrifiering av både industri och transporter. Därför krävs mer ren el. Ingen, förutom möjligen Miljöpartiet, kan ha missat den energikris som pågår runt om i Sverige i dag. Den slår mot företag som vill ställa om, den slår mot arbetstillfällena runt om i landet och den slår mot hushållens ekonomi. Viktigast för det vi pratar om i dag är kanske ändå att den riskerar att slå undan benen för hela den gröna omställningen när vi inte får fram all den el vi behöver, och jag är rädd att människors tilltro till omställningen kan gå förlorad.

Regeringens energipolitik är helt enkelt ett haveri. Moderaterna prioriterar en stabil elförsörjning med låga utsläpp från både vatten-, vind- och kärnkraft. Kärnkraften behöver utvecklas, inte avvecklas. Vi värnar dagens kärnkraft, men vi vill också ta nästa steg genom att bygga en forskningsreaktor för nästa generations kärnkraft under den kommande mandatperioden.

Dessutom måste företagens omställning liksom utbyggnaden av elnätet snabbas på genom kortare och mer förutsägbara tillståndsprocesser. Ren el, utbyggda elnät och kortare tillståndsprocesser – allt detta måste vi lösa.

Varje land har ett ansvar och en möjlighet att minska sina utsläpp och gå före i omställningen. Den budget som Moderaterna har förhandlat fram tillsammans med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna är den största miljö- och klimatbudget som någonsin har antagits av riksdagen. Den innehåller en del saker där vi är överens med regeringen – Industriklivet, stöd till biogas och mycket annat – men jag skulle ändå vilja lyfta tre viktiga förändringar i relation till regeringens budgetproposition.

För det första: För att snabbt minska utsläppen satsar vi på att fånga in och lagra koldioxid genom så kallad CCS-teknik som kraftigt kan minska våra utsläpp. Vi avsätter 36 miljarder kronor totalt under 2026–2046, vilket gör att upp till 2 miljoner ton koldioxid per år kan fångas in. Det motsvarar hela 4 procent av Sveriges samlade utsläpp årligen. Satsningen är också sex gånger större än regeringens förslag – och de partier som står bakom det förslaget. Vi vet att regeringens förslag riskerar att driva upp priserna för lagringen eftersom satsningen är för blygsam, och vi riskerar att gå miste om de stora investeringar som är möjliga att göra och som inte hade blivit av med regeringens blygsamma satsning. Vi vet att infångning och lagring av koldioxid pekas ut av bland annat FN:s klimatpanel som helt avgörande för att nå de globala klimatmålen.

För det andra: För att våra transporter ska kunna ställas om till el krävs laddmöjligheter för både bilar och lastbilar. Det ska gå att ladda din elbil var du än bor, och det ska vara lätt att göra rätt. Under 2022 satsar vi 600 miljoner kronor på att bygga ut laddmöjligheterna. Men i motsats till regeringen förlänger vi satsningen 2023 med 1 miljard i jämförelse med regeringens 0 kronor. Det är inte transporterna som ska bekämpas utan utsläppen, och då måste vi göra det möjligt för människor att använda elbilen oavsett var man bor.

För det tredje: Skogen är central för vår miljöpolitik. Vi värnar äganderätten så att skogen kan brukas hållbart till nytta för klimatet och miljön. Vad vi gör i vår budget är därför att stoppa regeringens planer på att ta över stora områden fjällnära skog mot ägarnas vilja. Regeringens förslag står också i direkt konflikt med äganderätten och även det ökade behovet av skogsråvara som behövs för att tränga ut fossila alternativ.

Socialdemokraterna sa tidigare att man inte vill minska skogsbruket, men det går tyvärr inte ihop att säga så om man samtidigt ska undanta den typen av stora arealer skog från att brukas. Sanningen är att vi vill bygga hus i trä, göra kläder av träfibrer och köra bil på restprodukter från skogen. Då behövs ett aktivt skogsbruk.

Regeringens förslag skulle också ha kostat 2 miljarder kronor per år. Det är pengar som kan användas till mer prioriterade saker. Men vad vi gör i vårt budgetalternativ är att vi satsar mer pengar än tidigare år på skydd av värdefull natur, precis som Naturvårdsverket också har önskat. Och vi ser till att det finns pengar, totalt 410 miljoner, precis som regeringen föreslog i budgetpropositionen, för att ersätta de markägare som nekas avverkning av fjällnära skog.

Men det faktum att de partier som står bakom regeringens skogsproposition och budget inte ens är överens om vad pengarna ska användas till visar att det definitivt är klokt att ta bort pengarna. Om regeringen vill att vi ska bruka mindre skog, vilket faktiskt blir resultatet, är det bättre att erkänna det. Det tänker vi sätta stopp för, och det gör vi med den här budgeten. Dessutom tänker vi inte medverka till att underkänna de över 300 000 privata skogsägarna runt om i vårt land, ofta familjer som har ägt sin skog i generationer och brukat den med kärlek och omsorg om naturen.

Fru talman! I dag debatterar vi Sveriges miljö- och klimatbudget, men låt mig ändå avsluta med att konstatera att det är lika viktigt, om inte viktigare, vad vi gör på europeisk nivå för att gemensamt hejda klimatförändringarna. Gränsöverskridande problem kan faktiskt inte lösas bara i Sveriges riksdags kammare utan måste lösas på plats. Jag hoppas att vi kan vara många partier som driver på för stärkt utsläppshandel och andra viktiga åtgärder för att på riktigt gå från symbolpolitik nationellt till verkningfulla internationella åtgärder.

Sanningen här hemma är att människor runt om i vårt land är oroliga, men de underkänner – det ser vi i opinionsstöd, om inte annat – flera partiers miljöpolitik och den gångna regeringens miljöpolitik under dessa sju år.

Vi i Moderaterna och den gröna högern står för en politik som minskar utsläppen och säkrar tillväxt och välfärd. Sverige har alla förutsättningar att klara omställningen. Vår stabila energiförsörjning, våra skogar och vårt tekniska kunnande var några av de saker som gjorde Sverige rikt en gång i tiden. De styrkorna bygger vi vidare på i den moderata politiken. Vi satsar på att bevara och utveckla vår stabila, rena elförsörjning. Vi värnar och utvecklar skogsbruket, och vi satsar på ny och modern teknik, bland annat CCS-teknik, för att hjälpa oss att klara omställningen.

Sverige är möjligheternas land. Det är dags att vi visar det igen.
(Applåder)

Anf. 86 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Jessica Rosencrantz för hennes anförande.

Jessica Rosencrantz och jag brukar ofta debattera tillsammans. Vi träffar ofta näringslivsföreträdare som pratar mycket om just det ledamoten nämnde i sitt anförande, nämligen rätt förutsättningar för omställning. Då brukar vi ofta prata om vikten av att korta tillståndsprocesser. Där har jag uppfattat att vi är överens. Vi behöver korta tillståndsprocesserna för att

kunna fatta de beslut och leverera de åtgärder som krävs för klimatomställningen.

Men vad gör då Moderaterna med budgetreservationen? Jo, ni tar bort den satsning som går till länsstyrelsernas arbete med den regionala klimatomställningen. På en direkt fråga till myndigheterna om vad det handlar om får man veta att det handlar om lokal och regional kunskapsutveckling. Det handlar om insatser för effektfrågan. Det handlar om arbete för att dra kraftledningarna. Det handlar om vindkraftsstrategi och elektrifieringspiloter. Det är precis de områdena som jag har uppfattat att jag och ledamoten ofta är överens om behövs för att klara klimatomställningen och konkurrensen i näringslivet.

Är inte det här arbetet viktigt, enligt Moderaterna? Vilka andra satsningar gör ni i budgeten för att korta tillståndsprocesserna?

Anf. 87 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Marlene Burwick för den viktiga frågan.

Tillståndsprocesser är en gigantisk utmaning, och de bromsar i dag näringslivet från att ställa om. I många fall vet vi att det egentligen inte är resurserna som är problemet utan det är oförutsägbara och svårtolkade regelverk som dessutom i en modern kontext inte premierar klimatarbetet utan ser andra perspektiv som tyngre.

Länsstyrelserna har en samlad budget på 3,57 miljarder kronor. Att de nu går miste om 80 miljoner kommer inte att vara avgörande för huruvida vi lyckas med tillståndsprocesserna. Där är det snarare ett problem att ingenting har hänt på sju år med den här regeringen. Det har tillsatts utredningar, men det har inte gjorts något med dem. I vissa fall har utredningarna gått i helt motsatt riktning. Exempelvis vill en utredning införa mer av tidsbegränsade tillstånd för företag. Det, om något, skulle skapa osäkerhet. Vem vill då investera om man riskerar att bli av med tillståndet i en nära framtid?

Visst kan man prata om pengar, men det finns pengar i länsstyrelserna. Där ligger inte hela problemet i omställningen. Det är fråga om svårtolkade regelverk och tillståndsprocesser som drar ut på tid. Det finns ansökningar om gruvverksamhet som har legat på regeringens bord i flera år utan att regeringen ens har vidrört de processerna. Där finns riktiga problem.

Moderaterna vill införa tydligare tidskrav på hur lång tid det får ta på både departement och myndigheter för att få tillstånd. Vi vill se över en del av de regler som i dag överlappar varandra, där EU har vissa krav och Sverige har andra, vilket gör att företag mäts enligt helt olika måttstockar beroende på regelverk. Vi vill ha ändringstillstånd i fler fall, till exempel så att befintliga industrier inte behöver söka om hela tillstånd utan bara ansöka om att förändra den del de vill bygga ut. Det är några regelförändringar som måste till på riktigt.

Anf. 88 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag tolkar det så att det som myndigheten på en rak fråga säger kommer att drabba arbetet anser Moderaterna inte vara viktigt.

Kärnkraften är en viktig del av svensk elproduktion. Det är vi helt överens om. Samtidigt behöver vi mer el här och nu. Att bygga ut kärnkraften tar tid och blir dyrt, och vi ser att investeringsviljan saknas. Den investeringsvilja som finns är i förnybara energislag.

Är man seriös när man menar att man ska bygga ut kärnkraften måste man i så fall använda skattebetalarnas pengar till det, så min andra fråga är: Om det här är den enskilt viktigaste frågan för Moderaterna, varför lägger ni då inga pengar i budgeten på en fullskalig satsning? Och när skulle en satsning vara klar, enligt Moderaterna? Vilket år?

Anf. 89 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Sanningen är att vi inte litar på vad regeringen skulle göra med de pengarna om vi hade avsatt dem i en budget. Hade vi styrt och stött i regeringsställning hade vi haft helt andra möjligheter att fullfölja vår politik i alla delar. Men att lägga pengar i handen på en S-MP-regering eller numera en S-regering som i grund och botten inte delar vår ambition att bygga ut kärnkraften, det tycker inte vi är klokt prioriterat.

I Moderaternas egen budget satsade vi bland annat medel på forskning för att lägga grunden för nästa generations kärnkraft, till exempel med en forskningsreaktor, under nästa mandatperiod. Men vi får återkomma när vi sitter i regeringsställning.

Marlene Burwick började med att säga att vi är överens. Det är vi inte. Den här regeringen gör ju absolut ingenting för att värna eller utveckla kärnkraften.

När vi lade fram initiativ i den här kammaren för att livstidsförlänga en av Ringhals reaktorer vägrade regeringen att rösta för det. Man vägrade att göra någonting. I dag har vi en energikris i Sverige som regeringen på allvar påstår inte har att göra med att man lägger ned fullt fungerande kraftproduktion. Det är ju helt absurt, så vi är inte överens.

Anf. 90 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jessica Rosencrantz nämnde det som hon kallar energikrisen i sitt anförande. Jag har en fråga kopplad till det.

Bakgrunden är denna: Det svensk-norska företaget Njordr planerar Sveriges största vindkraftspark utanför Stockholms skärgård. Den skulle motsvara hela Forsmark i produktion. Svenska Hexicon planerar en stor havsbaserad vindkraftspark utanför Bohuslän. Den skulle motsvara två Ringhalsreaktorer, som Moderaterna ju är oroliga för att man har lagt ned. Utanför Trelleborg planeras en park som skulle motsvara två tredjedelar av den totala befintliga kraftproduktionen i Skåne, som ju lider av väldigt höga elpriser just nu.

De här tre parkerna stoppas eller motarbetas aktivt av Moderaterna. Totalt vill Moderaterna stoppa nya vindkraftsprojekt motsvarande nästan 60 terawattimmar. Det motsvarar betydligt mer än all svensk kärnkraft i dag.

Det här får fyra konsekvenser.

Det slår hårt mot möjligheten att tränga undan fossilt i kraftsystemet, som Moderaterna brukar värna, inte minst i våra grannländer.

Det slår hårt mot näringslivet, som behöver billig el för att ställa om och för att vara konkurrenskraftigt.

Det slår hårt mot hushållen, som i dag pinas av väldigt höga elpriser och som inte kommer att kunna få lägre elpriser om Moderaternas politik får fortsätta gälla.

Det slår mot möjligheterna till jobb och utveckling i hela det här landet. Varför motarbetar Moderaterna vindkraft i hela Sverige?

Anf. 91 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Lorentz Tovatt för frågan.

Lorentz Tovatt blandar som vanligt ihop äpplen och päron. Det är mycket i den debattartikel som Lorentz Tovatt skrev men också i det han sa nu som helt enkelt inte stämmer.

Vi kan börja med Trelleborg, exempelvis. Trelleborg har sagt ja till att bygga 165 vindkraftverk en bit längre ut till havs som skulle motsvara ungefär halva Skånes elbehov. Sedan har man sagt nej till 16 vindkraftverk lite närmare kusten. Är det vindkraftsmotstånd? Nja, det skulle jag inte säga.

Däremot kan man inte bygga ut vindkraft var som helst. Så är det ju, och vi värnar möjligheten att lokalt tycka till om lämpligheten i att bygga vindkraft just där.

Jag blir snarare oroad när jag ser på vad regeringen föreslår. Man vill ju gå i riktningen att göra det svårare för människor att påverka sin närmiljö och inte ge dem möjlighet att tycka till om vindkraften.

Sanningen är att vindkraftsutbyggnaden går snabbt. Det är något som Moderaterna bejaktar. Däremot vill vi till skillnad från Miljöpartiet se både en vindkraftsutbyggnad och en kärnkraftsutbyggnad. Vi vet ju att länder som Storbritannien och Frankrike planerar för ny kärnkraft under 2020-talet fram mot 2030. Det är också i närtid om man fattar rätt investeringsbeslut. Den ansvarsfulla energipolitiken är att se balansen.

Miljöpartiet utesluter ju, handen på hjärtat, det ena av de här två kraftslagen. Det tycker inte jag är seriöst. Och med den energipolitik som Miljöpartiet och faktiskt också Socialdemokraterna för kommer vi inte att lyckas med omställningen. Även om vindkraften ökar kan den inte ersätta en tredjedel av dagens energiproduktion och dessutom den dubbling som vi behöver framåt. Vi behöver både och.

Moderata kommuner säger i vissa fall ja, i andra fall nej. Vi värnar möjligheten att tycka till lokalt. Frågan är varför Miljöpartiet vill ta ifrån kommuner den möjligheten. Det tror jag kan riskera tilltron till omställningen.

Anf. 92 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! I Gävleborg stoppar Moderaterna två stora vindkraftsprojekt ute till havs. De går längre än så; de drar en röd linje kring vindkraft som teknik. Vi ska inte ha vindkraft över huvud taget längs vår kust, säger de.

Sandviken, Finspång, Ånge, Hanöbukten, Kävlinge – i kommun efter kommun stoppar Moderaterna vindkraft som kan minska elkostnaderna för näringslivet och för hushållen.

Moderaterna har gjort det till en paradgren att populistiskt prata om just elpriset och det man kallar energikrisen. Men när det kommer till den faktiska politiken motarbetar man det snabbaste sättet att få ned elpriset, nämligen att bygga ut vindkraft. Varför gör man det om man tycker att elpriset är så viktigt?

Anf. 93 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Varför utesluter Miljöpartiet ett helt kraftslag om nu klimatet är så viktigt?

Moderaterna utesluter inte något fossilfritt energislag. Vi ser som sagt en massiv utbyggnad av vindkraft, som vi bejakar.

Däremot tycker vi inte, som Miljöpartiet, att vi ska miljardsubventionera den havsbaserade vindkraften och lägga den notan på konsumenterna. Det är ju det som utbyggnaden av den havsbaserade vindkraften bygger på, så där har vi olika uppfattningar.

Vi ser gärna en utökning av alla dessa olika kraftslag, men vi bejakar dels att inte lägga kostnaden för den havsbaserade vindkraften på skattebetalarna och dels möjligheten att säga ifrån och tycka till lokalt.

Vi tycker också att det måste finnas en balans. Om vi bara har väderberoende elproduktion kommer det att bli väldigt instabilt och väldigt dyrt, och då är den här energikrisen bara början.

Det stämmer alltså att vi inte vill ha vindkraft överallt. Men vi vill ha mer vindkraft, och vi vill ha den tillsammans med vattenkraft och kärnkraft.

Anf. 94 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag. Det är lite ovanligt att vi får göra det, men det är glädjande att vi i tre partier tillsammans har lyckats enas om ett förslag.

Det här bör visserligen betecknas som en lightbudget, men den visar en tydlig riktning. Det är ökat fokus på landsbygden och på pensionärerna och mer resurser till rättsväsendet, för att nämna några områden. Det är en försmak av de ambitioner som oppositionspartierna har.

På det här utgiftsområdet handlar det om en satsning på landsbygd, företagande och enskilda hushåll eftersom vi nu kan se fram emot åtminstone ett år utan kraftigt höjda styrmedel på bensin och diesel.

Det handlar om att vi pekar ut en riktning mot en mer effektiv klimatpolitik, där satsningarna på laddinfrastruktur stärks och mer medel satsas på bio-CCS.

Det handlar också om en ambitionshöjning vad gäller tillväxt och äganderätt inom skogsbruket.

Men som det ser ut i dag, med en socialdemokratisk regering, är det inte möjligt för oppositionen att lägga fram en fullständigt omarbetad statsbudget. Därför var det många förslag som vi vill genomföra som inte var möjliga att få med i den här budgeten.

Fru talman! Den största förändringen inom detta utgiftsområde sker på skogsområdet. Detta vill man från Vänstern utmåla som något dramatiskt – ja, som en slakt. Men ingenting kan vara mer fel. Det handlar enbart om att låta anslagen vara på ungefär samma nivå som senast, vilket är en rekordnivå. Vår uppfattning är att man på sikt måste ta ett omtag vad gäller skogen. Vi börjar få en ohanterlig situation.

Den svenska skogsvårdslagen har många år på nacken, men den är god. Den utgår från hur det svenska skogsägandet ser ut. Vi har nämligen inte som andra länder ett ägande som helt domineras av staten, utan vi har i Sverige hundratusentals privata skogsägare. Detta är något vi ska vara tacksamma för. Skogsägandet är en del av den svenska kulturen. Det är också något som lett fram till ett skogsbruk som präglas av såväl miljöhänsyn som tillväxt och produktivitet. Det handlar om frihet under ansvar.

Vad vi ser i dag är att Socialdemokraterna under ledning av Miljöpartiet försöker göra stora delar av Sverige till reservat. Detta har kunnat göras

genom att politiker, innan vi i SD kom in i den här församlingen, obetänksamt satte upp visionära och orealistiska mål vad gäller skogen – eller kanske orealistiska i förhållande till hur man definierar skyddade områden och hotade arter. Detta har lett fram till att alltmer skog tas från enskilda skogsägare och övergår i statlig kontroll. Svenska politiker och myndigheter har också varit bäst i världen när det handlar om att snävt definiera skyddade områden så att det framstår som att vi skyddar betydligt mindre än vi faktiskt gör.

Fru talman! Vi behöver ett omtag vad gäller skogen. Vi behöver fortsätta att skydda höga miljövärden, men det är märkligt att detta hela tiden ska utgå från att mer mark behöver skyddas. Vi behöver ett flexibelt system där mark som i dag är skyddad kan återgå i produktion och ersättas av mark med högre miljövärden.

Sverige har ingenting att skämmas över när det gäller hur vi hanterar skogen, utan jag känner mig trygg med att vi i Sverige kan tjäna som ett oerhört gott exempel för andra länder. Detta är viktigt att komma ihåg nu när EU-kommissionen ser Sverige som en exotisk kolsänka där uppe i norr, som ska bidra till att andra länder inte behöver minska sina utsläpp i den utsträckning som krävs.

Fru talman! Vi går nu mot slutet av en åttaårig socialdemokratisk regeringsperiod. Det som slår en när det kommer till tillståndet på miljöområdet är att det trots åtta år av miljardrullning på det här området enbart blivit värre om man ska tro på tongångarna från vänster. Tillståndet vad gäller biologisk mångfald är tydligen så pass allvarligt att oppositionen hotar tillståndet genom att fastställa vad som är en rekordnivå på området. Vi är inte närmare att uppnå de olika miljömålen i dag än vi var när regeringen tillträdde.

Vi har sett en inriktning mot en nedstängningspolitik som gör att det inte går att öppna gruvor längre. Planer på ny kärnkraft har stoppats, och reaktorer har stängts. Vi har en verklighet där cementindustrin hotas av nedstängning, med samhällskris som följd, och där energibolagen nu är livrädda för de närmaste årens miljöprövningar av vattenkraftverken och för att de ska orsaka omfattande nedstängningar även där.

Miljöprövningarna har blivit ett byråkratiskt monster. Regeringen har tagit ett steg tillbaka och ägnat sig åt att titta på och hoppas att det nog inte ska bli så illa ändå. Detta är en ansvarslös politik som hotar såväl jobb och tillväxt som klimatomställningen.

Fru talman! Världen står inför stora utmaningar på klimatområdet. Förra året såg vi minskade utsläpp till följd av ett massivt efterfrågefall av sällan skådat slag på grund av covid. Men utsläppen minskade trots detta enbart med omkring 7 procent, och i år ser vi att utsläppen ökar drastiskt i linje med återhämtningen i världsekonomin.

För ett par år sedan kunde man nästan utropa kolindustrins slut – trodde vi. I dag ser vi att kolkraften växer i världen. Länder av avgörande betydelse, till exempel Indien, har inte längre problem med hur de ska fasa ut kolkraften. Deras problem är att de inte kan gräva upp tillräckligt många kolbitar tillräckligt snabbt för att hålla elektriciteten igång i hushållen dygnet runt. I stället tvingas de rotera på grund av brist på kolråvara.

Råvarubristen understryker hur grundläggande tillgången på billig fossilfri energi är för att det ska kunna bli någon omställning. För samtidigt som det byggs mer fossilfri energi än någonsin räcker det inte eftersom

detta bara delvis täcker ny efterfrågan. Den fossila energin ligger kvar på ungefär samma andel.

Fru talman! Svensk klimatpolitik saknar ofta kontakt med denna verklighet. I stället handlar debatten om att det utgör ett klimathot att sänka skatten på diesel något – ungefär som att det inte är tillräckligt att det är 3–4 kronor dyrare att tanka i Sverige än nere i Europa.

Diskussionerna borde handla mer om hur vi kan göra skillnad. Hur kan vi kombinera minskade utsläpp med hög tillväxt och bli ett föredöme för omvärlden? Stagnerad tillväxt och energikris är sannolikt inget som Kina, USA, Indien eller Ryssland tilltalas av och kan tänkas hämta inspiration från.

Diskussionen skulle kunna handla om hur vi kan stärka jordbrukets konkurrenskraft, hur vi kan börja bruka de där åkrarna som ligger i träda och hur vi kan tillverka klimatsmart mat i Sverige som kan försörja vår egen befolkning. Den skulle kunna handla om hur vi genom växtförädling och genteknik kan minska utsläppen från jordbruket och hur vi genom svensk industri och ökad export kan tränga ut produktion från andra länder och därmed minska utsläppen i världen. Och den skulle kunna handla om hur vi genom satsningar på forskning om och utveckling av kärnkraft kan bidra till att sprida denna fantastiska och miljövänliga teknik till fler länder.

Anf. 95 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Martin Kinnunen sa i sitt anförande att det är en lightbudget som gått igenom och att vi inte kan förvänta oss en fullständigt omarbetad budget. Men låt oss i detta replikskifte diskutera hur en sådan kan se ut. Med mindre än tio år kvar på oss att agera för att mota den klimatkris som vi är inne i drar Sverigedemokraterna nämligen ned miljö- och klimatbudgeten med över 9 miljarder kronor. Låt det sjunka in – 9 miljarder.

Ni ger sken av att värna vanligt folk och möjligheten att leva på landsbygden. Men ni förvägrar vanligt folk stöd för att ställa om. När ni tar bort Klimatklivet försvinner möjligheten att få stöd till laddpunkter. Och när ni tar bort möjligheten att få stöd när man köper en klimatbonusbil minskar ni förstås möjligheten att ställa om till elektrifiering.

Av de mer än 4 miljoner bilar som finns i Sverige drivs nästan alla med bensin eller diesel. Många av dessa fordon kommer att rulla på vägarna under hela 2020-talet och en del även efter 2030. Det behövs åtgärder för att även dessa fordon ska kunna bli fossilfria. Men när vi ställer om reduktionsplikt eller konverteringsstöd säger Sverigedemokraterna nej.

Vad är svaret, Martin Kinnunen? Hur ska vanligt folk i hela Sverige kunna ställa om med er politik?

Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att ledamöterna ska tala genom talmannen och inte använda orden ”du” och ”ni”.

Anf. 97 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för Marlene Burwicks replik. Nu blir det lite dubbla övningar här. Vi har ett budgetförslag som vi står bakom och ett som vi, tillfälligtvis i alla fall, har övergivit.

Men det är korrekt att vi vill se andra prioriteringar i statens miljöbudget. Det handlar mycket om att vi från Sverigedemokraternas sida står upp för det gröna folkhem som Göran Persson redogjorde för på sin tid. Det handlar om att alla ska med, på ett ansvarsfullt sätt. Vi ska inte ha världens dyraste diesel. Skogen ska växa; den ska inte skyddas i stora reservat. Där finns tillväxt, och där finns jobb. Vi ska inte ha någon elpriscock. Det är förorenaren som ska betala, men i dag ser vi att de privata hushållens elräkningar ökar med 100 procent. Det finns ingen rimlighet i detta.

Då kan man inte avveckla kärnkraft. Man kan inte subventionera olika energislag på det sätt som Socialdemokraterna har gjort med vindkraft, för vem ska betala för anslutningen av alla dessa enorma vindkraftsparker till havs? Det är en sanslös miljardrullning som kan vara på gång, och det är konsumenterna som kommer att få betala för detta på sina elräkningar. Det är inte ansvarsfullt.

Anf. 98 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att svaren från ledamoten uteblir om hur vanligt folk i hela Sverige ska kunna ställa om.

Ett av de bärande förslagen är att i den nuvarande klimatkrisen öka utsläppen från trafiken genom sänkta skatter på drivmedel. I stället för att ställa om förlänger Sverigedemokraterna vårt oljeberoende. Den stora delen av sänkningen går ju till bilisterna i storstäderna samtidigt som politik för glesbygden motarbetas.

Sanningen är också den att de satsningar på areella näringar som fanns i Sverigedemokraternas budgetförslag är helt borta i den lightbudget som nu ligger på riksdagens bord.

Min fråga till Martin Kinnunen, fru talman, är därför: Anser Sverigedemokraterna att Sverige ska ta klimathotet på allvar och leva upp till Parisavtalet?

Anf. 99 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna ser definitivt seriöst på klimatfrågan. Vi måste tillsammans bidra till att minska utsläppen i världen, men Sverige är inte avgörande här. Det är de utsläpp som skenar i den övriga världen som vi måste hitta sätt att minska. Då handlar det om satsningar på forskning och utveckling. Det handlar inte om att subventionera människors Teslaköp.

Elbilsrevolutionen är här, och det är inte vi politiker som vare sig leder den, styr den eller kan stoppa den, ens om vi vill. Människor kommer att efterfråga eldrift. När priserna är på rätt nivå kommer förmodligen de flesta människor att köra runt i en elbil. Vi behöver inte subventionera biltillverkarna i detta avseende. Satsningar måste däremot göras på effektiva åtgärder, som infrastruktur. Laddinfrastruktur är grundläggande för att skapa förutsättningar, men vi behöver inte rabattera Teslabilar.

Anf. 100 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Sverige är i grunden ett bra land att leva i, men i vissa delar går utvecklingen åt fel håll. När det gäller jobben, vården och tryggheten placerar sig Sverige på flera viktiga områden numera i Europabotten. Vi har bland de högsta arbetslöshetssiffrorna i Europa, vi har lägst andel vårdplatser per invånare i Europa och inte i något annat europeiskt land ser vi

en så tydlig ökning av det dödliga skjutvapenvåldet. Samtidigt är Sverige det tredje mest polislesa landet i Europa.

I vårt avlånga land behöver också förutsättningarna för att leva och verka utanför storstäderna förbättras. Den tidigare S-MP-regeringen har inte gjort det som krävs för att vända utvecklingen.

Vi kristdemokrater prioriterar annorlunda. Vi ser människorna bakom de dystra siffrorna. Vi ser patienten i vårdkön. Vi ser den arbetslöse som söker försörjning och en arbetsgemenskap. Vi ser familjer som upplever otrygghet i sina bostadsområden och som verkligen pusslar för att få ihop vardagen. Vi ser barn som har tappat gemenskaper och blivit stillasittande och inaktiva under pandemin. Vi ser de ensamma äldre och den stressade personalen i äldreomsorgen. Vi ser behovet av att livet på landsbygden ska fungera. Det är därför vi har lagt fram en gemensam budgetreservation som börjar vända utvecklingen inom några av de områden där det finns stora samhällsproblem.

För att få till stånd en verklig förändring krävs en ny regering, men vi vill redan nu göra vad vi kan för att påbörja de viktiga omprioriteringar som krävs. Det är omprioriteringar som ska bekämpa brottsligheten och ge fler vårdplatser och vård i rätt tid. Det är satsningar för mindre barngrupper, mer pengar till civilsamhället och prioriteringar som inte lägger en död hand över stora delar av Sveriges landsbygd.

Fru talman! Klimatomställningen är en av vår tids absolut viktigaste frågor att lösa. Utsläppsminskningarna måste påskyndas kraftigt om klimatmålen ska nås. Det är dock uppenbart att nödvändiga åtgärder för att tillräckligt snabbt minska utsläppen inte har gjorts. Åtgärder för en bättre miljö och lägre utsläpp kan gå hand i hand med jobbskapande och en stark ekonomisk tillväxt. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel.

Som vi har hört tidigare i debatten ska förearen betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik kan växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Om vi ska gå före som det goda exemplet måste vi gå före på ett sådant sätt att det lockar andra länder att följa efter. Det måste vara vår stora mission i omställningsarbetet.

Sveriges utsläpp av växthusgaser är mindre än 2 promille av världens samlade utsläpp. Om all mänsklig aktivitet i landet skulle upphöra i morgon skulle det alltså i stort sett inte märkas på de totala utsläppen. Därför måste vi i stället använda våra forskare, våra tekniker, våra uppfinnare – ja, alla våra upparbetade kunskaper – för att ställa om till en bättre värld med bibehållet välbefinnande och välfärd och med en fortsatt god tillväxt.

Fru talman! Det budgetförslag som vann majoritet i kammaren den 24 november i år är alltså tidernas största klimatbudget. Dock ska man inte alltid stirra sig blind på siffrorna utan se på vad som faktiskt ligger bakom dem. Om vi hade haft regeringens resurser och mer tid hade vi säkerligen gjort fler ändringar utifrån regeringens budgetproposition, men det är ändå ändringar som pekar på en riktning som jag nämnde i min inledning, en ny riktning som måste till för landet som helhet.

I omställningen till ett fossilfritt samhälle spelar elektrifieringen en nyckelroll. Majoriteten av Sveriges samlade utsläpp kommer från industri- och transportsektorn. Här vill branscherna gå före, och då måste vi ge dem de rätta förutsättningarna för detta. Vår elkris och de fruktansvärt höga elpriser vi nu ser lägger tyvärr stora hinder i vägen för detta. Dock ligger

inte just detta inom vårt utgiftsområde som vi debatterar här, men om inte dessa problem löses hjälper det inte vad vi lägger in för satsningar på elektrifiering i budgeten för allmän miljö- och naturvård, utgiftsområde 20.

Vi är i Sverige i stort behov av satsningar på fossilfri laddnings- och tankningsinfrastruktur för bland annat bilar och lastbilar för att kunna ställa om transportsektorn till fossilfritt. Om vi ska få fler att välja elbil måste vi alltså bygga ut laddinfrastrukturen kraftigt.

När det gäller försäljning av elbilar noterar vi att vårt grannland i väster, Norge, har gått före och att försäljningen av nya elbilar där tidigare har legat högt över Sveriges. Man har gett de bilister som kör elbil många fördelar jämfört med övriga. Nu är det så pass många som har köpt elbil att man har varit tvungen att ta bort vissa fördelar, vilket leder till att fler börjar se om sitt hus igen och fundera på vilken drivkälla de ska ha.

Under förra sommarens semestertider var det vid vissa laddningsstationer på norska Sørlandet väntetid på tio timmar för att ladda sin elbil. Den typen av flaskhalsar kan vi inte ha om vi ska få fler att välja elbil. Det är inte så att man kör bil av ideologiska skäl och därmed kan godta så långa väntetider. Man kör bil för att ta sig från punkt A till punkt B, och då måste det fungera. I vårt budgetalternativ avsätter vi mer medel än regeringen för att ge stöd till fossilfri laddnings- och tankningsinfrastruktur, ett stöd som ska vara teknikneutralt.

Vidare behöver vi ta nya tag och större steg när det gäller att ställa om för de tyngre transporter. Därför måste vi snabbt ta steg mot och hålla fokus på regionala nätverk och sammanhängande stråk mellan Sveriges större städer, där de flesta transporter går. Stödet ska även här vara teknikneutralt och ska bland annat kunna användas för el, elvägar och vätgasstationer.

Fru talman! Satsningar på storskalig utveckling av teknik för att fånga upp och lagra koldioxid, CCS och bio-CCS, är effektiva sätt att bidra till att reducera utsläppen. Tekniken har väldigt stor potential och bör därför byggas ut. Tyvärr har regeringen inte svarat upp mot detta på den nivå som behövs.

Återhållsamheten i anslagen när det gäller omvända auktioner riskerar att driva upp priserna på ett olyckligt sätt, och därmed kan potentialen inte utnyttjas fullt ut. För att i stället växla upp detta arbete utökar vi anslagen rejält till Energimyndigheten så att de kan förbereda för en utökad användning av bio-CCS samt se över hur CCS i stort kan implementeras i Sverige. Företagen väntar, men regeringen låter vänta på sig när det gäller svaren.

Slutligen, fru talman, vill jag förstås ägna lite tid åt skogen och Skogsutredningens förslag. I går hade vi debatt här i kammaren kring EU:s skogsstrategi. Jag ondgjorde mig då över EU:s klåfingrighet när det gäller hur den svenska skogen ska skötas och brukas. I dagens debatt är det snarare inhemska faror som lurar, inte minst i de förslag som Skogsutredningen presenterade, ivrigt påhejad av några partier i Sveriges riksdag.

Ska hela Sverige fungera är en av förutsättningarna att fler jobb skapas i de gröna näringarna. Det handlar om att förutsättningarna för företagande och handel och konkurrenskraft ska stärkas så att fler jobb skapas. Ju fler produkter som kan märkas med ”Made in Sweden”, desto bättre är det ur många perspektiv, inte minst ur ett miljö- och klimatperspektiv.

Skogsindustrin är Sveriges största nettoexportör, och den branschen, om någon, bidrar till omställningen, om vi nu vill ha en omställning på riktigt.

Budgetpropositionens förslag om att öka anslagen med över 2 miljarder för att genomföra Skogsutredningens förslag om att undanta stora arealer fjällnära skog från att brukas har vi tagit bort. Redan i dag är 57 procent av den fjällnära skogen skyddad. Dessutom står Skogsutredningens förslag i direkt konflikt med den ökade efterfrågan på skogsråvara som behövs för att ställa om, på riktigt.

Politiken ska inte vara den part som hotar Sveriges möjligheter att nå klimatmålen. I stället för att undanta mer skog från brukande och på så sätt straffa vanliga hederliga skogsägare bör staten se till att sköta den skog man redan har exproprierat på olika sätt. Om skog ska skyddas ska det ske på frivillig väg. I Norge hade man liknande konflikter som vi har här kring skogen fram till dess att man gick över till att skydd av skog ska bygga på frivillighet. Då blev konfliktnivån en helt annan. Den gick ned till ett minimum, och parterna är nöjda med sakernas tillstånd. Dit bör vi också komma, men ska vi komma dit är det tydligt att det behövs en ny regering.

Fru talman! Jag vill önska talmannen, talmanspresidiet, kammarkansliet, kansliet i miljö- och jordbruksutskottet och kollegorna i miljö- och jordbruksutskottet en riktigt god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 101 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Jag tror att många svenskar just nu tänker på vad de ska köpa för julklappar. I år tror jag att det är många som funderar mer på klimatet när de vill handla. Kanske vill man köpa färre saker, eller så kanske man vill undvika saker av plast och produkter som är tillverkade av fossila råvaror.

Jag vill i alla fall ha mer klimatsmarta produkter, också från skogen. Jag vill ha mer trähusbyggnation. Jag vill ha kläder av skogsråvara. Jag vill ha smartare förpackningar med mera. Men jag vill inte att de produkterna ska vara tillverkade av utrotningshotade arter eller att de ska tillverkas på bekostnad av utrotningshotade arter. Jag vill att det ska vara gröna produkter rakt igenom. Det är också skälet till att vi måste se till att vi har ett bättre arbete för den biologiska mångfalden i Sverige.

Dagens skogsbruk är inte hållbart, och samhällets fastställda miljömål Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv uppnås inte. I dagsläget är cirka 1 800 skogslevande växt- och djurarter upptagna på rödlistan över hotade arter. Det finns brister i efterlevnaden i fråga om slutavverkningar. Sverige behöver en skogspolitik som tar hänsyn till klimatförändringarna och som motverkar klimatkrisen och naturkrisen.

Miljöpartiet eftersträvar en skogspolitik med höga ambitioner för skydd av områden, för att bevara växt- och djurarter och för att bevara den mest värdefulla naturen. Som miniminivå behöver vi följa beslut som tas inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald.

Genom Nagoyaprotokollet har Sverige förbundit sig att hållbart förvalta områden som används till skogsbruk, så att bevarande av biologisk mångfald garanteras. Vi kan konstatera att vi inte har lyckats, men vi har arbetat hårt för att förbättra oss. Tyvärr finns det partier här i riksdagen som har satt allvarliga käppar i hjulet.

En av Miljöpartiets mest prioriterade frågor är att skogsägare som bidrar i naturvårdsarbetet och som skyddar skog och sköter naturvårdsskogarna ska få en bättre och rimligare ersättning. Vi behöver avsätta mer medel till naturvärdesinventeringar och rådgivning till skogsägare och använda statlig bytesmark, så att skogsägare kan fortsätta bedriva skogsbruk samtidigt som de allra mest värdefulla gammelskogarna och skogarna med höga naturvärden sparas.

Vi vet att det är 700 skogsägare i Sverige som väntar på ersättning för naturreservat som de redan frivilligt har gjort avtal om med myndigheterna. Det fanns pengar i den rödgröna regeringens budget för att de skulle få sin ersättning.

I regeringsställning har Miljöpartiet bidragit enormt mycket. Jag måste få nämna klimatlagen och satsningar på allt från cirkulär ekonomi till mer naturvård. Precis som Lorentz Tovatt sa tidigare i debatten har Miljöpartiet ökat anslagen från 5-miljardernivån till 20-miljardernivån. Om man ska kunna genomföra ett skydd av fjällnära skogar – om skogsägarna vill och när skogsägarna vill – i enlighet med den inriktning som skogspropositionen har måste pengarna finnas. De finns inte i den budget som vi diskuterar här i dag. De är uttraderade av klåfingriga moderater, sverigedemokrater och kristdemokrater, som tror att man stärker äganderätten genom att ta bort ersättningar som ska gå till skogsägare.

För att stärka ägarnas rättigheter ger man ersättning för de naturvårdstjänster som de bidrar med i skogsbruket. Det gynnar varken skogsvården eller naturvården att ta bort pengar till skogsägare. Det stärker inte svenskt skogsbruk, och det stärker inte möjligheterna att exportera svenska skogsprodukter i framtiden. Konsumenterna vill köpa miljövänliga produkter för att de är klimatsmarta men också för att de klarar av målen för den biologiska mångfalden.

Fru talman! Jag vill önska hela talmanspresidiet god jul. Jag vill också önska god jul till kammarkansliet och till vårt fina kansli i miljö- och jordbruksutskottet och naturligtvis till alla mina kollegor i utskottet.

Jag har en önskan för nästa år, 2022: att vi räddar ålen. Vi kan börja redan nu till jul. Ålen är en utrotningshotad art. 98 procent av den europeiska ålen har försvunnit. Det är fisket och vattenkraften som är de riktigt stora problemen. Ålen måste fredas, och den bör inte finnas på julfbordet. God jul!

(Applåder)

Anf. 102 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det känns som en déjà vu från i går kväll. Jag kan i alla fall börja med att lova Maria Gardfjell att jag inte ska äta ål i jul, men det är av helt andra skäl än kanske de Maria Gardfjell tänkte sig.

Det var ganska många saker att ta tag i här. Jag vill börja med något av det första som Maria Gardfjell tog upp. Hon vill gärna köpa julklappar tillverkade hållbart, gärna av trä. Vi ska bygga mer i trä, absolut. Vi ska göra kläder av trä och kanske smarta förpackningar också. Men samtidigt ska vi skydda mer och mer.

Jag har tidigare i talarstolen citerat min gode vän Nalle Puh, dock på norska. Eftersom jag bor där jag bor har jag även läst en del Nalle Puh på norska. När han får frågan om han vill ha ”håning” eller mjölk till midagen säger han: Ja tack, bägge delarna! Det är också vad Maria Gardfjell

säger här. Vi ska göra mer av skogen och använda skogen till kläder, till byggnationer och till att ersätta fossil plast. Samtidigt ska skogen skyddas. Ja tack, bägge delarna!

Hur går den här logiken ihop, Maria Gardfjell? Hur ska vi få till detta när vurmen att skydda alltmer skog är så stor?

Anf. 103 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Ingen är gladare än jag över att Kjell-Arne Ottosson inte ska ha någon ål på julbordet. Det tackar vi för. Och Nalle Puh är också en av mina husgudar och kul att läsa, faktiskt.

Jag vill säga att svaret på Kjell-Arne Ottossons fråga är att vi i Sverige behöver en cirkulär bioekonomistrategi. Vi har ingen strategi på plats ännu. Vi har hållit på och diskuterat den länge. Det var också en del som fanns med i januariavtalet. Vi har olika åsikter.

En av de linjer som Miljöpartiet driver är att få en betydlig betoning på det cirkulära. Genom att öka andelen långlivade produkter bland sådant som tillverkas av trä kommer vi också att ha en större mängd råvara som kan cirkuleras. Den kan återvinnas, och på så sätt kan vi maximera uttaget av det som vi faktiskt avverkar från skogen, så att man inte slösar bort det för tidigt i produkternas livslängd.

Man kan ta prima trävirke och göra dasspapper av det direkt. Då har det en väldigt kort livslängd. Men man kan också först bygga hus och använda träet till mer långlivade produkter innan det i ett senare skede blir dasspapper. På det sättet ökar vi mängden tillgänglig råvara för våra industrier.

Samtidigt behöver vi ett hållbart skogsbruk, och framför allt behöver vi ett skogsbruk där återväxten är god.

Anf. 104 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska inte ta upp den diskussion vi hade i går om dasspapper, för att använda Maria Gardfjells uttryck. Den låter jag ligga.

Jag är helt enig med Maria Gardfjell när det gäller det cirkulära och en bioekonomistrategi. Absolut, det är jättebra. Men här får jag ändå inte matematiken att gå ihop.

Den andra del som jag tänkte ställa en fråga om är äganderätten. Jag noterar en del skrivningar som kommer från Miljöpartiet där man ofta jämför äganderätten med pengar. Men äganderätt handlar ju inte om pengar i första hand. Ägande- och brukanderätt handlar just om ägande- och brukanderätt.

Det man äger förvaltar man och brukar man efter bästa förmåga. Det är äganderätt – inte att staten pekar med hela näven och säger: Detta får du inte göra, men du får en slant! Det är inte äganderätt; det är ersättning. Och ersättning behöver absolut utgå.

Äganderätten är med i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Äganderätten är med i Europakonventionen. Äganderätten är med i den svenska grundlagen. Jag tycker att Miljöpartiet gång efter gång visar ett väldigt liberalt förhållande till äganderätten när det är en så pass viktig sak som ändå finns med i dessa viktiga handlingar.

Tar Miljöpartiet inte äganderätten på allvar när man bara talar om att det handlar om ersättning? Äganderätt handlar inte bara om ersättning; det handlar om att du ska få bruka det som du har, har ärvt, fått eller köpt. Det

kanske har gått i generation efter generation, och du har skött det i år efter år för att du ska få avverka och få avkastning. Helt plötsligt rycks mattan bort. Men du får lite ersättning. Är det äganderätt, Maria Gardfjell?

Prot. 2021/22:45
14 december

-----
*Allmän miljö- och
naturvård*

Anf. 105 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Äganderätten är grundlagsskyddad. Miljöpartiet anser absolut att äganderätten är viktig. Men äganderätten är inte oinskränkt.

Skogsutredningen tar upp äganderätten på ett väldigt bra sätt och går igenom i detalj hur äganderätten påverkas.

Vi har också lagstiftning som vi har beslutat om här i Sveriges riksdag, bland annat miljöbalken. Den påverkar hur skogsägare ska bruka sin mark. Äganderätten är inte oinskränkt. Allemansrätten är också grundlagsskyddad.

Skogen ska räcka till mycket. Skogen ska räcka till alla de produkter som vi har pratat om, och skogsbruket är en viktig näring i skogen.

Men skogen är också viktig för besöksnäringen, för rennäringen, för friluftslivet och för många andra syften. Den är viktig för att producera andra typer av produkter. I Finland har man skogar där man producerar råvaror till läkemedelsindustrin. Där avverkar man inte skogen utan kan ta ut vissa typer av produkter från skogen.

Det behövs ett mer variationsrikt skogsbruk i Sverige där vi får större nyttor, större klimatnytta och mer produkter. Allra viktigast i det är alla de människor som bor i Sverige och som har en relation till skogen, men också skogsägarna. De 300 000 skogsägarna är oerhört viktiga för Sverige, för jag tror att med ökad lönsamhet, med ökande stöd för naturvården och med ett mer hållbart skogsbruk som är klimatanpassat kommer skogsägarna också att vara en viktigare del i kampen för ett räddat klimat.

Anf. 106 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det blir möjligen lite upprepning i debatten. Maria Gardfjell talade så fokuserat om skogspolitiken, och den tänkte jag också uppehålla mig vid.

Jag kan först konstatera att det måste smaka lite konstigt i munnen på en miljöpartist att prata äganderätt, för det tror jag inte har hänt tidigare i den här kammaren. Jag får hålla med min kollega i det tidigare replikskiftet om att det är uppenbart att vi definierar äganderätt på väldigt olika sätt.

Rätten att få ersättning när staten tar någonting ifrån dig borde vara ganska grundläggande, men det är inte detta som är att värna äganderätten. Att värna borde vara att se vad de över 300 000 privata skogsägarna bidrar med redan i dag i produktion i skogsbruket men också när det gäller naturhänsyn och bejaka det och låta det få fortsätta. Det är ju verklig äganderätt.

Jag kan också konstatera att det är ett väldigt fokus på de här 2 miljarderna, men man låtsas inte om att det finns 1,7 miljarder i budgeten för att skydda ytterligare natur. Men någonstans måste det väl ändå finnas en hejd på ambitionerna att ta bort skog ur produktion?

Maria Gardfjell talade sig varm för att bygga hus och så vidare. Men sanningen är att den här politiken inte går ihop hur mycket man än pratar om återanvändning, återbruk och vad det nu kan vara.

Ska vi fasa ut det fossila kommer vi att behöva fler produkter från skogen. Då kommer vi att behöva ett skogsbruk.

Redan i dag är mellan en fjärdedel och en tredjedel av all skog undantagen från bruk på olika sätt. Hur mycket vill Miljöpartiet att det ska öka med? Skogsutredningen föreslog att en yta motsvarande hela Västmanland skulle undantags från bruk. Miljöpartiet har tidigare sagt att den skyddade skogen måste dubbleras. Hur stora arealer vill Miljöpartiet ta ur bruk, och finns det någon övre gräns egentligen?

Anf. 107 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag sa i mitt anförande att Miljöpartiet eftersträvar en skogspolitik med höga ambitioner när det gäller skydd av områden med värdefull natur. Som miniminivå behöver vi följa de beslut som tas inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald och de beslut som fattas i EU och i Sverige som styr oss, helt enkelt.

Där är vi inte i dag. Vi ligger på en 5-procentig nivå ungefär av formellt skyddad mark. De siffror som Jessica Rosencrantz hänvisar till är därför mer tagna ur luften – ett slags servettskiss för skydd av vår natur kanske.

När det gäller frågan om hur mycket Miljöpartiet vill skydda och hur mycket man behöver pengar till tycker jag att det som Jessica Rosencrantz sa om att det är grundläggande att skogsägare får ersättning när de bidrar till naturskyddet var väldigt bra. Men om det är så grundläggande förstår jag inte varför man tar bort 2 miljarder kronor ur budgeten när dessa pengar skulle gå till denna grundläggande rättighet att få ersättning.

När det gäller fjällskogarna har vi domstolsbeslut på att staten måste betala ut ersättning till skogsägare om de inte får avverka. Dessa domslut gör att vi behöver ta höjd i statens budget för att faktiskt kunna betala ut dessa ersättningar. Det är just därför som dessa 2 miljarder behövs.

Anf. 108 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det är just därför som vår budget innehåller exakt samma anslag som budgetpropositionen för att ersätta markägare som nekas avverka fjällnära skog. Det är exakt samma anslagsnivå.

Fru talman! Det är inte konstigt att allt fler skogsägare är, som Maria Gardfjell uttrycker det, intresserade av att ingå avtal med staten när de gör det under galgen. De vet att alternativet är att staten gör det ändå.

Vi tror i grund och botten att det finns alla möjligheter för privata skogsägare att bedriva naturvård under frivilliga former i sitt eget skogsbruk – produktion och naturhänsyn hand i hand.

Jag tycker att det är intressant att även om Miljöpartiet i sina anföranden låter som att det är otroligt viktigt med skogsbruk landar man ändå i slutsatsen att det är överordnat allt att skydda mer, inte att hitta sätt att kombinera detta.

Vi vet att ett antal av våra miljömål i dag är orealistiska så till vida att om man skulle uppnå dem som de är skrivna skulle det i princip innebära att vi måste upphöra med allt skogsbruk.

Den som menar allvar med att säga att vi ska värna båda dessa perspektiv kan därför inte ha som enda lösning att vi ska ta ifrån privata skogsägare deras mark och att staten ska sköta det bättre, vilket staten för övrigt inte gör. Vi har sett rapporter från både Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket om att skyddade områden inte underhålls. Det om något hade man behövt lägga resurser och tid på, alltså att faktiskt se till att ta hand om skyddade områden.

Som det är just nu skyddar staten alltmer. Det är ett enormt fokus på kvantitet och att skydda ytterligare arealer men inte på att ta hand om de naturvärden som redan finns i dessa skyddade områden. Detta gör att de så småningom förfaller. I värsta fall kan granbarkborre och annat spridas till närliggande privata markägare.

Tyvärr, det låter väldigt falskt när Miljöpartiet säger att man både vill värna skogsbruket och skydda så mycket mer skog. Det kommer inte att funka.

Anf. 109 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med Jessica Rosencrantz. Miljöpartiet får tala alldeles för lite om skogsbruket. Det är otroligt viktigt att vi gör det därför att vi behöver ha ett hållbart skogsbruk. Vi behöver ha mer hyggesfritt skogsbruk och fler brukningsmetoder som är mer naturnära.

I vissa delar av Norrland behöver vi ha lite glesare tallskogar med mer lav, så att rennäringen gynnas mer. Vi behöver ha ett anpassat och ett adaptivt skogsbruk. Det behöver vi i Miljöpartiet prata mycket mer om eftersom det är många som har fått uppfattningen att vi inte vill ha något skogsbruk alls. Det är fel. Däremot vill vi också se till att gammelskogar, urskogar och de absolut finaste biotoper som finns i de svenska skogarna skyddas. Det vill vi göra på ett effektivt och bra sätt.

I den överenskommelse som vi gjorde med Socialdemokraterna och Centerpartiet om skogspropositionen var själva poängen att göra detta tillsammans med markägarna – att inte arbeta med tvång som metod. Faktum är att svenska myndigheter inte har gjort det fram till nu heller. Överenskommelser har varit det allra vanligaste.

Men vi sätter också fingret extra på att skogsägarna inte ska behöva bli av med sin mark och ge den till staten utan att de ska kunna fortsätta att behålla och äga sin mark trots att de får pengarna. De kan också få bruka skogen, ta ved och ta virke för att bygga ett litet hus.

Detta är nya former för naturvärden som har tagits fram i de förhandlingar som vi har haft med Centerpartiet, och de borde bejakas och inte förkastas.

Anf. 110 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det finns en del saker som jag skulle vilja reda ut med ledamoten Gardfjell. Till att börja med talar man ofta från Miljöpartiet om det ohållbara skogsbruk som vi har i Sverige. Det talas sällan om vad det är som är ohållbart. Om man anför att det svenska skogsbruk som vi har i dag – ett av världens mest hållbara, om inte det mest hållbara, i världen – är ohållbart får man också förklara varför.

Alla nyckeltal går åt rätt håll oavsett om vi pratar om frivilligt eller formellt avsatt skyddad mark eller om vi pratar om dödved. Kollar vi på rödlistade skogslevande arter är det ytterst få som får ett sämre läge. Några är sällsynta antingen för att stammen är liten eller för att det är en art som är sällsynt just i Sverige, även om det finns populationer på andra håll i Europa.

Vad är det som är så ohållbart? Detta är man alldeles för dålig på att tala om. I stället snackar man slentrianmässigt ned ett av de mest hållbara skogsbruken i världen.

Den andra delen har jag redan tagit upp. Den rör just den budgetpost som vi faktiskt talar om som har höjts år efter år. Frågan är varför just den måste höjas år efter år. Vi är helt överens om att folk som får sin mark tagen i anspråk för naturreservat ska ha ersättning. Men håller inte ledamoten Gardfjell med om att det vettigaste systemet är att man innan man skapar naturreservat vet att man har pengarna, att man har en skötselplan och att man har en finansieringsplan för hur detta ska skötas på lång sikt?

Som vi har talat om tidigare blir inte miljötillståndet bättre bara för att vi formellt skyddar någonting. Det handlar om vad vi gör med det. Frågan är varför denna budgetpost ska höjas.

Sist men inte minst upprepar Miljöpartiet ofta ett monumentalt sakfel som vi måste ta tag i. Det är inte så att någon gör dasspapper av prima virke. Det finns inte en aktör som gör det. Dasspapper gör vi av massaved som vi får ut från skogsbruk. Vi gör inte bara dasspapper, vi gör en herrans massa annat – kläder, wettextrator och så vidare. Men det finns ingen som kan torka sig i häcken med en gammal träkåk.

Anf. 111 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Detta är en rolig debatt, tycker jag. Man måste få skratta lite. En och annan ek kanske har blivit dasspapper trots allt.

När det gäller det ohållbara skogsbruket är jag faktiskt lite ledsen över att Magnus Ek inte var med i debatten i går som vi hade här i kammaren då vi pratade om EU:s skogsstrategi. Jag tog upp tre exempel på varför det svenska skogsbruket just nu har oerhört stora problem när det gäller hållbarheten.

Det ena är återväxten. Vi har fått rapporter under hösten från Skogsstyrelsen som visar att det är oerhört stora arealer av ungskogarna i norra Sverige som håller på att dö. Det handlar om törskatesvampen men också om ett tiotal andra skadesvampar. Dessutom finns det naturligtvis problem med älgskador och en del annat.

Att vi har ett så omfattande återväxtproblem är ett gigantiskt problem för skogsbruket. Det som sägs i den rapport som myndigheten har kommit med är att man inte kan fortsätta med de metoder som används i skogsbruket för att åstadkomma och klara av detta, utan det kommer att krävas andra åtgärder. Det som man pratar om är att man helt enkelt får driva upp löv i dessa områden för att se om det kommer någon skog över huvud taget. Detta är inte hållbart.

En annan sak som inte är hållbar tas upp i en rapport som vi nyligen fick från MSB och Skogsstyrelsen och som visar att vi får enorma problem med skred, ras och översvämningar på grund av skogsbruket. Detta handlar om miljardbelopp. Det är inte hållbart.

Anf. 112 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Då kan man fråga sig hur skadorna tas om hand. Vi vet ju att vi har ökade skogsskador.

När det gäller betesskador har vi problemet att Maria Gardfjells kollega förra året, i en liknande debatt här i kammaren, hävdade att jakt var moraliskt ohållbart och något vi inte skulle ägna oss åt – vargen kunde väl sköta vildsvinsstammen. Den typen av inlägg hjälper oss inte med problemen. Det vi har att göra är i stället att se till att vi faktiskt får sköta vår skog efter

eget huvud, för får vi göra det klarar vi av att ta itu med de skador som uppstår.

Förutom det Maria Gardfjell själv nämnde har vi till exempel granbarkborreskadorna, där vi vet att vi ibland har problem att få plocka bort den skog som är skadad. Vi vet också att det blir värre för att länsstyrelserna och de som förvaltar naturreservaten är för långsamma med att plocka bort skogsskadorna, så att vi får ökade skador på grund av det. Det finns ingenting i de förändringar som Maria Gardfjell och Miljöpartiet anför att vi skulle behöva göra som hade underlättat de här problemen, utan de hade tvärtom gjort dem värre.

Det är detta som är problemet när vi slentrianmässigt hävdar att det svenska skogsbruket är ohållbart: Vi kollar inte på sakförhållandena. Varje gång vi flyttar bort makten från dem som brukar skogen – de som lever med skogen och vet hur den ser ut – förlitar vi oss på att det ska finnas en tjänsteman någon annanstans som vet bättre. Och tro mig, fru talman: Det gör det inte. Det är bara att kolla på sakförhållandena.

Även om vi skulle vilja att tjänstemännen tog itu med detta har de inte resurserna till det och kommer aldrig att kunna ha det. Det här är ett för stort och för skogsrikt land för att vi ska kunna delegera makten över brukandet till en liten skara tjänstemän vid statliga myndigheter. Det måste vara så att vi värnar frihet under ansvar, inte bara för skogsbrukarna och inte bara för att vi ska klara klimatomställningen utan också för att vi faktiskt ska klara av att bibehålla naturvärdena.

Anf. 113 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag vill med bestämdhet hävda att skogsägarnas kunskap är viktig. De allra flesta skogsägare har till exempel kunskap om var de har skog, hur skogen ser ut, när de tänker avverka den och sådana saker. Det är dock inte så att alla skogsägare har kunskap om allt som rör deras skogar. Till exempel är det inte så att jag som skogsägare eller Magnus Ek som skogsägare vet exakt om vi har någon utrotningshotad liten lav i våra skogar.

Jag är oerhört tacksam över att vi i Centerpartiets, Miljöpartiets och Socialdemokraternas förhandlingar kom fram till att det behövs rådgivning till skogsägare. Det behövs naturinventeringar, som myndigheterna gör, och det behövs rådgivning så att skogsägarna får den kunskapen och kan ta till sig den när de ska ta viktiga beslut om till exempel skydd av natur, skötsel av skog eller om de ska göra vissa typer av insatser i skogsbruket för att skydda naturen.

De pengar till rådgivning till skogsägare och skydd av natur som faktiskt fanns i den här budgeten är borta nu. Det är på grund av att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna lade fram en budget som Centerpartiet indirekt stödde.

Anf. 114 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Vi har lyssnat till en spänstig debatt, stundtals rolig, där de olika partierna har kunnat presentera sina budgetförslag gällande de frågor som rör klimat, miljö och natur.

Att uppfattningarna går isär kanske inte förvånar, men i betänkandet finns det faktiskt ett avsnitt där vi är överens över partigränserna. Det är när det handlar om att analysera och se på regeringens resultatredovisning,

vilket gäller redovisningen för 2020. Nu har vi även representanter från näringsutskottet i kammaren, och det här är faktiskt en uppföljning som regeringsformen ålägger *alla* utskott att göra. Men inom miljö- och jordbruksutskottet har det varit tradition att man åberopar och berättar lite om den i samband med att vi diskuterar budgeten.

Syftet med uppföljningen är framför allt att vi ska kunna analysera och se huruvida regeringen har verkställt det vi har efterfrågat och om de satsningar som har gjorts faktiskt har haft effekt. Det finns alltså en god tanke. I miljö- och jordbruksutskottet är det, precis som i andra utskott, en särskild grupp som har haft till uppgift att hantera detta.

I år har vi tittat särskilt på fyra områden. Det finns i Sverige 16 miljö-kvalitetsmål, och vi har granskat 4 av dem lite extra. Det är nämligen dessa mål som faktiskt styr politiken på miljö- och naturområdet, och det fattades beslut om dem redan 1999. Det var ett modigt beslut – och ganska framsynt. I dag talar vi mycket om Agenda 2030, men detta är fortfarande det som vägleder den svenska politiken.

Trots det jag säger om att det var framsynt visar detta också hur trögt det går, för av de 16 olika målen är det 14 mål vi inte når. Det är en utmaning vi måste ta oss an och faktiskt försöka lösa. Det finns även 9 tidssatta delmål som skulle ha varit färdiga och införlivade i verksamhet 2020. Av dem nåddes bara 4, det vill säga mindre än hälften. Det är inte ett jättebra facit för oss.

Det finns några utmaningar som vi måste ta oss an men som ändå ger en positiv bild av att vi är på väg. Det gäller bland annat den avancerade reningen av avloppsvattnet, där vi ser tendensen att läkemedel minskar i utsläpp som går ut i vatten och miljö. Det är bra.

En annan fråga som vi måste ta lite mer ansvar för är förorenade områden. Då tittar man särskilt på dem som bedöms vara av stor risk för mänskliga och miljö, och där ser man att det av de kända objekten – det är 9 000 i dag – är 73 procent som återstår att gå på. 73 procent!

Vi ser att antalet inrapporterade fynd av invasiva främmande arter har fyrdubblats sedan 2019. Dessvärre ser vi också att andelen brukad åkermark, liksom antalet betande nötkreatur och får, minskar – och att minskningen fortsätter.

Min talartid är slut, men jag ska säga att det vi särskilt vill fokusera på och föra vidare är att vi måste bli mycket mer resultatorienterade. Vi ska inte bara redovisa och titta på åtgärder utan faktiskt se vad som har effekt och vad vi tror är gynnsamt. Vi behöver även ha mycket mer av en helhetssyn, för dessa 16 nationella miljömål går många gånger på tvärsen. Där måste vi bli duktigare på att prioritera och prata med varandra.

Som sista ord, fru talman, vill jag rikta ett stort tack till alla i utvärderingsgruppen, som med stort engagemang tar sig an de här frågorna.
(Applåder)

Anf. 115 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Jag ska bara prata om skog, för Martin Kinnunen från vårt parti har redan pratat om utgiftsområdet Allmän natur- och miljövård för SD:s räkning.

Vi har världens mest hållbara skogsbruk i Sverige, kanske tillsammans med Finlands. Det kan vara bra att i alla fall hålla i minnet. Det måste finnas ekonomi, men det måste också finnas miljövård – och det måste

finnas sociala funktioner. Vi har en allemansrätt; vi plockar bär, vi plockar fisk ur sjöarna om fisket går bra för oss, vi jagar och vi promenerar.

Vi förmår ändå att behålla våra arter i skogsbruket. Vi har nästan inga arter som dör ut på grund av skogsbruk, och de som gör det finns faktiskt längst ned i den sydligaste delen av landet och är arter som är knutna till ekar och andra lövträd. Det är inte arter i norra Sverige. Allra minst är det arter nära fjällen, för där har vi enorma skyddade områden. Det är det område i Sverige där vi har flest skyddade skogar, och det har vi haft ända sedan 1909 då de första nationalparkerna inrättades i vårt land.

Tidigare i debatten nämndes att 57 procent av skogarna i det här området redan är skyddade. 62 procent av landets formellt skyddade skogar återfinns i det här området. Kvar finns alltså en mindre mängd skogar som inte är formellt skyddade men som nästan alltid nekas avverkningsrätt. Det är anmälningsplikt på avverkning och tillståndsplikt på mycket i det här området, så det är väldigt svårt att få avverka.

Vi skulle vilja se över reglerna för hur vi ska ha det med de olika kriterierna för skydd av natur, för det känns som att en skogsägare inte i förväg har möjlighet att gissa om han kommer att få avverka eller inte. Just i det här området verkar det ofta vara så att man inte får det, trots att det är där vi redan har mest skyddat. Det är inte särskilt bra.

Om vi skulle ha genomfört förslaget som fanns i Skogsutredningen skulle alltså ytterligare ett jättestort område skyddas i det område där vi har skyddat mest skog. Det är mycket svårt att förstå vilken art som skulle tjäna på det. Det finns ingen art som skulle hindras att dö ut till följd av det. Prio borde ha legat någon annanstans, och jag kommer att återkomma lite grann till det.

Men vad händer om man tar ned det allra sista? Dessutom har Naturvårdsverket, i väntan på en proposition som man trodde skulle ha godkänts om Skogsutredningens förslag om det här jättereservatet, redan gjort preliminära uppgörelser med några skogsbolag för att de ska avstå från sin skog där och få annan skog på annan ort. Dessutom har man gjort uppgörelser om markbyten med allmänningsskogar som gör att de slutar att bruka där men får ny skog på annan ort.

Det innebär att de skogsägare som blir kvar där uppe kommer att ha mycket svårare att hitta planterare, skördarentreprenörer och skotarentreprenörer. Sannolikt kommer det inte att finnas något sågverk där, vilket gör att de får svårare att hitta marknad. De kommer också att ha svårare att hitta lastbilar. Det kommer inte att vara lönsamt längre. Vi tycker att det här är helt fel fokus.

Den fungerande bygden är jätte viktig för turismen. En fungerande bygd innebär att det finns bönder som fortfarande brukar sin skog och att det finns betesmarker och åkrar.

Jag stod här en gång – jag tror att det var för ett år sedan, innan den här debatten hade kommit igång riktigt – och berättade om Snorre Sturlasson som skrev på 1230-talet om hur Olof den helige reste genom Jämtland och togs emot av skandinaviskpråkiga personer. Det är en väldigt gammal bygd, och den är värd att bevara.

Det finns mycket större hot mot de öppna, brukade landskapen i det här fjällnära området än mot skogen som redan är det mest skyddade vi har. Jag har svårt att se meningen med det.

Mycket är redan sagt i dag, och jag vet inte om jag ska fortsätta så länge till. Jag antar att det intressantaste blir debatten. Jag tror kanske att jag ska sluta här, men jag skulle vilja lägga till något om södra Sverige.

Vad som verkligen behövs är att vi ser över, och här tror jag att vi är ganska överens, naturvårdsavtal där man varje år kan få en utkomst som skogsägare för att sköta sin skog lite annorlunda, inte minst för att skydda ädellövskog och lövträd.

Vi kan titta på vilka arter som faktiskt har dött ut. Maria Gardfjell från Miljöpartiet talade om 1 800 rödlistade arter. Det betyder att vi har 1 800 arter som man anser vara sällsynta. Sannolikt har de allra flesta av dem alltid varit sällsynta i Sverige och kommer alltid att vara sällsynta. Det är inte fattigdom i naturen att ha rödlistade arter, utan det visar att vi fortfarande har de här sällsynta arterna.

Det intressanta är vilka arter som har dött ut, och då kan vi konstatera att mellanspett och svart stork är skogsarter i barrskogsområdet som har dött ut eller i alla fall kommit och gått och för närvarande inte häckar i Sverige. Resten av de utdöda skogslevande arterna är sådana arter som levde i Blekinge, Halland, Skåne och i viss mån på Gotland.

Det här problemet är ett icke-problem. Om man hittar akut hotade arter på en mark måste man naturligtvis vänta med avverkningen och tänka ut vad man ska göra åt det. Men det är en helt annan sak än att skydda jättemråden där vi redan har jättestor och skyddad areal.

God jul till er alla – till riksdagens kansli, till MJU:s kansli och till alla kollegor!
(Applåder)

I detta anförande instämde Runar Filper (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

Näringsliv

§ 13 Näringsliv

Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 116 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Det har varit en utmanande mandatperiod, inte bara för att vi har ett svårt parlamentariskt läge utan främst för att världen och Sverige kämpar med att bemästra en pandemi. Periodvis har all kraft och allt fokus fått läggas på att bekämpa smittspridning, säkra vård och vårdplatser och rädda företag, jobb och ekonomi. Det har lagts fram otaliga tilläggsbudgetar, och innevarande års budget var historisk i sin omfattning.

Och det är inte över än. Samtidigt som vi ser en stark ekonomisk återhämtning, inte minst i Sverige, tar smittspridningen nu åter fart i många länder. I Danmark noteras nytt rekord för smittade per dygn, Norge har den snabbaste smittökningen i Europa och i Sverige ökar smittan, om än från låga nivåer. Land efter land förbereder för nya restriktioner.

Förväntningarna och kraven på politiken är med rätta höga. Vi ska rädda liv, företag, jobb och ekonomi – inte en gång och inte två gånger utan så många gånger som det krävs. Och vi ska blicka framåt, vara uthålliga, lära oss av krisen, laga revor i välfärden och bygga samhället starkare och bättre för framtiden. Det är vår uppgift, vårt beting.

Och det var med den utgångspunkten som den socialdemokratiskt ledda regeringen lade sin budget för 2022 på riksdagens bord. Det är en budget som fokuserar på att återstarta ekonomin, trygga välfärden och skapa jobb och tillväxt i hela landet. Det är en budget som är präglad av pandemin och dess utmaningar men också av möjligheter. För när vi bygger samhället starkare och bättre ska vi också bygga det mer rättvist.

Vi ska utjämna klyftor mellan människor och mellan stad och land. Och vi ska bygga klimatsmart, för i skuggan av pandemin har vi en klimatkris som allt oftare ger sig till känna med extremväder i form av torka, skyfall och orkaner. Det är en klimatkris som också den kostar liv och hotar företag, jobb och ekonomi. Det är en klimatkris som innebär att hela världen måste ställa om och bli mer hållbar.

I den omställningen kan och ska Sverige vara ledande, inte bara för att vi har kompetens, innovationskraft och företag i framkant utan också för att vi har en skyldighet gentemot framtida generationer och för att det är smart. Det är framtidens jobb, och vi vill se dem utvecklas här, för det innebär jobb och tillväxt i Sverige.

Fru talman! Socialdemokraternas mål, ambitioner och ansvarstagande för Sverige är tydliga. Vi vill stärka välfärden, minska klyftorna, hantera pandemin och klimatkrisen och investera i jobb och omställning. Vad oppositionen vill mer än att skapa ordning är mer oklart.

I den allmänna politiska debatten kan man notera en alltmer uppskruvad retorik där ledande företrädare för framför allt Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna hävdar att Sverige behöver en ny kurs. Det är dock oklart exakt vad den är.

Man menar vidare att det är rimligt att bryta principer och praxis, som genom åren tjänat Sverige väl, för att få till denna kursändring. Indirekt frånsvar man sig ansvar för att våra demokratiska processer ska kunna fungera. Man väljer att i riksdagsbehandlingen av budgeten frångå sina egna budgetmotioner och förhandlar i stället fram ett alternativ till regeringens budget, som man väl får utgå från motsvarar minsta gemensamma nämnare för den kursändring som man menar att Sverige behöver. Det är en kursändring som visar sig motsvara en omfördelning av regeringens budget med mindre än 2 procent.

Det här, fru talman, är ansvarslost. Det väcker frågan om hur ansvarsutkrävande i den nya praxis som nu utvecklas av moderater, sverigedemokrater och kristdemokrater i framtiden ska hanteras. Men, fru talman, också 2 procent får självklart konsekvenser för det utgiftsområde som berörs.

Vi behandlar här i dag utgiftsområde 24, Näringsliv, utrikeshandel, export och investeringsfrämjande. Det är ett område som med de nya ramarna, beslutade av Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna, får 90 miljoner kronor mindre än med regeringens förslag. Det är beklagligt, då de stora utmaningar som samhället står inför kräver en såväl mångsidig som fördjupad samverkan mellan näringsliv, universitet och högskola, civilsamhälle och offentliga aktörer.

Behoven av grön omställning, digital strukturomvandling och långsiktig kompetensförsörjning har dessutom ökat och måste enligt min mening vara strategiskt viktiga områden inom näringspolitiken. Det är därför obegripligt att Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna väljer att skära ned på dessa områden. Viktiga satsningar som kompetens.nu, robotlyftet och digitaliseringslyftet kan nu inte fullföljas – något som drabbar tusentals företag.

Också regelförenkling, energiförsörjning och turism är viktiga områden där regeringen arbetar strategiskt. För att nämna några exempel tar regeringen nu fram en elektrifieringsstrategi för att få ett samlat grepp kring utbyggnad och distribution av el i hela landet. Och det görs historiskt stora satsningar på utbyggnad av stamnät och överföringskapacitet. Man har beslutat om kommittédirektiv till en utredning som ska se över det nuvarande systemet för miljöprövningar och lämna förslag på de ändringar som krävs för att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning. Man har gett direktiv till en utredning som ska se över prövningsprocesser och regelverk för en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineraler. Och i september i år, 2021, lämnade regeringen skrivelsen *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga* på riksdagens bord. Man har också lanserat en strategi för hållbar turism och en växande besöksnäring, något som länge har varit efterfrågat från branschen, som tillsammans med gränshandeln är och har varit särskilt hårt drabbade under pandemin.

Det här är ett axplock av det arbete som görs och som berörs i betänkandet. Och för sakens skull bör nämnas att energi utgör ett eget utgiftsområde som behandlades här i kammaren förra veckan.

Det finns givetvis fler områden som ligger utanför detta betänkande men som är viktiga för näringslivets utveckling och omställningsförmåga och som i vissa fall drabbas av Moderaternas, Sverigedemokraternas och Kristdemokraternas omprioriteringar. Matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildning är tydliga sådana exempel som nu riskerar att minska eller helt försvinna. Det är svårt att förstå logiken i det i ett läge där bristen på personal med rätt kompetens bedöms vara ett tillväxthinder för i stort sett alla branscher i hela landet. Men värt att nämna är också ogenomtänkta neddragningar på klimat och digitalisering, som innebär att vi riskerar att få problem med att få tillbaka våra pengar från återhämtningsfonden. Där har man lagt fram förslag till alternativa lösningar, men man kunde direkt konstatera att två av tre lösningar ej går att använda.

Den slutsats som man måste dra av denna hantering av budgeten är att det inte finns någon tydlig kursändring, i vart fall ingen som man är överens om. Konsekvenserna är hanterbara när det gäller ekonomin men möjligen ohanterliga när det gäller de fortsatta demokratiska processerna.

Avslutningsvis vill jag hänvisa till Socialdemokraternas och Miljöpartiets särskilda yttrande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Engström (S).

Anf. 117 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! På det här utgiftsområdet har vi en budget på totalt drygt 9 000 miljoner kronor. Vi gör en justering med 90 miljoner kronor, det vill säga knappt 1 procents neddragning.

I den politiska retoriken blir det ofta de små detaljerna som framställs som den dramatiska skiljelinjen mellan värdig civilisation och brutalt barbari.

Vi noterar att det finns olika attityder från socialdemokratin. Statsministern säger att det är ändringar på marginalen och att hon kan styra landet utifrån vår budget. Partisekreteraren för Socialdemokraterna säger: Jag blir fly förbannad när jag läser budgetförslaget som M, KD och SD har gått fram med. De delar som de lyckats komma överens om är det som är dåligt för vanligt folk, uttryckte han det.

Vad är det då som är så farligt med höjda polislöner, en nationell värdförmedling för att korta köer, förslag för att utrota livmoderhalscancer eller förslag om sänkt skatt för pensionärer? Det är min fråga i dag.

Anf. 118 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Brodin för frågan. Jag noterar att frågan inte handlar om det som vi debatterar i dag, nämligen utgiftsområde 24, näringsliv. Men jag ska självklart ändå svara.

Jag tror att Camilla Brodin möjligen inte lyssnade på mitt anförande. Det är inte justeringarna på marginalen som är problemet, inte i sak. De går att hantera. Precis som Camilla Brodin själv säger är förändringen på det här utgiftsområdet mindre än 1 procent.

Vad man kan fundera över då är varför det var så angeläget att bryta gängse praxis och principer, som har tjänat Sverige väl under lång tid, för att få till just de här förändringarna med motivet att Sverige måste ha en kursändring. Det är svårt att inte se att de här förslagen är lite mer eller lite mindre av någonting som redan ligger på riksdagens bord. Dessutom accepterar man mer än 98 procent av budgeten som ett behov av en akut kursändring.

Det man gör är att man spelar med de demokratiska processerna. Man försätter sig också i en situation där det kommer att vara svårt eller möjligen omöjligt att styra i minoritetsregeringar. Och som det parlamentariska läget och opinionsmätningarna ser ut just nu finns det mycket som talar för att vi kommer att ha många sådana regeringar eller många liknande parlamentariska resultat som det vi har just nu. Då måste alla partier, oavsett om man sitter i regeringsställning eller om man är i opposition, vara beredda att ta sitt ansvar för situationen. Det gör inte Kristdemokraterna, det gör inte Moderaterna och inte Sverigedemokraterna. De är så lockade av att de kan ställa till oreda och stöka med principerna. Jag tycker att det är en djupt farlig väg, och det är det som förtjänar den stora kritiken i det här sammanhanget.

Anf. 119 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Jennie Nilsson för svaret.

Det kan inte vara ett hot mot demokratin att vi alla partier lägger var sin budget och sedan går fram med en gemensam budgetreservation, som också får riksdagens gällande och går igenom. Vi gör det ju för att vi ser att utvecklingen som vi ser just nu är problematisk. Vi tar dag ut och dag

in chansen att debattera om vad som behöver förändras, så att vi verkligen kommer på rätt köl.

Vad jag saknar på det här utgiftsområdet är förslag från regeringen som gör skillnad, som förslag om regelförändringar som borde ha genomförts för länge sedan. I dag betalar företagen över 1 miljard per år i ökade administrativa kostnader. Det behövs, tycker vi, en sammanhållen handlingsplan med tydligt mätbara mål och minskad regelbelastning för företag. Ni har haft sju år på er. Vad händer på det här området?

Anf. 120 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Det som är så farligt är att man inte säkerställer att Sverige kan styras. Man omkullkastar tidigare principer utan att ha överenskommer om nya principer. Det är ansvarslöst, omoget och farligt.

I sak när man tittar på de delarna som läggs fram i den förändring som görs går de att hantera. Det är lite mer eller lite mindre av sådant som regeringen redan gör.

Camilla Brodin säger: Ett förslag som har fått riksdagens gillande. Det är heller inte sagt. Även om vi har vana vid att hantera att vi har minoritetsregeringar som söker majoritetsförhållande i riksdagen har man i den här hanteringen en minoritet i kammaren som har tryckt igenom sina förslag eftersom andra partier har försökt att hålla sig till praxis.

Det är djupt odemokratiskt. Jag tycker att Kristdemokraterna behöver rannsaka sig och sitt agerande i de här frågorna. Det är inte värdigt ett parti som ert.

Anf. 121 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag tryckte för replik, för när jag lyssnade på Jennie Nilssons anförande hörde jag ingenting om Tillväxtverket.

Vi har från vår sida baxat igenom förslag i riksdagen om att det inte ska leda till tuffare åtgärder för företag som gjort bagatellartade fel i samband med korttidsstödet. De har råkat väldigt illa ut längs vägen under pandemin.

Det senaste problemet med Tillväxtverket är att upp till 6 000 företag inte finns registrerade så att man kan återkoppla till dem. Det är ett väldigt allvarligt läge att man inte har koll på vilka företag det är.

Jag undrar hur man nu tar sig an det från regeringens sida. Man måste väl ändå ha en dialog med Tillväxtverket som gång efter annan ställt till det rejält för företagen som skulle värnas under den gångna perioden och även framåt.

Frågan ställs också: Vad har man för planer? Jennie Nilsson tog upp väldigt mycket om att pandemin kan återkomma. Är man nu redo? Har man tagit sig an uppgiften att synkronisera företagsstöden ihop med en ny våg som kan komma, och har man en dialog med Tillväxtverket för att få det att fungera? Vad händer?

Anf. 122 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnson, för frågan!

Det är en både rimlig och bra fråga, skulle jag vilja säga. Det gäller Tillväxtverket och alla myndigheter. Vi måste ständigt jobba med att säkerställa att de har de förutsättningar och resurser som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppdrag.

När det gäller just Tillväxtverket och den tid vi lever i måste man dock ta med i beaktande att Tillväxtverket är den myndighet som har fått här- bärgera merparten av alla de förslag – och de är många – som regeringen och riksdagen via 17 eller 18 tilläggsbudgetar, tror jag de är, har sjösat för att rädda företag och jobb i krisen.

Vi har försökt att agera snabbt med de förslagen. Man har givetvis försökt att utforma dem så att de ska träffa rätt och så att de ska kunna betalas ut rätt, men det är en utmaning. Det blir en utmaning för varje myndighet som hamnar i en sådan situation.

När man är i en kris är det klart att man alltid skulle kunna önska sig att både samhället och samhällsstrukturerna var dimensionerade för kris. Det är dock inte någonting som vi i normalfallet vill betala för när det inte är en kris.

Tyvärr är det nog så att när man behöver göra väldigt snabba uppskal- ningar som vi gjorde i samband med pandemin, och som jag tycker att det var rätt att man gjorde i samband med pandemin, kommer det att bli vissa delar som inte fungerar optimalt.

Det ska man inte nöja sig med. Det är inget svar till den företagare som hamnar i kläm. För den företagaren måste både myndigheterna och politi- ken ha just den dialog som Ann-Charlotte Hammar Johnsson efterfrågar.

Det gäller att säkerställa att man gör om, att man gör rätt och att man blir mer träffsäker om det nu är så att vi behöver gå in i den typen av åt- gårdar vid en ökad smittspridning och eventuellt nya restriktioner igen också i Sverige.

Anf. 123 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Fru talman! Nej, det finns väl inget samhälle som är dimensionerat för en pandemi eller annat. Då får man ställa om och göra därefter.

Det som ändå förvånar från början är att man har Skatteverket som har organiserat saker och ting tidigare. Man tänker att det har en viss vana som man skulle kunnat skala upp. Men här lägger man i stället ansvaret på Till- växtverket som inte har haft de uppdragen. Sedan har man fått fylla på med folk från Skatteverket. Det vet vi. Frågan är: Varför blev det så?

Det är också andra delar. Ett stöd ska helt plötsligt gå via länsstyrel- serna. Det handlar om kommanditbolag och handelsbolag. Där saknar man på departementet kunskap om vad de två bolagsformerna innebär. Det gör att det inte blir några utbetalda stöd, för stödet är felkonstruerat. Det är ingen som har kunnat söka. Vill man vara lite taskig skulle man kunna säga att stödet såg bra ut på papperet, eller så är det någon som inte vet.

Anf. 124 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, för följdfrågorna!

Jag tror att vi i grunden är ganska överens. Vi behöver ständigt se till att jobba med att utveckla myndigheter, myndighetsstyrning och myndig- heternas förutsättningar att göra ett gott jobb.

Jag tror också att vi är ganska överens om att pandemin har stresstestat samhället och myndigheterna på ett sätt som vi aldrig hade kunnat förutse.

Det är inte bra att saker och ting inte blir bra och rätt med en gång. Min bild är att alla fortfarande jobbar väldigt hårt med att säkerställa att syste- men kommer på plats och att de blir så bra utformande som de kan. Det gäller också att man förbereder och tar höjd för eventuella nya vågor.

Jag kan också konstatera att i många andra debatter som jag haft med moderater på det här temat hävdar man ofta att de stöd som finns, de finns för att Moderaterna tryckte på och gick före. Jag delar inte den bilden. Min bild är att vi har haft en stor samsyn om de här frågorna. Jag hoppas att vi fortsatt ska kunna ha det.

Anf. 125 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ofta när man lyssnar på socialdemokrater i den här talarstolen låter det som att allting går fantastiskt, och hade Sverigedemokraternas, Moderaternas och Kristdemokraternas budget som i det här fallet gått igenom hade det blivit katastrof. Om man lägger örat mot marken lite grann och lyssnar på hur omvärlden är i vårt land utanför de här dörrarna får man en annan bild än den bild som ledamoten just gav i sitt anförande.

Jag har under åren haft debatter med många socialdemokrater i allt från arbetsmarknadsfrågor, a-kassan, finansiella frågor, näringslivsfrågor till extra ändringsbudgetar under pandemin och så vidare. Jag slås ibland av den brist på ödmjukhet som finns, och man skulle kunna önska att denna ödmjukhet fanns.

Vi har i dag en situation i Sverige som mer eller mindre liknar en kris. Det gäller cement och energi, och vi har brottslighet som ökar. Vi har brister i kompetensförsörjningen, och vi har Europas fjärde högsta arbetslöshet, för att ta några exempel.

Socialdemokraterna har trots allt varit ledare i det här landet under de senare åren. Dessutom har ledamoten själv varit minister i regeringen. Jag skulle vilja fråga ledamoten om man tycker, precis som den förra statsministern sa, att det har varit sju fantastiska år och om det gäller specifikt även för det här utgiftsområdet och de frågor som vi nu diskuterar.

Anf. 126 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Alexander Christiansson, för frågan!

Återigen tror jag inte att ledamoten lyssnade på mitt anförande om han i det hörde att jag sa att allting bara är fantastiskt. Jag försökte utmåla de samhällsutmaningar som jag ser att vi står inför, och då valde jag de största samhällsutmaningarna. Men jag försökte också peka på att det finns stora möjligheter i detta.

Det förutsätter givetvis att man har en aktiv politik. Jag redovisade också olika åtgärder som vi gör på det området som syftar till att stärka konkurrenskraft och innovationskraft hos företag i Sverige.

Sedan säger ledamoten att det ofta låter som att det hade varit förskräckligt om SD:s, KD:s och M:s budget gick igenom. Då måste jag tyvärr upplysa ledamoten om att den gjorde det. Den har inte majoritet i kammaren, men den gjorde det.

Den innebär förändringar på marginalen. Den adresserar ingen av de utmaningar som ledamoten alldeles nyss frågade mig om på något påtagligt sätt.

I förra replikskiftet konstaterade vi att förändringarna på det här området motsvarar 1 procent i förändring och omfördelning, och då är det en minskning med 1 procent. Det läggs inte i första hand, i varje fall inte i tillräcklig omfattning, på att lösa de samhällsutmaningar som ledamoten säger sig vara orolig för.

Det här är samhällsutmaningar som jag tror att vi alla är oroliga för, och det är samhällsutmaningar som är skälet till att också den här budgeten är en historiskt stor budget. En normalbudget brukar ligga på mellan 25 och 30 miljarder i reformutrymme. Innevarande år har vi 100 miljarder, och det som ligger på riksdagens bord nu är 74 miljarder.

Vi vill adressera de här samhällsutmaningarna och ta tillfället i akt när vi nu återstartar Sverige att göra det på ett så klokt och effektivt sätt som möjligt.

Anf. 127 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Vad som är de viktigaste samhällsutmaningarna beror till viss del också på vem man frågar. Om man pratar med Sveriges småföretagare, exempelvis, hör man om de extrema utmaningar som de har och som de tampas med dagligen. Jag kommer att återkomma till detta lite senare i mitt anförande. Det gäller inte minst småföretagare som jobbar inom detaljhandeln som utsätts för brottslighet, stölder och så vidare.

Och visst har vi förslag på hur vi ska komma till rätta med problemen!

Jag vill ställa en fråga till ledamoten för att konkretisera det hela. Låt oss ta brottsligheten som exempel. Regeringen pratar om att man ska ha fler poliser och så vidare. Men problemen finns ju här och nu! 20 procent av småföretagarna har övervägt att lägga ned sin verksamhet just på grund av brottslighet och otrygghet. Hur ska man hantera det från regeringens sida?

Anf. 128 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för följdfrågan!

Jag kan bara konstatera att brottslighet, oavsett i vilken skepnad den kommer och oavsett vem den drabbar, är ett problem. Samhället måste alltid vara berett att kraftsamla mot brottslighet. Därför har regeringen givit alla brottsbekämpande myndigheter det de äskade i budgetsammanhang.

Nu handlar inte den här debatten primärt om brottslighet, utan detta är en debatt som ska handla om näringsliv. När det gäller näringsliv kan jag konstatera att Sverigedemokraternas budget givetvis inte gick igenom eftersom de valde att skriva ihop sig med andra partier om ett budgetförslag. Men det är märkligt att man hos ett parti som säger sig vara bekymrat för Sverige och Sveriges utveckling kan hitta exempelvis neddragningar på forskning och innovation på upp till 1 miljard.

Forskning och innovation är kanske en av de viktigaste sakerna för att stärka svenska företag, små som stora, i en föränderlig värld.

Anf. 129 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman, alla som tittar och ärade kollegor i kammaren! Det är klart att pandemin har slagit hårt mot både företag och privatpersoner.

Många av företagen har lidit oerhört, inte minst inom turistnäring, restaurang och hotell. Det finns de som har hört av sig till mig som har sett sina besparingar försvinna i intet. Man har fått sälja hus och hem för att kunna ha kvar anställda och sitt företag.

De stöd som staten och vi har försökt hjälpa till med har gjort skillnad. Även om man ska erkänna att det har varit ett visst strul – och många före-

tag har också haft det väldigt jobbigt med byråkratin – kan man säga att stöden har gjort skillnad för många.

Tyvärr ser vi att pandemin verkar fortsätta. Spridningen i våra grannländer har tagit enorm fart. I förra veckan gick Folkhälsomyndigheten ut med rekommendationer. Det var alltså egentligen inte restriktioner, men det räckte för att många skulle avboka sina julbord. Varför säger jag då det här? Jo, därför att julen är ett av de tillfällen under året då krögarna har möjlighet att fylla på sin plånbok.

En vän till mig har en restaurang och ett hotell i Vindeln i Västerbotten. Hon ringde mig i förra veckan, och hon var helt knäckt. Just den dagen hade hon fått en avbokning på 160 personer från ett företag. Hon hade köpt in det som behövde köpas in till julbordet. Man skulle också ha drinkbiljetter. Det är en förlust för en liten företagare med flera hundra tusen kronor. Och, fru talman, det stannar inte där, utan avbokningarna fortsätter.

På samma sätt är det för andra krögare runt om i Sverige. Ni har säkert läst artiklar och sett inslag och intervjuer på tv där man bekräftar att man har blivit utsatt för samma sak, det vill säga de här avbokningarna, som gör ett enormt djupt hål i ekonomin.

Jag säger det här för att jag vet att man i finansutskottet diskuterar frågan om eventuella framtida stöd. Jag hoppas och tror att vi alla som sitter i näringsutskottet trycker på våra kollegor och inte minst regeringen, för Sverige behöver ytterligare stöd till restaurang- och hotellnäringen. Den blöder nu. Den behöver bland annat ett omställningsstöd; det har branschorganisationen Visita också vädjat om. Jag hoppas och tror alltså att också regeringen agerar snabbt, för det här är en situation där det håller på att gå riktigt illa.

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Centerpartiet har valt att rösta på vår egen budgetmotion. Därför avstår vi från att delta i beslutet. Men jag vill ta upp några saker som vi har fokuserat på.

Det är bland annat landsbygden. Jag skäms inte för att stå och säga i talarstolen att jag älskar landsbygden. Precis som näringsministern säger att han älskar gruvor älskar jag landsbygden. Jag känner mig väldigt stolt över att vi har lagt mycket pengar när det gäller att rädda de små mackarna på landsbygden. Det är dubbelt så mycket som i den budget som ligger nu. Dessutom har vi satsat mycket på jordbruket. Vi har lagt 1 miljard mer i landsbygdsprogrammet och även en del till snöröjning, enskilda vägar och gatubelysning på landsbygden.

Vi försöker också fokusera på att skapa testbäddar för ny grön teknik eller helt enkelt på att utveckla och forska om elflyg. Andra saker är till exempel testbäddar för bioraffinaderier. En annan sak som jag väldigt gärna vill nämna i sammanhanget är det stora regelförenklingspaket som vi har. Delar av det berör näringsutskottet och näringen själv.

Några av regelförenklingsarna har vi till och med i dag talat om i utskottet. De har egentligen varit en het potatis ända sedan Cementa slog larm om att man helt enkelt inte kunde bryta mer kalk på Gotland. Det har mycket att göra med regelkrångel och långa väntetider för miljötillstånd. Nu ses det över genom olika utredningar.

Men det finns också saker som kan lösas här och nu. En del av det tog vi också upp i utskottet i dag, nämligen gruvorna. Det är vår nya näringsministers favoritområde, eller åtminstone ett av dem. Det finns ungefär en handfull ärenden som skvalpar runt i Regeringskansliet som man skulle

kunna fatta beslut om inom närtid, vilket jag också hoppas kommer att ske. Varje näringsminister den senaste tiden har sagt att man ska göra detta, men det har ändå inte hänt någonting.

Ett exempel är beslutet kring Kallak utanför Jokkmokk. Företaget som väntar på beslut från regeringen har väntat i sju år. Det finns andra beslut som har gått till juridisk instans, till exempel Kaunis Iron i Pajala. De har skrivit 8 000 sidor i en miljökonsekvensbeskrivning, och nu får de höra att det är alldeles för långt. De har lagt ned 50 miljoner, och nu är det rättgång i frågan.

Det finns en mängd andra saker som också ligger på regeringens bord. Vi kan inte ha det så här. Varför säger jag det? Jo, därför att det i förlängningen inte är bra för svensk industri. Det är inte bra för svensk gruvnäring. Vi sjunker ständigt i det internationella gruvindex som finns. Sverige är snart inte lika attraktivt som gruvland längre. När företag som Boliden väljer att investera i andra länder, i ett smältverk i Norge eller i en koppargruva i Finland, säger det förstås en del. De har också sagt offentligt att om vi inte får bukt med de långa väntetiderna för miljötillstånden funderar de på att flytta ännu mer verksamhet till andra länder – och de är inte ensamma.

Jag kommer att följa näringsministern väldigt noga. Även om han är positiv och säger att dessa beslut ska fattas i närtid kommer jag inte att vila på hanen, och det kommer inte Centerpartiet med flera här inne att göra heller. Det är nog nu. Man kan inte vänta upp till tio år för att få ett beslut, ja eller nej, i Sverige. Det är inte bra för markägarna. Det är inte bra för dem som är emot. Framför allt är det inte bra för gruvbolagen, som lägger ned enormt mycket pengar.

Naturligtvis, fru talman, vill jag också passa på att säga någonting om skogen. Det kommer en proposition om förstärkt äganderätt i vår. Det stora hotet, fru talman, kommer dock från EU. Vi ser nu en skur av EU-direktiv falla över Sverige som kommer att slå hårt mot skogsindustrin, jobben på landsbygden, klimatet och det svenska självbestämmandet. Det handlar om EU:s skogsstrategi. Det handlar om – ni kanske har hört det här tidigare – LULUCF, taxonomi, RED, förnybarhetsdirektivet och flera andra förslag.

Den brukade skogen skapar, förutom att fungera som en ryggrad i Sveriges landsbygdsekonomi, en trippel klimatnytta. Den binder kol när den växer, den binder kol i träbyggnader efter att den har avverkats och den ersätter fossila råvaror och fossil energi. Utan den svenska skogen och det aktiva skogsbruket skulle Sveriges klimatpåverkan vara mycket större.

Detta hotas nu av förslag från EU-kommissionen. Vi kan inte acceptera de långtgående förslag som EU har presenterat och som kommer att påverka den svenska skogspolitiken och vår skogsindustri. Om bara en del av dessa förslag går igenom kommer det att förändra den framgångsrika modell för skogsbruk som Sverige har använt under mycket lång tid. Därför är det väldigt viktigt att regeringen åker ned till mötena i Bryssel och att Österrike, Finland och Sverige hjälps åt. Det är de tre stora skogsländerna, och där behöver vi kroka arm. Vi har inte så många andra vänner, så regeringen har en tung börda att bära här.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag önska alla här inne en riktigt god jul och ett gott nytt år, för det är det ingen som har gjort, i alla fall inte under dagens debatt. Kanske har talmannen och presidiet fått höra det

några gånger, men jag vill också passa på att önska det. Kanske är vi inte helt överens om budgeten och kanske inte heller om innehållet i näringspolitiken, men när det gäller pengarna är skillnaderna egentligen inte så stora. De här debatterna är i mångt och mycket till för att visa inriktningen på den politik som man vill driva.

(Applåder)

Anf. 130 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Helena! Jag hade först inte tänkt begära replik i och med att det egentligen handlade om utgiftsområde 24. Men sedan blev det ju desto bredare, och när mineralfrågorna kom upp och det sas att näringsministern älskar gruvor måste jag förstås nappa på den kroken. Nu hörde vi dessutom att näringsministern sagt att han också älskar miljölagsstiftning, vilket jag tycker var en väldigt bra komplettering till det hela.

Helena Lindahl lyfte specifikt Gállok, eller Kallak, en högaktuell fråga. Där har jag en fråga. Från Miljöpartiet ser vi mineralpolitiken mycket som en helhet, och vi behöver verkligen ha en långsiktigt hållbar mineralför-sörjning. Det betyder helt enkelt att vissa platser är lämpliga och andra väldigt olämpliga. Just i Kallakfallet är det väldigt svårt att hitta en kompromiss. Antingen blir det mineral, eller så blir det rennäring.

Här ser vi en stor risk för skada på världsarvet. Det kommer också att bli väldigt svårt med rennäringen. Då tänker jag på Sveriges rykte som mineralnation. Precis som Bolsonaro inte respekterar urfolket i sin skog respekterar vi inte urfolket kopplat till gruvetableringar. Jag ser en väldigt stor risk med detta, just för vårt rykte som hållbar mineralnation.

Min fråga till Helena Lindahl är om hon verkligen tror att det är rätt väg att gå att öppna en gruva i Gállok, just från detta hållbarhetsperspektiv.

Anf. 131 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Nu är det inte jag som ska besluta om Gállok. Jag har inte heller satt mig in i alla detaljer som regeringen och näringsministern sitter på. Det jag vet är att ett ärende inte kan ligga sju år på Regeringskansliet utan att vare sig urfolk, markägare eller gruvbolag får besked. Jag tror att alla mår mycket sämre av det, oavsett om det blir ett ja eller ett nej. Sedan förstår jag mycket väl att det tar tid, för det är ett omfattande ärende. Men det är ändå under all kritik att man har fått vänta så länge, precis som i en del andra gruvärenden som också finns på Regeringskansliet och väntar på beslut.

Amanda Palmstierna pratar om Sveriges rykte som mineralnation och att man ska respektera urfolk. Jag kan tycka att vi är lite hycklande när vi pratar om att vi ska hämta hem kobolt och andra innovationsmineral och -metaller från andra länder där vi vet att människor nyttjas, att det finns barnarbete och att mänskliga rättigheter kränks. Det är andra urfolk, och vi kan ju inte säga att det är okej. Vi kommer att behöva dessa mineral och metaller för att ställa om till ett mer klimatsmart och grönt samhälle, och då kan det inte vara okej att andra länders urfolk och människor ska lida för att vi ska ha vår bakgård ren.

Det där med vårt rykte som mineralnation tror jag inte handlar bara om vad vi gör inom Sveriges gränser. Det var egentligen bara det jag skulle vilja lägga till.

Anf. 132 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! När det gäller just Gällöck handlar det inte om de här omställningsmineralen, utan då är det järnmalm. Därför tycker jag inte att den frågan hör hemma i det ärendet.

Jag har full respekt för att ledamoten inte ska ta ställning i detta ärende. Det stämmer att det ligger på Regeringskansliet.

Vad gäller detta med utdragna processer håller jag med. Så lång tid ska det inte ta.

Att vi inte ska lassa över problem på andra länder är jätteviktigt. Där jobbar Sverige med att driva fram en due diligence-lagstiftning. Vi jobbar också med biståndet för att deras villkor ska bli bättre. Vi kan inte bara säga stopp och belägg och i det här fallet plötsligt inte vara frihandelsvänner längre. Här får vi kombinera frihandel med bistånd. Skarp lagstiftning från EU-håll är också väldigt viktigt. På så sätt får man hela biten där.

Jag har en sista fråga. Centerpartiet har ju alltid tagit avstånd från Sverigedemokraterna, men nu valde ni ändå att släppa fram deras budget genom att trycka på gul knapp. Jag vill gärna höra hur det kunde gå så.

Anf. 133 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Jag vill bara säga så här till ledamoten Palmstierna: Det är klart att Centerpartiet och Miljöpartiet har något olika åsikter när det gäller gruvnäringen. Jag kommer från Västerbotten i norr där vi har vi en hel del av dessa fyndigheter, och där ser jag att det finns ytterligare en aspekt, en tredje, som man sällan tar upp. Det är arbetstillfällen i områden där människor skriker efter jobb. Finns det inga jobb får man flytta. Med all respekt tror jag inte att alla kan jobba med naturturism – frågan är så mycket större.

Centerpartiets val att rösta på sin egen motion tycker jag inte är så konstigt; det har väl partier gjort i alla tider. Man har valt att rösta på sitt eget förslag därför att man har tyckt att det varit bäst, och sedan har man avstått.

Jag måste säga att det är lite svårt att telepatiskt lova Miljöpartiet att man ska vara med på en budget som man inte har förhandlat.

Anf. 134 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det finns lärdomar att dra från pandemin som har drabbat oss de senaste åren, och om vi hade valt att verkligen ta till oss dem tror jag att budgeten hade sett annorlunda ut.

Näringslivet är till största delen beroende av att vi har ett fungerande samhälle, det vill säga att folk har tillgång till vård, att vi kan bemöta trångboddheten, att det basala är tillgängligt och att vi kan stötta varandra i det här. Vi ska kunna prioritera om och möta arbetslösheten med gedigna investeringar för att möta klimatkrisen.

Vi från Vänsterpartiet har en budget som satsar på att minska de enorma klyftor som finns i Sverige i dag. Vår budget går ut på att stärka välfärden och ställa om samhället till ett grönare samhälle.

Om det är något som den här pandemin har visat är det att vi alla vinner på att ha ett starkt gemensamt samhälle. Den har också visat att kriserna slår hårdast mot dem som redan drabbats av ekonomiska och sociala skillnader i samhället. Ojämligheten skapar sämre förutsättningar för företag. Bostadsbrist, dåligt underhåll, elnät som inte täcker behovet, avsaknad av utbyggnad av tågtrafik, otillgänglig kollektivtrafik, utarmning av lands-

bygd och förorter samt ett segregande skolsystem bidrar inte till att ge en bra grund för att odla fram nyskapande hållbara företag. Vår politik ger en lösning på detta.

Inom näringslivet måste vi dra lärdomen att ställa högre krav på de storföretag som tar emot statliga stöd. Vi har storföretag som har gjort stora aktieutdelningar samtidigt som de har tagit emot pengar från staten. Vi har företag som SAS, som tagit emot enorma stöd, bland annat det permitteringsstöd som ska säkra jobben, men som sedan valt att omorganisera sig för att kringgå den svenska arbetsmodellen och avskeda personalen.

Dessa företag har inte tagit sitt ansvar och har inte respekterat de bidrag som svenska folket gett dem. Att ställa krav är inget som missgynnar företagen; det skapar i stället förtroende.

Fru talman! Vi tror att det är läge att investera i det gemensamma – i att ställa om, rusta upp och driva utvecklingen framåt. Därför presenterar vi en investeringsplan för framtiden. Det är stora offentliga investeringar som ska stimulera ekonomin och skapa jobb. Genom dessa investeringar ser vi också till att möta de stora samhällsbehov som länge har präglat stora delar av det gemensamma.

Vi ser behov av att kunna ge ett bredare och större statligt lån till låg ränta för de gröna företagen. De gröna företagen måste få stöd för att kunna möta konkurrensen på lika villkor, och fler företag måste våga vara en del av klimatomställningen.

Vi måste också reducera transporter och samtidigt göra mer hållbara produktionskedjor. Ett av förslagen för att möta detta är att ge företagen möjlighet att ta fler steg i sin förädlingsprocess. Det här tror vi skulle ge stora utvecklingsmöjligheter, speciellt för små och medelstora industrier, som i dag är de som genererar flest jobb. De skulle få anledning att vidareutbilda eller nyanställa för att utöka sin produktionskedja. Detta skulle också kunna ge klimatvinningar, då man kan eliminera några av alla de transporter som sker när företagen har sina långa produktionskedjor utanför.

Sverige har en könsuppdelad arbetsmarknad, och företagandet är inget undantag. Vi från Vänsterpartiet har valt att lägga fram två punkter för att säkra kvinnors företagande.

Den ena handlar om att stödet till kvinnors innovation, som är ett eftersatt område. Vi tror att statens innovationsstöd måste ta hänsyn till det här.

Den andra handlar om att stärka kvinnors företagande genom att stötta kvinnliga yrkesnätverk. Kvinnliga företagare beskriver hur olika bemötandet är när de till exempel går till banken för lån. I vissa fall har de varit tvungna att ha med sig en man som kunnat agera expert. Det är sorgligt att detta händer 2021.

Vi tror att hållbara demokratiska företag är framtidens företag. Det har också visat sig att det är dessa företag som klarar av en kris bäst.

Vi vill se en större mångfald av drifts- och ägandeformer inom företagandet, och där tror vi att kooperativ och arbetarägda företag skulle kunna vara en viktig del. De har visat sig vara långsiktiga och hållbara och klarar av kriser. Detta är en viktig väg ut ur krisen, och det måste vi kunna stötta.

Fru talman! Slutligen vill jag säga att näringslivet är en integrerad del av samhället och påverkas när delar av samhället inte fungerar. Näringslivet är beroende av att vi skapar ett jämlikt, demokratiskt och utvecklat samhälle.

Vi gör oss påmind om hur sårbara vi är i den här globala världen, där en stor del av våra råvaror och produkter importeras från andra kontinenter. I det avseendet behöver vi också blicka ut över våra gränser och inse vilken påverkan vi har på andra länders utveckling samt hur vi kan bidra med att förbättra dem både här och där.

Ett av avtalen som är på tapeten är handelsavtalet med Chile. Som vanligt förväntar jag mig att det kommer att uttryckas i fina ord vad som är viktigt och inte, men sanningen är att vi behöver vara mer konkreta än så.

Vattnet är privatiserat i Chile. Det innebär att företag har köpt upp vattenkällorna i många områden. De som köpt upp är europeiska vatten- och energiföretag samt transnationella agroföretag. För att producera den avokado vi köper på Ica och de viner vi dricker har företagen köpt upp vattenkällorna. De kan då dränera området runt omkring odlingarna.

Detta lämnar den lokala befolkningen utan tillgång till vatten. I dag står ungefär 1 500 skolor i Chile permanent helt utan vatten. Lokalbefolkningen måste köpa vatten, och de har inte råd. Det är inte så att det inte finns vatten i området. Det finns faktiskt rätt stora vattenkällor, men de får inte tillgång till dem. De får helt enkelt torka eller flytta därifrån.

Småbrukare har förlorat odlingar och djur, men avokadoodlingarna lyser som gröna oaser mitt i torkan. Detta är vi ansvariga för, och vi måste kräva att detta åtgärdas innan vi fortsätter med handeln.

Med detta hänvisar jag till vårt särskilda yttrande.

Anf. 135 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Coronapandemin har satt djupa spår i vårt samhälle. Pandemin har påverkat oss människor på många olika sätt, och många har fått dra ett stort lass för Sverige AB.

Företagen och företagarna är några som har fått ta storstryk. Men ska man se det lite positivt är det första gången på många år som företagarnas situation faktiskt lyfts upp i debatten och där intresset ökat hos allmänheten. Jag är själv gammal företagare och har slagits för företagarnas rättigheter långt innan jag kom in som ledamot i Sveriges riksdag 2018. Företagarnas möjligheter att växa och ha samma rättigheter som löntagare var en av anledningarna till att jag sökte mig till politiken. I min umgängeskrets finns allt från konditorer, reklambyråägare, städföretagsägare, lantbrukare till techföretagare och dataspelsentreprenörer, för att nämna några.

De senaste decennierna har fyra av fem nya jobb skapats i företag med färre än 200 anställda. Dessa viktiga företag måste ges rätt förutsättningar att växa. Det är en avgörande pusselbit i att klara integrationen, jobben och välfärden. Det är med goda förutsättningar för entreprenörskap, investeringar, innovationer och företagsamhet som vi bygger upp ett starkt Sverige.

Fru talman! Man kan nästan tro att det bara är näringsutskottet som bereder och diskuterar näringslivsfrågor. Så är det inte. Näringsfrågor återfinns i många av riksdagens utskott, kanske till och med alla. Jag tänkte här lyfta upp några av Liberalernas starka delar i näringslivspolitik. Några ligger utanför detta beredningsområde, men jag tycker att de är väl värda att lyfta upp.

Den snabba teknikutvecklingen medför en ny typ av arbetsmarknad. Politiken måste förhålla sig till utvecklingen och snabbt röja undan hinder för sysselsättning i vår moderna ekonomi. Alla jobb behövs, och förenk-

lingar av skattesystemet är nödvändiga. Liberalerna har länge drivit frågan om bättre och enklare regler för de allra minsta företagen, en grupp av företag som nu växer.

Liberalerna vill därför förenkla momsbeskattningen för de minsta företagen genom att höja omsättningsgränsen för momsbefrielse till 100 000 kronor per beskattningsår. Det är det största undantaget som är möjligt att göra i Sverige enligt gällande momsrättsdirektiv, och det skulle innebära att ett stort antal företag kan slippa momsredovisning.

Fru talman! Att sänka kostnaderna för att anställa är en effektiv åtgärd för att skapa fler arbetstillfällen. Under alliansregeringens tid var Liberalerna pådrivande i fråga om att sänka arbetsgivaravgifterna för unga. Det är en reform som enligt oberoende granskningar bedöms ha gett upphov till 10 000 nya jobb. De positiva effekterna av att sänka kostnaderna för att anställa är särskilt tydliga när det kommer till utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden. Detsamma ser vi när det gäller unga som behöver det första jobbet.

Men det svenska skattesystemet är komplext, särskilt när det kommer till beskattning av näringsverksamhet. Komplexiteten drabbar särskilt de mindre företagen som i regel har sämre förutsättningar att navigera i regelbyråkratin. Uppskattningar visar att en minskning av skatternas komplexitet med 10 procent skulle öka entreprenörskapet med hela 3 procent. Det sambandet måste politiken ta intryck av. Dessvärre har utvecklingen de senaste åren gått åt helt fel håll. I dag uppger vart tredje företag att de lägger mer tid på skatteadministration än de gjorde för fem år sedan.

Fru talman! Jämställdhet uppnås genom ekonomiska reformer. Vi behöver därför handlingskraftig politik som krossar orättvisorna mellan könen. Att då, som denna regering gör, kalla sig för en feministisk regering men inte ge kvinnor rätt förutsättningar att driva företag är inget annat än hyckleri. Kvinnors företagande och entreprenörskap är nämligen en av de viktigaste pusselbitarna för ett framgångsrikt och jämställt land. Pengar är makt, och kvinnor får i dag inte tillgång till kapitalet. Av Sveriges 490 000 företagare är omkring var fjärde kvinna.

Enligt en världsomspännande studie har kvinnors företagande rasat med 30 procent i Sverige. En viktig förklaring är just kvinnors bristande tillgång till kapital. I ett av världens mest jämställda länder går 93 procent av investerat kapital till män. Det är helt oacceptabelt.

En rapport från riksdagens utredningstjänst visar dessutom att i genomsnitt endast 9 procent av de bolag som Almi Invest anser som intressanta att göra eventuella investeringar i är bolag som består av endast kvinnor. Almi säger själva att ett huvudsakligt skäl till att riskkapitalbranschen är snedfördelad är att män oftast väljer att investera i män.

Regeringen har aldrig sett företagande som grundstommen i samhället och för därmed en tämligen meningslös jämställdhetspolitik. Sveket mot jämställdheten och kvinnor som vill förverkliga sina idéer och driva företag måste upphöra.

Staten och statliga institutionella investerare har ett viktigt ansvar att gå före och bana vägen för en mer jämställd fördelning av riskkapital. Varje år betalar staten ut ungefär 30 miljarder kronor i företags- och innovationsstöd. För oss liberaler är det tydligt att staten måste ta ett större ansvar. En tydligare riktning där det statliga kapitalet går till kvinnors före-

tagande är av stor betydelse för att på sikt uppnå mer jämställda investeringar och ett mer jämställt samhälle.

Mentorskapets betydelse för entreprenörskap ska inte underskattas. Ett mentorskap erbjuder viktiga möjligheter till bland annat erfarenhetsutbyte och kontakter och kan på så sätt vara av stor vikt särskilt i ett företags uppstartsfas. Såväl jämställdheten som kvaliteten i entreprenörskap har mycket att vinna på effektiva satsningar och stöd till mentorskapsprogram. Detta är något som Liberalerna vill satsa på.

Man kan inte debattera näringslivsfrågor utan att beröra energipolitiken. Svenska företag ska kunna få el när de vill, där de vill och dessutom till rimliga och förutsägbara priser. Företag ska inte behöva anpassa sin produktion efter väder och orimliga prisnivåer. Regeringens energipolitik har definitivt kollapsat, och notan får vi elkunder stå för. Det är varken rimligt eller acceptabelt.

Det är genom att företagare vågar anställa som vi får in de skatteintäkter som finansierar vår välfärd. Ska vi ha höga ambitioner med välfärden bygger det på att människor arbetar och på att våra företag växer.

Fru talman! Avslutningsvis: Liberalernas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i rambeslutet har ställt sig bakom Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas gemensamma förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken har vi inte deltagit i det aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområdet.

Med det vill jag önska talmannen, talmanspresidiet, utskottet och utskottspersonalen en god jul.

Anf. 136 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Fru talman! Ledamöter i näringsutskottet! Eventuella åhörare där ute! I dag debatterar vi en blåbrun budget som i grunden är en klimat- och naturslakt. 2 miljarder som skulle ha gått till skydd av skog, till att skydda fjällen, Sveriges Amazonas, har med ett pennstreck strukits ur budgeten. En bensinskatt ska sänkas mitt i klimatkrisen. Och klimatsatsningar har rivits ut ur budgeten. Det är både oansvarigt och inkompetent att göra på det viset. Utan beredning plockar man ut vissa delar.

Det får också oförutsedda konsekvenser. Till exempel riskerar Sverige nu att förlora 34 miljarder som vi skulle få från EU:s återhämtningsfond. Vi vet nämligen inte ännu om vi kommer att leva upp till EU:s krav i den förordning som hör till det programmet. Det återstår att se. Jag vet att regeringen kämpar med det. Vi får helt enkelt se var det landar. Moderaterna säger att man ska vara ansvarsfull med skattebetalarnas pengar. Men det är så här man agerar.

I dag är det egentligen utgiftsområde 24 Näringsliv som vi ska debattera. Jag vill därför rikta in mig specifikt på det. Det skiljer 90 miljoner mellan Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag och det blåbruna budgetförslaget. Det som man har plockat bort är ett kompetenslyft som riktas till företag. Det riktas mot klimat, cirkulär ekonomi och digitalisering.

Anledningen till den satsningen var att regeringen har olika samverkansprogram, och det här var ett samverkansprogram för klimatet, vilket verkligen efterfrågas. Det är ett behov som finns hos företagen.

Tidigare under coronapandemin har vi också hört Almi och andra aktörer säga att det för företagen gäller att digitalisera eller dö. Det är alltså väldigt olyckligt att man riktar in sig på just digitaliseringspengarna. Som en konsekvens kommer Tillväxtverket troligen att få lägga ned Digitaliseringslyftet. Man riskerar också att få lägga ned kompetens.nu och Robotlyftet. Detta drabbar helt enkelt tusentals företags kompetenshöjning inom den gröna omställningen.

Dessutom, förvisso inom ett annat anslagsområde, drar man ned pengar på länsstyrelserna. Dessa skulle ha gått till tillståndsprocesser för elnäten, så där kommer det också att gå långsammare. Det är en viktig företagsfråga där det blir sämre.

Nu vill jag lämna budgeten ett slag och beskriva Miljöpartiets gröna näringslivspolitik, som består av två delar. Å ena sidan är det långsiktiga, skarpa spelregler där företagen ska veta vad de har att förvänta sig; å andra sidan delar vi riskerna med företagen för att de ska kunna ta de här kliven. På så vis kan man hjälpa till med en långsiktigt hållbar konkurrenskraft för företagen och med att framtidssäkra branscher.

När det gäller långsiktiga spelregler är klimatlagen och reduktionsplikten, bränslebytet, väldigt bra exempel, och när det handlar om att dela på riskerna är Miljöpartiet faktiskt arkitekt och upphov till flera satsningar som partier nu slåss om att ta åt sig äran för. De satsningarna finns kvar i denna budget. Vi har Klimatklivet som leder till satsningar runt om i hela Sverige på allt från laddinfrastruktur till energieffektivisering och annat. Även Industriklivet, som är riktat till företag som vill ligga i framkant och prova helt nya lösningar på klimatområdet, finns kvar. Det är mycket bra att det kan leva över mandatperioder.

Vi har också de gröna krediterna, alltså gröna förmånliga lån till företag som vill satsa på klimatomställningen. Det är ett stöd som Miljöpartiet var hjärnan bakom och som nu växer och blir allt större, vilket är mycket bra.

Även en ny satsning på fossilfria och cirkulära upphandlingar är kvar, och är det någonting som jag har hört av i princip alla företag som jag har träffat inom hållbarhetsområdet är det att man efterlyser upphandling. Man vill liksom driva fram nya marknader så att de här tjänsterna efterfrågas. Där har den tidigare socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen lagt uppdrag på Upphandlingsmyndigheten som har jobbat med cirkulär ekonomi och klimat, och nu följs det upp med pengar så att satsningen kan tas vidare.

Jag ska runda av med att blicka tillbaka ett år. Då skrev både Dagens Nyheter, Flamman och Dagens industri om Miljöpartiets näringslivspolitik, och det är intressant att det var så vitt skilda tidningar – vänster, mitten, höger.

Dagens industri skrev: ”Ett regeringsskifte är i realiteten en affärsrisk om det gröna trycket på näringslivet försvinner eller försvagas.”

Flamman skrev: ”Miljöpartiet förstår industrin bättre än moderater.”

Jag är orolig för att det är precis detta som håller på att hända nu. Det vi ser på utgiftsområdet för näringslivet är ju att man stryker satsningar på kompetens för företag inom digitalisering, klimat och cirkulär ekonomi och toppar det med att ta bort pengarna till länsstyrelserna som skulle ha underlättat för tillståndsprocesser rörande elnäten. Det här drabbar tusen-

tals företag. Det drabbar jobb runt om i Sverige och är definitivt ett klimat-
svek.

Fru talman! Jag deltar inte i beslutet i dag utan hänvisar till Socialde-
mokraternas och Miljöpartiets gemensamma särskilda yttrande.

Prot. 2021/22:45

14 december

Näringsliv

Anf. 137 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M) replik:

Fru talman! Tack för möjligheten att lyssna på anförandet och kunna
ställa lite frågor!

Vi hörde tidigare ett replikskifte mellan Kristdemokraterna och Social-
demokraterna där man pratade om en budget som var en förändring på
1 procent. Helt plötsligt kallas det för slakt. Det får ju stå för varje parti.

Det är det här med att bygga broar. Som moderat ser jag ett samhälle
som är på väg att ställa om. Under den omställningen kan man inte först
åstadkomma hål i vägen så att man inte tar sig över. Eller med en annan
liknelse: Om man ska bygga en övervåning på ett hus behöver man ha en
trappa kvar. Man tar inte bort trappan först.

Så fungerar det helt enkelt för mig, och det blir väldigt märkligt om
människor och företag i det här landet inte ska kunna ta sig framåt. Vi har
exemplet med mackarna som vi diskuterade för någon vecka sedan i ett
eget betänkande. För mig är det väldigt viktigt att människor ska fortsätta
att kunna ta sig fram och att vi lägger medel på till exempel drivmedel som
har blivit allt bättre med tiden och som bilarna använder allt mindre av.

I dag finns det inga laddstolpar, och det finns inga elbilar som fungerar
i kallt klimat och så vidare. Det måste fungera så att människor kan följa
med över på andra sidan utan att bli fattigare. Vi talade om vita fläckar där
man inte kan leva, bo och verka. För mig blir det en väldigt märklig dis-
kussion. Först vill man slå sönder det man har för att man inte vill ha det,
och sedan säger man att det är ofattbart att vilja ha humanare drivmedels-
priser. En 50-öring gör inte mycket, men med tanke på hur man resonerar
verkar den å andra sidan göra skada.

Jag skulle gärna vilja höra hur Miljöpartiet tänker kring detta.

Anf. 138 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Ann-Charlotte Hammar Johansson!

Vad gäller 1 procent, slakt och vilka ord man använder tycker jag att
det är ganska tydligt att man med precision har plockat ut väldigt viktiga
klimatsatsningar och även skydd av natur. Det är det jag lägger in i ordet.
Satsningarna på energieffektivisering har försvunnit, och så har vi bensin-
skatten. Det handlar alltså inte bara om procenten utan även om vilka sats-
ningar som man har plockat ut, och här har man med precision skjutit in
sig på klimatet.

Landsbygden är en oerhört viktig fråga, och Socialdemokraterna och
Miljöpartiet hade pengar till mackar på landsbygden i den budget som vi
lade fram. Jag vill också understryka att det är väldigt viktigt att man ser
både och. Man kan ju inte bara ta bort någonting, utan man måste också
ha någonting därtill.

Vi vill alltså inte bara ta bort bensinen utan att se till att det finns andra
möjligheter att ta sig fram. Det är oerhört viktigt. Vi har till exempel haft
en konverteringspremie för att man ska kunna konvertera den bil som man
har i dag om man inte har råd att köpa en elbil. Vi har förstås även sats-
ningar på järnväg, inte minst i norra Sverige. Det är oerhört viktigt. Men

där det inte finns järnväg ska man kunna köra sin konverterade bil, helt enkelt.

Anf. 139 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Det här landet befinner sig i ett läge med stora problem efter sju år med en rödgrön regering. Det handlar om hela rättsväsendet, där vi också väljer att lägga medel. Det är jätteviktigt för oss. Vi har också en sjukvård som behöver hanteras. Som vi hörde i tidigare inlägg finns det också pengar – 3,5 miljarder mer än vad regeringen lägger – just för att man ska kunna beta av vårdköer, få fler vårdplatser och även utrota livmoderhalscancer. Det är alltså olika delar i den här budgeten som ska leda framåt.

Jag tänkte återkomma till det här med drivmedel. Man kan ju inte ställa om och konvertera en bil till elbil om de fortfarande inte funkar, vilket vi hörde på ett möte med fordonsindustrin häromdagen. Det finns en bit kvar innan man kommer dit. Människor behöver kunna ta sig in i framtiden, annars kommer vi att stanna av och stoppa.

Anf. 140 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Självklart är det väldigt viktigt att satsa på polisen och sjukvården, och det finns också med i den rödgröna budgeten. Det finns också flera andra förslag utöver budgeten. Jag håller med om att det verkligen är väldigt viktiga frågor.

Transportfrågan är väldigt komplex. Vi ska inte ensidigt satsa på elbilar, utan det är också väldigt viktigt att satsa på att bygga ut möjligheten till biogasbilar som ett komplement. Det måste helt enkelt finnas olika alternativ för att ta sig fram.

Hela cykelinfrastrukturen är för övrigt fullkomligt undermålig och trafikfarlig på landsbygden. Man behöver se alla de olika pusselbitarna i transportinfrastrukturen och se till att det funkar även för landsbygden. Det är oerhört viktigt.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 13 (forts.) Näringsliv (forts. NU1)

Anf. 141 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Debatten som nu pågår gäller näringsutskottets betänkande NU1 *Näringsliv* om utgiftsområde 24. Betänkandet hanterar en bredd av

frågor på näringslivsområdet, inte minst besöksnäringen – som har åkt på en rejäl smäll under pandemin.

I vårt budgetunderlag konstaterar vi att Sverige behöver en ny kurs. En aktiv närings- och handelspolitik är en viktig hörnsten i en ekonomisk politik som kan lösa akuta samhällsproblem i Sverige. Sverige har flera problem och utmaningar som påverkar vårt land och förutsättningar för företag, till exempel otrygghet med gängligor som för ut kapitalvaror och gör inbrott. Det är ett stort bekymmer.

De ökade kostnaderna för att skydda företag mot brottslighet när de ska investera i skyddande åtgärder är en belastning.

Det finns olösta problem med migration och integration, och vi behöver få talanger till landet för att näringslivet ska klara av sin kompetensförsörjning.

Sverige är ett fantastiskt land, och det finns en stor potential att utnyttja om vi vill fortsätta att vara ett land i framkant – vilket vi vill. Enligt en OECD-mätning ligger Sverige inte i framkant vad gäller 5G och digitalisering på det sätt som vi borde. Sverige har bland annat tappat en placering i Desi, Digital Economy and Society Index 2021. Både Danmark och Finland är bättre. Sverige ligger på plats 14 av 36 när EU-kommissionen jämför de digitala förvaltningarna i Europa i e-Government Benchmark 2021, där Sverige halkar efter inom alla fokusområden. Samtidigt vet vi att det på området immaterialrätt och innovation finns en strategi på plats i vårt grannland Finland. De ligger nu i startgroparna för version 2.0. Danmark arbetar med sin strategi som ska sjösättas, men Sverige har ingen. En sådan behöver komma på plats.

I Finland har man också tagit ett rejält kliv för att nyttiggöra sina innovationer. Aalto-universitetet har samlat näringsliv, akademi och politik för att gemensamt leverera innovation. Detta borde Sverige också få på plats.

Det behövs en politik för att skapa utvecklingskraft, tillväxtpotential och möjligheter till sysselsättning för att vi ska kunna fortsätta att ha den välfärd vi har. Människor och företag ska ges möjlighet att växa och utvecklas, och vardagen ska fungera.

Tillväxt gör att vi får pengar in till välfärden. Tillväxt gör att företag kan verka och anställa. Tillväxt gör att människor har ett jobb och en försörjning samt att det skapas fler jobb och entreprenörer.

Genom att vara proaktiv, inte minst i Bryssel, i svenska frågor kan vårt land driva i stället för att drivas av andra. Det här är oerhört väsentligt, inte minst ur aspekten att kunna upprätthålla frihandel i en värld som sluter sig. Vårt land behöver exportera och importera.

Den näringspolitik som beslutas måste därför värna och utveckla det svenska näringslivet, samtidigt som den främjar export och lägger en grund för nya affärsmöjligheter för svenska företag. Återhämtningen i världsekonomin har tagit kraftig fart, men vi står också i ett läge där ökningen av smittspridningen av virus har tagit fart igen i vår omvärld. I går varnade Englands premiärminister Boris Johnson för nästa våg av virus: omikron.

Fram till nu har hävda restriktioner medfört att konjunkturläget växer sig starkare för varje kvartal. Såväl globalt som i den svenska ekonomin finns en stark återhämtningskraft, men det gäller att vara försiktig och se vad som ligger framför oss. Vi ser nu att restaurangbesök ställs in inför julen, och detta tär på den ansträngda besöksnäringen.

Fru talman! Trots den starka återhämtningen generellt i ekonomin är det många företag som inte har tagit sig tillbaka till produktionsnivån före pandemin. Det är därför viktigt att Sverige nu tar tydliga steg för att skapa bättre förutsättningar för att nå såväl små och medelstora företag som basindustrin så att de kan växa och skapa jobb.

Alltför många och krångligt utformade lagar och regler kostar på. Sedan 2014 är kostnaden för regelkrånglet runt 1 miljard per år för företagen, och vi är nu uppe i 7 miljarder. Upplevelsen inom näringslivet av regelkrångel är påtaglig, och vi har noterat att regeringen har lämnat en skrivelse till riksdagen om nya mål på regelförenklingsområdet. Men jag vill ändå understryka att takten i regelförenklaringsarbetet behöver ökas väsentligt.

Sverige har halkat efter ytterligare i regelförenklaringsarbetet jämfört med 2018 inom OECD. Sverige ligger nu under OECD-genomsnittet på merparten av de granskade områdena. Svenska myndigheter har ofta helt orimligt långa handläggningstider och tillståndsprocesser. Det kostar i dag för mycket och tar för lång tid, och det upplevs ofta som oklart av den sökande vad som krävs för att få ett nödvändigt tillstånd. Det är välkommet att regeringen har tillsatt vissa utredningar, men de verkar gå i stramare riktning än att underlätta för företag och företagande. Då är Sverige på fel väg.

Ett exempel på att ett företag har drabbats av problem med miljötillstånd är Cementas ansökan om fortsatt brytning av kalken i Slite på Gotland. Cementa skulle kunna vara i världsklass när det gäller cement om det hela rättar till sig.

Mark- och miljödomstolen stoppar LKAB från att bygga ut i Kiruna. Länsstyrelsen i Norrbottens län vill stoppa Kaunis Irons gruvbrytning i Pajala.

Fru talman! Jag skulle vilja gå in på det ämne som Jennie Nilsson tidigare sa att vi inte skulle tala så mycket om eftersom det rör ett annat område; jag gör det ändå. Jag nämner elen eftersom det är en stor sak.

Sverige har stora möjligheter framför sig med nyindustrialisering: tusentals nya jobb i olika delar av landet, elektrifiering av industri och transporter samt utfasning av fossilberoendet till fossilfritt. Samtidigt finns stora problem med elbrist. Det är höga priser. Det finns exempel på företag som inte kan etablera sig, inte kan växa eller har sagt upp jobb på grund av elproblemen.

Omställningen och nyetableringen är av godo, men samtidigt är det så att 70 procent av dem som i dag använder el i sina företag finns i södra delen av Sverige. När norra delen av landet ska öka sin användning av elen, och regeringen har slagit undan benen för den planerbara kraften som har funnits med Ringhals 1 och 2, blir det negativ effekt för hela landet. Detta ställer stora krav på politisk handlingskraft. Den som tar bort viktig baskraft måste också berätta vad som ska finnas i dess ställe.

Exempel på företag som har drabbats är Pågen, som inte kunde expandera i Malmö 2019, och Klippans Bruk, som varslar en tredjedel av personalen 2021. I vardera Laholms kommun och Robertsfors kommun i Västerbotten har över 2 000 jobb gått förlorade 2021. Nu höjer man även brödriserna i Pågen med skenande elpriser.

Men det här har inte bara med elpriserna utan även med drivmedelspriserna att göra. Då kommer livsmedlen att kosta konsumenterna i

slutändan. Det handlar om priset på gödsel, foder, energi och drivmedel. Extrema elpriser har också tvingat Holmen att stänga produktion under 2021.

Fru talman! Politiken behöver skapa långsiktiga förutsättningar för att denna trend inte ska hålla i sig. Till exempel behövs grundläggande förutsättningar för att säkra elleveranser samt en stabil och fossilfri elproduktion, vilket inte är fallet i dag.

Sist, men inte minst, vill jag säga följande: Vi kommer från ett läge där hela coronakrisen har kantats av senfärdig hantering. Det har tagit tid att ge besked om vilket stöd som ska ges, och det har tagit tid att få stöd – om det ens kommit fram. Den här situationen vill vi inte se framåt. När vi nu kanske står inför en ny våg hoppas vi verkligen att regeringen har en plan för att stöden ska gå i takt med pandemins utveckling.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 142 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Det är riktigt roligt att debattera utgiftsområde 24. Det är ett utgiftsområde som berör något av det viktigaste vi har i vårt samhällsbygge, nämligen företagare och näringslivet.

Som egenföretagare under många år har dessa frågor engagerat mig, och trots att det finns mycket gott att säga om det svenska företagsklimatet finns också en del orosmoln som behöver adresseras. Detta gäller inte minst eftersom de orosmoln som näringslivet självt flaggat för under lång tid inte har hanterats tillräckligt snabbt. Dessvärre har det blivit symtomatiskt för denna regering. Det verkar som om regeringen väntar in i det sista med att hantera problemen, kanske på grund av beslutsångest eller för att man helt enkelt inte vågar ta ledartröjan. Antingen väntar man på att andra länder ska gå före och visa vägen, eller så inväntar man myndigheter för att slippa ta ansvar – ett beteende som vi sett inte minst nu under pandemin.

För att nämna några av de här orosmolnen kan jag börja med brottsligheten, som blivit den viktigaste frågan för företagen och då inte minst småföretagen.

Svenskt Näringsliv räknar med att brottsligheten kostar företagen i runda slängar 100 miljarder årligen. Det är 100 miljarder som kunde ha använts till något betydligt viktigare, till exempel att anställa. Men nu förs pengarna väldigt ofta ut ur landet av utländska stöldligor, vilket är ett jättestort problem.

Innan jag fick det hedersamma uppdraget som riksdagsledamot arbetade jag som agent inom sport- och modebranschen. Det gav mig möjligheten att resa runt i landet och träffa hundratals butikschefer, butikspersonal och andra som jobbar i branschen. Återkommande, inte dagligen men väldigt ofta, fick jag höra historier om hur otryggheten och brottsligheten har ökat för detaljhandeln i Sverige. Det kan vara trakasserier, inbrott, stölder och annat.

Alldeles för ofta är det stöldligor och grupperingar från utanförskapsområdena som i stort sett uteslutande ägnar sig åt den här brottsligheten, och det är ett problem som får både kortsiktiga och långsiktiga konsekvenser för samhället.

Tullens presstjänst menar att den tandlösa svenska tullen utnyttjas helt öppet av de kriminella, vilket gjort Sverige till ett smörgåsbord för utländska ligor. I kombination med den fria rörligheten blir det katastrof.

Jag vill också understryka att den satsning som nu sker på tullen har kritiserats hårt. Sakkunniga menar att den är alldeles för svag och att den inte riktar in sig på godset som förs ut ur landet utan på det som kommer in i landet.

Det går för långsamt, fru talman. Därför vill vi satsa på höjda polislöner, fler poliser, fler övervakningskameror, pengar till Polismyndigheten och satsningar på bättre teknik för polisen och förvarsplatser hos Migrationsverket. Vi vill även satsa på tullen och Kustbevakningen men också på rättsväsendet i stort.

Något annat som jag skulle vilja lyfta fram, fru talman, är kompetensbristen. Det är en fråga som just nu bekymrar många företagare inom många olika branscher i vårt land, inte minst inom hotell och restaurang.

I förra veckan träffade vi Visita, som gav oss färska siffror.

Branschen skriker efter personal till både enklare jobb och mer komplicerade. Närmare bestämt finns det just nu 7 000 lediga platser, lediga jobb, i branschen. Samtidigt finns det cirka 46 000 personer inskrivna på Arbetsförmedlingen som har en direkt koppling till branschen. Av dessa är 15 500 inskrivna i Hotell- och restauranganställdas A-kassa, vilket betyder att de skulle kunna ta ett jobb i morgon.

Varför får då inte branschen tag på folk när det uppenbart finns kompetens att tillgå? Detta vittnar naturligtvis om en bugg i systemet.

Utöver det finns det totalt 377 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen, och det finns enkla jobb. Det finns också många komplicerade jobb på vår arbetsmarknad, men det finns absolut enkla jobb.

En teori om varför det ser ut så är att Arbetsförmedlingen under lång tid vanskötts av olika regeringar. Dess uppdrag har gått från att arbeta med matchning på arbetsmarknaden till att arbeta nästan uteslutande med integrationsprojekt.

Tyvärr har vi sett att även Samhall till stor del fallit offer för detta och misslyckats med sitt kärnuppdrag, som var att ge människor med funktionsnedsättning en värdig sysselsättning. Detta har uppmärksammats mycket i medierna. Därför kom vi i riksdagen överens om att vi behöver reformera Arbetsförmedlingen.

Den mindre del arbetslösa som står nära arbetsmarknaden får inte den uppmärksamhet de förtjänar medan de som står långt från arbetsmarknaden tar en stor del av resurserna.

Exempel på det kan vara de subventionerade låtsasjobben, som ger extremt dåliga resultat. Av de nyanlända som går igenom etableringen får inte ens 10 procent ett riktigt jobb.

Här vill jag passa på att lyfta fram de 28 miljarder som regeringen satsade på extratjänster, som skulle fungera så mycket bättre än alla de andra liknande satsningar man testat tidigare.

Extratjänster är till 100 procent subventionerade anställningar, primärt riktade mot offentlig sektor. Den ursprungliga tanken var att långtidsarbetslösa och personer med särskilt behov av stöd skulle få en väg in i arbetslivet genom meningsfulla aktiviteter.

Enligt riksdagens utredningstjänst har dessa låtsasjobb resulterat i att 6 procent fått ett riktigt arbete. 6 procent, fru talman. I vilken annan verksamhet kan man vara nöjd med en sådan avkastning och sedan fortsätta göra samma investering år efter år? Det är för mig en gåta.

Oavsett är detta ett totalt misslyckande för svenska skattebetalare. Det är pengar som till exempel kunde ha gått till att förenkla för småföretagen. Småföretagen skapar nämligen fyra av fem jobb på vår gemensamma arbetsmarknad.

Att reformera Arbetsförmedlingen är centralt för att komma till rätta med problemen, men det behöver göras i kombination med att man får sänkta kostnader för att anställa. Därför vill vi i vår budget ta bort just extratjänsterna.

En tredje punkt jag vill ta upp är regelkrånglet som förhindrar tillväxt och innovation.

Enligt Tillväxtverkets rapport som kom i april i år har kostnaderna för företagen ökat trots regeringens ambition att sänka desamma.

Jag citerar ur rapportens sammanfattning: ”Sammanlagt uppskattas företagens årliga administrativa kostnader ha ökat med strax under 4 miljarder kronor mellan åren 2013–2020 (exklusive GDPR).”

Längre ned i samma rapport kan man läsa att andelen små företag som upplever lagar och regler som ett hinder för utveckling och tillväxt ligger stabilt på 60 procent. Fru talman, upplever att detta hindrar tillväxt och utveckling. Det är en enorm siffra, och det är ett gigantiskt problem eftersom vår nations förmåga att vara världsledande i utveckling och innovation är en ledstjärna för oss.

Regeringen släppte i juli i år en utredning vid namn *Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen*. Visst var förslagen bra, absolut, men de kommer återigen för sent. Svenskt Näringslivs regelförbättringsexpert Christer Östlund menar att det finns mer att önska. Han sammanfattade det bra: ”För lite och för sent.”

Med de orden, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 143 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I riksdagen har vi ansvaret att förvalta andras pengar till förmån för att skapa ett bättre land för alla som bor här – för barn och för vuxna, för kvinnor och för män, för framgångsrika entreprenörer och för långtidsarbetslösa, för kärnfriska och för långtidssjuka, för Södermalmsbor och för rospiggare och för dem i glesbygd och på landsbygd, ja, kort sagt för alla.

För att göra detta möjligt, för att det ska finnas något att fördela, måste det ju först komma in lite skatter. Dessa kommer som en följd av ett levande näringsliv, som är den absoluta basen för vårt välfärdssamhälle. Varje skattekrona som sedan fördelas till vårt gemensamma bästa skapas av företag.

Kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på insikten om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att personer, familjer, företag och civilsamhället tillsammans tar ansvar för vårt gemensamma samhälle.

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker. De skapas när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital.

Vi kristdemokrater slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa arbeten och tillväxt.

En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Vi vet att en majoritet av de nya jobben växer fram i små och växande företag.

Fru talman! Jag noterar att den nye näringsministern Karl-Petter Thorwaldsson har gått ut i en charmoffensiv och deklarerat att socialdemokrater älskar gruvor. Den förra regeringssambon verkar känna sig lite sviken på grund av detta, och själv känner jag mig nyfiket avvaktande. Det skulle onekligen vara en intressant vändning om vårt land får en regering som intresserar sig för denna basnäring som, förutom att den skapar mycket annat, är en nyckelfaktor i klimatomställningen. Vi vill ju ha elektrifiering; vi vill ha batterier; vi vill ha ett fossilfritt samhälle. Någonstans ifrån måste de så nödvändiga metallerna komma.

Sverige har fallit som en sten i Fraser Institutes ranking över de mest attraktiva gruvländerna och återfinns nu först på plats 36. Svenska gruvor betyder arbetstillfällen, skatteintäkter och finansiering av välfärd och är även en viktig pusselbit i den nödvändiga klimatomställningen. Placeringen på rankingen skickar signaler till företag världen över om huruvida det är en god idé eller inte att investera i ett land.

Gruvnäringen borde betraktas som en framtidsbransch och förtjänar en lagstiftning som underlättar detta. Mot denna bakgrund har vi i näringsutskottet vid flera tillfällen lyft gruvornas betydelse och försökt baxa regeringen framför oss. Det är mycket roligare att vara optimist än att vara pessimist, så jag noterar den nya regeringens kärleksförklaring till gruvorna och sätter hoppets låga på en hög förväntansnivå. Framtiden kommer att visa om jag får anledning att bli besviken eller inte.

Fru talman! För vårt näringsliv har pandemin inneburit, och innebär fortfarande, konkurser. Många har blivit permitterade, varslade eller uppsagda. För att mildra de ekonomiska och sociala effekterna har riksdagen beslutat om flera olika stödpaket. Mycket har vi varit överens om över partigränserna medan en del hade kunnat göras annorlunda, om man frågar oss kristdemokrater. Men utöver att ge stöd och i viss mån konstgjord andning är det viktigt att anlägga moteld för att skapa så bra förutsättningar som möjligt för företagandet i vårt land.

Fru talman! Regelgivning utförs av en rad offentliga aktörer, och jag vill påstå att samordningen är så pass dålig att företag har svårt att få en överblick över vilka regler som gäller och vilka insatser och regelförändringar som pågår och planeras framöver. I stället för att relevant information finns samlad på ett ställe tvingas företag söka på olika platser, och det är många gånger svårt att bilda sig en uppfattning om vilka regler som gäller och hur man ska göra för att göra rätt.

Jag vill därför framhålla att en central plattform för denna typ av information kan göra det mer transparent för företag när olika regelarbeten börjar och slutar och hur man kan gå till väga för att lämna synpunkter. Jag tror att en sådan plattform även kan stärka företagarperspektivet i regelgivningen och motverka problem som exempelvis att företag får kort om tid för att anpassa sig till nya regler.

När jag för över ett år sedan ställde en interpellation till den före detta näringsministern Ibrahim Baylan menade han att det redan finns en plattform. Han hänvisade till regeringens egen hemsida – där finns allt! Jag är inte säker på att det var detta OECD menade när de gav Sverige rekommendationer om inrättande av en central plattform för regelgivning.

En annan åtgärd som jag ser som viktig för att minska regelbördan för företag är att ett så kallat förenklingsforum inrättas. Här finns erfarenheter att hämta från våra danska grannar, och Sverige bör inrätta ett förenklingsforum med inspiration från andra sidan Öresund.

Det är dags för Sverige att få en regering som tar företagen på allvar. Det gäller kompetensförsörjning, trygghetssystem och regellättnader. Framför allt måste regeringen visa attityden att varje företag är viktigt för Sverige. Vi vet att varje skattekrona skapas i företagen, som ser till att vi har en välfärd vi kan lita på. Jag som kristdemokrat jobbar för ett Sverige du ska kunna lita på.

Med detta, fru talman, tackar jag för ordet. Detta är näringsutskottets sista debatt för denna termin, så jag vill också passa på att önska en god jul till talmanspresidiet och alla tjänstepersoner som finns här, liksom till utskottet och alla er som har följt våra debatter under den gångna terminen.

Anf. 144 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag vill bara yrka bifall till Centerpartiets reservation, vilket jag glömde när jag var uppe senast.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 december.)

§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2021/22:67 Deltagande på distans i styrelsesammanträden i samordningsförbund
- 2021/22:68 Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt
- 2021/22:72 Ökad kontinuitet och effektivitet i vården – en primärvårdsreform

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till och med *fredagen den 14 januari 2022*.

EU-dokument

COM(2021) 731 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

- 2021/22:4334 av Martin Kinnunen m.fl. (SD)
- 2021/22:4335 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD)
- 2021/22:4336 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)
- 2021/22:4337 av Jakob Olofsgård m.fl. (L)
- 2021/22:4338 av Per Bolund m.fl. (MP)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 13 december

2021/22:193 Cementbrist och bostadsbyggande

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:194 Ett ökat småhusbyggande

av *David Josefsson* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:195 Trygghet för lärare i skolan

av *Kristina Axén Olin* (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:196 Omvandling från lokaler till bostäder

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:197 Kommuners vetorätt gällande vindkraftverk

av *Ulrik Bergman* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:198 Socialtjänstens utredningar av barn och ungdomar

av *Martina Johansson* (C)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:199 Färdtjänst som rättighet

av *Bengt Eliasson* (L)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:200 Väg 70 Särnaheden–Idre

av *Ulrik Bergman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:201 Riksintressen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:202 Krispaket för lantbruket

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:203 Konsekvenserna av ett utökat blyförbud

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:204 Socialfond för klimatåtgärder

av *Ludvig Aspling* (SD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:205 Åtgärder för att säkerställa rättvisa val

av *Ulrik Bergman* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:206 Arbetet med de internationella kunskapsmätningarna

av *Kristina Axén Olin* (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 december

2021/22:586 CSN-lån för körkortsutbildning

av Mikael Larsson (C)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:587 Sveriges stöd till Israelkritisk FN-resolution

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:588 Påtryckningar från Postnord

av Katarina Brännström (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:589 Möjlighet till en tredje dos för de personer som har fått två vaccindoser utomlands

av Marie-Louise Hänel Sandström (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:590 Överföring av godkända vaccinationer i annat land till svenskt vaccinbevis

av Marie-Louise Hänel Sandström (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:591 Ratificering av Annex VI

av Håkan Svenneling (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:592 Lagens begränsningar mot utbyggd kärnkraft

av Arman Teimouri (L)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:593 Elförsörjning av samhällskritiska funktioner vid manuell fränkoppling

av Arman Teimouri (L)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:594 Översyn av lärares arbetsmiljö

av Roger Haddad (L)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:595 Den överenskomna höjningen av pensionsåldern

av Katarina Brännström (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2021/22:596 Finansiering av nya isbrytare

av Jimmy Ståhl (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:597 Placerade barns trygghet vid förvärrat smittläge

av Lina Nordquist (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:598 Elektrifieringsstrategin

av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:599 Regeringskansliets organisation för krishantering

av Tobias Billström (M)

till statsminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2021/22:45
14 december

2021/22:600 Ansvar för krishanteringsrådet

av *Tobias Billström* (M)

till statsminister Magdalena Andersson (S)

2021/22:601 Utbyggnad av bredband

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:602 Pandemin och julborden

av *Alexander Christiansson* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:603 Åtgärder mot pågående export av miljöbilar

av *Rickard Nordin* (C)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:604 Trafikverkets indragna tågutrop

av *Bengt Eliasson* (L)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:605 Rätt att införa estetiska injektionsbehandlingar

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:606 Antivirala läkemedel för covid-19-behandling och stärkt beredskap

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.26.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 15 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 48 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.50,

av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 120 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 En möjlighet för vissa försäkringsföreningar att tillämpa anpassade rörelseregler	3
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU35.....	3
(Beslut fattades under § 11.).....	3
§ 7 Utbildning och universitetsforskning	3
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU1	3
Anf. 1 GUNILLA SVANTORP (S)	3
Anf. 2 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	5
Anf. 3 GUNILLA SVANTORP (S) replik	6
Anf. 4 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	6
Anf. 5 GUNILLA SVANTORP (S) replik	7
Anf. 6 PATRICK RESLOW (SD) replik	7
Anf. 7 GUNILLA SVANTORP (S) replik	7
Anf. 8 PATRICK RESLOW (SD) replik	8
Anf. 9 GUNILLA SVANTORP (S) replik	8
Anf. 10 FREDRIK MALM (L) replik	9
Anf. 11 GUNILLA SVANTORP (S) replik	9
Anf. 12 FREDRIK MALM (L) replik	9
Anf. 13 GUNILLA SVANTORP (S) replik	10
Anf. 14 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	10
Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V).....	12
Anf. 16 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	14
Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	14
Anf. 18 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	15
Anf. 19 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	15
Anf. 20 FREDRIK MALM (L) replik	16
Anf. 21 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	16
Anf. 22 FREDRIK MALM (L) replik	17
Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	17
Anf. 24 PATRICK RESLOW (SD) replik	17
Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	18
Anf. 26 TREDJE VICE TALMANNEN	18
Anf. 27 PATRICK RESLOW (SD) replik	18
Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	19
Anf. 29 FREDRIK MALM (L)	19
Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	22
Anf. 31 FREDRIK MALM (L) replik	22
Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	23
Anf. 33 FREDRIK MALM (L) replik	23
Anf. 34 GUNILLA SVANTORP (S) replik	23
Anf. 35 FREDRIK MALM (L) replik	24
Anf. 36 GUNILLA SVANTORP (S) replik	25

Anf. 37 FREDRIK MALM (L) replik.....	25
Anf. 38 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	25
Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik	26
Anf. 40 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	27
Anf. 41 DANIEL RIAZAT (V) replik	27
Anf. 42 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	27
Anf. 43 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	28
Anf. 44 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	28
Anf. 45 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	29
Anf. 46 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	29
Anf. 47 PATRICK RESLOW (SD)	29
Anf. 48 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	32
Anf. 49 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	33
Anf. 50 MARIA NILSSON (L)	35
Anf. 51 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	37
Anf. 52 MARIA NILSSON (L) replik	37
Anf. 53 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	38
Anf. 54 MARIA NILSSON (L) replik	38
Anf. 55 ROBERT STENKVIST (SD)	38
(Beslut fattades under § 11.)	40
§ 8 Allmän miljö- och naturvård.....	40
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU1	40
Anf. 56 MARLENE BURWICK (S).....	40
Anf. 57 MAGNUS EK (C) replik	42
Anf. 58 MARLENE BURWICK (S) replik	42
Anf. 59 MAGNUS EK (C) replik	43
Anf. 60 MARLENE BURWICK (S) replik	43
Anf. 61 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	43
Anf. 62 MARLENE BURWICK (S) replik	44
Anf. 63 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	44
Anf. 64 MARLENE BURWICK (S) replik	45
Anf. 65 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	45
Anf. 66 MARLENE BURWICK (S) replik	45
Anf. 67 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	46
Anf. 68 MARLENE BURWICK (S) replik	46
Anf. 69 MAGNUS EK (C).....	46
Anf. 70 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	49
Anf. 71 MAGNUS EK (C) replik	49
Anf. 72 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	50
Anf. 73 MAGNUS EK (C) replik	50
Anf. 74 ELIN SEGERLIND (V).....	50
Anf. 75 JAKOB OLOFSGÅRD (L).....	52
Anf. 76 LORENTZ TOVATT (MP).....	54
Anf. 77 MAGNUS EK (C) replik	56
Anf. 78 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	56
Anf. 79 MAGNUS EK (C) replik	57
Anf. 80 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	57
Anf. 81 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	58
Anf. 82 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	58
Anf. 83 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	59
Anf. 84 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	59

(forts. § 12).....	59	Prot. 2021/22:45
Ajournering.....	60	14 december
Återupptaget sammanträde.....	60	-----
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 december.....	60	
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer.....	60	
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	60	
SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	60	
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december.....	61	
SkU11 Riskskatt för kreditinstitut	61	
UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	61	
UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali	62	
SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	63	
SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	63	
MJU8 Kommissionens meddelande om en ny EU-skogsstrategi för 2030.....	63	
AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	63	
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	63	
FiU35 En möjlighet för vissa försäkringsföreningar att tillämpa anpassade rörelseregler.....	63	
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	63	
§ 12 (forts. från § 8) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1).....	64	
Anf. 85 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	64	
Anf. 86 MARLENE BURWICK (S) replik.....	66	
Anf. 87 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	67	
Anf. 88 MARLENE BURWICK (S) replik.....	67	
Anf. 89 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	68	
Anf. 90 LORENTZ TOVATT (MP) replik	68	
Anf. 91 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	69	
Anf. 92 LORENTZ TOVATT (MP) replik	69	
Anf. 93 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	69	
Anf. 94 MARTIN KINNUNEN (SD)	70	
Anf. 95 MARLENE BURWICK (S) replik.....	72	
Anf. 96 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	72	
Anf. 97 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	72	
Anf. 98 MARLENE BURWICK (S) replik.....	73	
Anf. 99 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	73	
Anf. 100 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	73	
Anf. 101 MARIA GARDFJELL (MP).....	76	
Anf. 102 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	77	
Anf. 103 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	78	
Anf. 104 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	78	
Anf. 105 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	79	

Anf. 106	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	79
Anf. 107	MARIA GARDFJELL (MP) replik	80
Anf. 108	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	80
Anf. 109	MARIA GARDFJELL (MP) replik	81
Anf. 110	MAGNUS EK (C) replik	81
Anf. 111	MARIA GARDFJELL (MP) replik	82
Anf. 112	MAGNUS EK (C) replik	82
Anf. 113	MARIA GARDFJELL (MP) replik	83
Anf. 114	BETTY MALMBERG (M).....	83
Anf. 115	MATS NORDBERG (SD).....	84
	(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	86
§ 13	Näringsliv	86
	Näringsutskottets betänkande 2021/22:NU1	86
Anf. 116	JENNIE NILSSON (S)	86
Anf. 117	CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	89
Anf. 118	JENNIE NILSSON (S) replik	89
Anf. 119	CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	89
Anf. 120	JENNIE NILSSON (S) replik	90
Anf. 121	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	90
Anf. 122	JENNIE NILSSON (S) replik	90
Anf. 123	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	91
Anf. 124	JENNIE NILSSON (S) replik	91
Anf. 125	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik.....	92
Anf. 126	JENNIE NILSSON (S) replik	92
Anf. 127	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik.....	93
Anf. 128	JENNIE NILSSON (S) replik	93
Anf. 129	HELENA LINDAHL (C).....	93
Anf. 130	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	96
Anf. 131	HELENA LINDAHL (C) replik	96
Anf. 132	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	97
Anf. 133	HELENA LINDAHL (C) replik	97
Anf. 134	LORENA DELGADO VARAS (V)	97
Anf. 135	ARMAN TEIMOURI (L)	99
Anf. 136	AMANDA PALMSTIERNA (MP)	101
Anf. 137	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	103
Anf. 138	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	103
Anf. 139	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	104
Anf. 140	AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	104
	(forts.).....	104
	Ajournering.....	104
	Återupptaget sammanträde.....	104
§ 13	(forts.) Näringsliv (forts. NU1).....	104
Anf. 141	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	104
Anf. 142	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	107
Anf. 143	CAMILLA BRODIN (KD).....	109

Anf. 144 HELENA LINDAHL (C).....	111	Prot. 2021/22:45
(Beslut skulle fattas den 15 december.).....	111	14 december
§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	111	-----
§ 15 Anmälan om interpellationer	112	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	113	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.26.....	114	